

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GENERALMAJOR

C. F. v. HOLTENS ERINDRINGER

C. F. v. HOLTEN

GENERALMAJOR

C. F. v. HOLTENS

ERINDRINGER

UDGIVNE AF WILLIAM BLOCH

KJØBENHAVN

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN)

TRYKT HOS J. JØRGENSEN & Co. (M. A. HANNOVER)

1899

FORORD.

Efter at General Holten i Aaret 1882 var falden for Aldersgrænsen, besluttede han at benytte sit Otium til at nedskrive sine Erindringer. Da han til sin Beklagelse ikke havde ført Dagbog, havde han kun sin Hukommelse at støtte sig til. Men heldigvis besad han denne Evne i en ualmindelig Grad. Skønt det selvfølgelig ikke er udelukket, at der med Hensyn til Tids-Angivelser kan have indsneget sig adskillige Fejl, er der al Anledning til at tro, at Tiden kun i ringe Grad har forvansket de Billeder, som hans skarpe Iagttagelsessans havde indpræget i hans Erindring. De, der — selv med store Mellemrum — har hørt ham fortælle den samme

VI

Begivenhed flere Gange, vil kunne bevidne, hvor trofast den havde bevaret baade sit Indhold og sin Form.

General Holten fortalte ofte og gerne om sit Livs Hændelser, og han var en Mester i at fortælle. Hans Tilhørere vil vanskeligt kunne glemme det spillende Liv, han ved sine Betoninger og ved det vekslende Udtryk i sine smukke og levende Øjne forstod at give sine velordnede Fortællinger. At Erintringerne for saa vidt har tabt ved den skriftlige Form følger af sig selv; men da de er nedskrevne efter Diktat, har de dog for en stor Del bevaret det mundtlige Foredrags Friskhed.

Den foreliggende Bog er ikke ganske overensstemmende med det Manuskript, Generalen efterlod ved sin Død. Medens han dikterede, har Hukommelsen gjort sig Svinke-Ærinder hid og did, uden at det ved Læsningen var muligt at faa Øje paa Forbindelsestraadene, og det usammenhængende og springende, der saaledes fremkom, blev yderligere forøget ved de Udeladelser, der af forskellige Grunde fandtes hensigtsmæssige. Paa denne Mangel

VII

har Udgiveren søgt at bøde ved en delvis Omordning af Stoffet, hvad der atter undertiden har nødvendiggjort, at der for Overgangens Skyld maatte tilsættes nogle enkelte Linier.

Udgiveren.

INDHOLD.

	Side
Portræt af General Holten.	
Forord	V
I. Slægt og Barndomshjem	1
Slægten. — De første Barndoms-Erindringer. — Personer paa Slottet i Odense. — Madame Cata- lani. — Tarvelighed i Levemaade. — Garnisonen. — Teatret. — Geheimeraad Bülow. — Prinsesse Charlotte. — Christen Foersom. — H. C. Andersen og hans Forældre. — Gamle Albrecht. — Rejse til Kjøbenhavn.	
Landkadet-Akademiet.	29
Indmeldelse paa Akademiet. — Lærerper- sonalet. — Livet paa Skolen. — Streng Behand- ling. — Major Weihe. — Det kongelige Teater. — Andre Forlystelser. — Pagetjeneste. — Dreng- streger. — Kadet-Kammerater: Hammeleff, Benz- Buchwaldt. — Akademiets Reorganisation. — Be- søg i Odense. — Konfirmation. — Afgang fra Aka- demiet.	

X

	Side
Fra Frederik VI's Tid.	53
Præsentation for Frederik VI. — Levemaade ved Hoffet. — Vagttjeneste. — Eksercerskole. — Besøg af den russiske Storfyrst-Tronfølger. — Ildløs. — Mandskabets Behandling. — Træk til Belysning af Kongens Karakter. — General Rømeling. — Fra Forgemakket. — Grev Haxthausen. — Andre Personer ved Hoffet. — Ole Bull. — Thorvaldsen. — Oehlschläger. — Kongens Død.	
Christian VIII	93
Forandringer i Hoffets Personale. — Kroningsfesten i Frederiksborg. — Bidrag til Belysning af Kongens Karakter. — Udflugter med Kronprinsen. — Abrahamson. — Guldbrandt. — Organisation af Armeen. — Helgesen. — Andse. — Troppøvelser i Hannover. — En Kraft-Royalist. — Kongens Sygdom og Død.	
Frederik VII	133
Kongens Aandstilstand. — Modsætningerne i hans Karakter. — Hans Uvilje mod Orla Lehmann og Krieger. — Hans Gavmildhed. — Besynderlige Passioner. — Livlige Fantasier. — Fritz Blüchers Konduite. — Kongeværdighed. — Kongens Tilbøjelighed for stærke Drikke. — Livsaddelknægt Anders Petersen.	
Kongens Afhængighed af Grevinde Danner og Berling. — Grevindens Fortid. — Grevinden og Fru Heiberg. — Grevindens Stilling ved Hoffet. — Intriger. — Fensmark og Bardenfleth. — Grevindens Forhold til Kongens Omgivelser og til hendes Undergivne. — Frederiksborg Slots Brand.	

XI

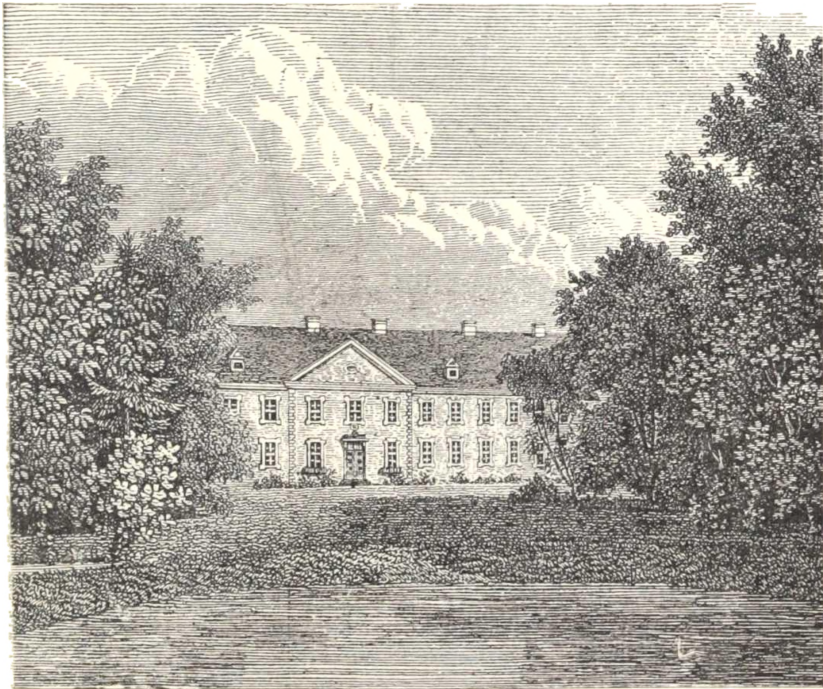
Side

Krigen 1848–1850. — De fire Spillemand. — General de Meza. Feltmarskal Moltke. — Oppassereren Hans. — Slaget ved Isted. — General Krogh. — Hjemkomst.

Dagligt Liv ved Hoffet. — Kongens Lidenskab for Fiskeri. — Jagter. — Kong Karl XV og Fritz Blücher. — En skold Hof-Collation*. — Et Besøg paa Skydebanen. — Frederik VII bliver Fuglekonge. — Prins Ferdinands Død og Begravelse. — Arveprinsesse Caroline. — Den gamle Landgreve. — Uroligt Liv. — Udflugt til Hesselø. — Rejse til Odense. — Besøg i Sverrig. — Prins August. — Berling og Lods Frederiksen. — Kongens Eksaltation. — Borgerbal i Flensborg. — Kongens Død og Begravelse.

SLÆGT OG BARNDOMSHJEM.

SLÆGT OG BARNDOMSHJEM.

Slægten. — De første Barndomserindringer. — Personer paa Slottet. — Madame Catalani. — Tarvelighed i Levemaade. — Garnisonen. — Teatret. — Gehejmeraad Bülow. — Prinsesse Charlotte. — Christen Foersom. — H. C. Andersen og hans Forældre. — Gamle Albrecht. — Bogtrykker Iversen. — Rejse til Kjøbenhavn.

Jeg hører til en gammel dansk Slægt, der efter Sagnet skal være indvandret fra Hol- land. En af mine Forfædre, Issebrand Hol- ten, der ligger begravet paa St. Olafs Kirke- gaard i Helsingør, og hvis originale Vaaben i Jærn er i mit Eje, blev til Belønning for sine patriotiske Foretagender ved Kronborgs Til- bageerobring fra Svenskerne i Aaret 1659 ud- nævnt til Direktør for Øresunds Told.

Min Farfader var Militær. Han deltog som Husarløjtnant i Syvaarskrigen paa fransk

Side og var med i det for Franskmændene saa uheldige Slag ved Rossbach. I Aaret 1763 vendte han her tilbage og blev ansat som Kaptajn i Livgarden til Fods, hvor han kommanderede det samme Kompagni, hvis Chef jeg senere var i mange Aar. Han blev siden Oberst, Chef for det 1ste norske Livregiment og Kommandant i Kastellet. Af Christian VII fik han Badstuen ved Frederiksborg til Beboelse og døde der hen imod Slutningen af det forrige Aarhundrede. Han havde en Broder, der samtidig med ham var Page hos Frederik V. Ved en Prøveskydning paa Amager sprang en Kanon og slog ham ihjel, 12 Aar gammel. Kongen fik ved samme Lejlighed en lille Rift paa Benet.

Mine Forældre vare *Carl Heinrich v. Holten* og *Eliza Behagen*. Min Fader blev, 7 Aar gammel, ansat som Page og fik sin Opdragelse paa det gamle Kjøbenhavns Slot, hvor Dyvekes bekendte Forfatter, Samsø*), var ansat som Pagemester. Al Undervisning gaves Pagerne paa Tysk, og uagtet min Fader kun een Gang

*) Samsø. 1759—1796.

havde gennemrejst Tyskland og aldrig havde haft længere Ophold der, saa vedblev han dog til sin Død bestandig at regne paa Tysk. Tretten Aar gammel blev han Kornet og straks efter Sekondløjtnant i Kronprinsens Regiment. Da han var 18 Aar, afgik han til Vestindien, og blev ansat som Adjutant hos den daværende General-Guvernør Benzon. Han blev paa St. Croix gift med Frøken Haxthausen, og efter hendes Død ægtede han den 12. Maj 1805 min Moder.

Da Øerne i 1807 blev okkuperede af Engländerne, maatte min Fader tilligemed de øvrige Embedsmænd fortrække. Engelske Krydsere nødte mine Forældre til at lade sig landsætte i Amerika, hvor de efter en lang og meget besværlig Rejse kom til New-York. Her forbleve de i to Aar. I den Tid kom min Fader ofte i Besøg hos den amerikanske Krøsus, Jakob Astor. Han gjorde her Bekendtskab med *Robert Fulton**) og sejlede med Verdens første Dampskib »Clermont« fra New-York fire

*) Robert Fulton, født 1765, død 1815. »Clermont« løb af Stabelen i New-York i August 1807.

Mile op ad Floden til St. Albani. I Slutningen af 1809 lykkedes det mine Forældre at komme til England og derfra til Frankrig, hvor de i Paris forbleve i flere Maaneder i denne den store Napoleons mest glimrende Periode. Med mange Forhindringer paa Grund af Krigen rejste de gennem Tyskland og ankom endelig 1810 til Kjøbenhavn.

Opholdet her varede imidlertid ikke længe. Min Fader blev straks udnævnt til Statssekretær for Norge og begav sig over Sverrig til Kristiania. Da Prins Christian Frederik i 1813 blev udnævnt til Statholder i Norge, blev min Fader ansat hos ham og var fra den Tid af knyttet personligt til ham hele hans øvrige Levetid. Den norske Grundlov, som gemmes i en Glaskasse paa Ejdsvold, er skreven med min Faders Haand og paraferet af ham. Ved Kong Christian Frederiks Afrejse fra Norge, der fandt Sted i en aaben Baad, ført af Løjtnant Falsen, forærede han min Fader sit Lommeur^{*)}, som endnu er i mit Eje. Den

*) Lommeuret er efter General Holtens Ønske skænket til Samlingen paa Rosenborg.

nationale Farve under det korte Kongedømme var grøn, og jeg mindes meget godt det grønne Urbaand med to Guldskydere og et Vaaben, omslynget med et C og et F. Desværre er dette Baand bortkommet. Af de fire Kammerherrer, som Kongen udnævnte, var min Fader den ene. Nøglerne bleve indkaldte til Kassation, men da min Fader af Hensyn til Arkivernes Aflevering først i 1815 kom tilbage til Danmark, blev denne Nøgle ham aldrig affordret. Som et synligt Minde om den interessante korte Regeringstid i Norge, forærede jeg den, prydet med det grønne Baand, til Samlingen paa Rosenborg. Worsaae mente, at det var det eneste i Danmark eksisterende Stykke, som bar Kongemærket C. F.

Det var min Faders Agt at tage som Privatmand ud til Vestindien, men han kom ikke længere end til Slottet Travendal, hvor hans Svoger, Kammerherre Staffeldt, boede, da han af Prins Christian, der var bleven ansat som Guvernør i Fyen, blev anmodet om at overtage Posten som Guvernements-Sekretær i Odense. Her forblev han til Kong Christian

VIII's Tronbestigelse i 1840, da han blev udnævnt til Gehejme-Arkivar.

Min Moder er født paa Christianshavn i det saakaldte Behagenske Sukkerraffinaderi. Som Barn kom hun til Vestindien, hvor hendes Fader, Etatsraad Behagen, havde Embede og Ejendom. Familien er oprindeligt hollandsk, men dansk adlet under Frederik V.

Mine Forældre nøde den sjældne Lykke at være forenede i 57 Aar. Den 12. Maj 1855 højtideligholdt de deres Guldbryllup, ved hvilken Lejlighed Enkedronning Caroline Amalie forærede min Fader Kongens Stok*), som var købt af ham i London, og hvis Knap er et Arbejde af Benevenuto Cellini. Begge mine Forældre opnaede den høje Alder af 87 Aar og døde paa Valdal i Valby.

*) Stokken blev foræret til Christian VIII af Georg IV, ikke købt.

Jeg er født d. 11. Marts 1817 i Odense og døbt d. 12. Maj i St. Knuds Kirke. Blandt mine Faddere var *Prins Christian*, efter hvem jeg blev opkaldt, og *Prinsesse Caroline Amalie*, som bar mig over Daaben. Hun har senere som Dronning fortalt mig, at hun, da Biskop *Tetens* spurgte hende, hvad jeg skulde hedde, først svarede »Caroline Amalie«, men at Biskoppen selv rettede det til Christian Frederik. Det hører til mine allerførste Barne-Erindringer, at Prinsessen laa paa Gulvet ved Siden af mig og legede med mig. Baade hun og

Prinsen forærede mig paa Vuggen 500 Rdl. Sølv, og da jeg af en af mine andre Faddere, Lehns greve Roepstorff, som min Fader kendte fra Vestindien, hvor han havde været som Kaptajn i Sø-Etaten, fik en lignende Sum, ejede jeg ved min Daab 1500 Rdl., en stor Sum i den knappe Pengetid. Da min Fader ved Rigsbanksforandringen af 1818 mistede alt, hvad han ejede, saa han sig nødsaget til at anvende disse Penge til min Opdragelse. Jeg har saaledes fra min Daab ernæret mig selv, uden nogensinde at koste mine Forældre noget.

De første ved Hoffet ansatte Personer, som jeg erindrer, var Damerne *Waltersdorff* og *Urne*, Hofchefen, den bekendte og ualmindeligt begavede holstenske Grev *Rantzen*, der døde som Guvernør i Lauenborg, Sekretæren *Adler* samt Adjutanterne Grev *Blücher-Altona* og Kaptajn *Schwartz*, Søn af den berømte Skuespiller. Jeg patrouillerede efter Taflerne altid uden for hans Dør og blev rigeligt forsynet med Konfekt.

En Del af mine ledige Timer tilbragte jeg hos en Gemakspige, Maren Krog, og i Om-

gang med min kæreste Legekammerat paa Slottet, en tam Daa, der hed Mette. Det var en stor Sorg for mig, da Prinsen beordrede Slotsgartner Stabel til at afrejse til Gottorp Slot og aflevere Mette i Present til *Prins Christian af Glücksborg*. Det var første Gang jeg hørte den Mands Navn nævne, som jeg senere kom til at staa i Forbindelse med i over et halvt Aarhundrede. Blandt de øvrige fast ansatte Folk paa Slottet erindrer jeg en Vægter Ole, som i Drukkenskab faldt ud i den lille Dam i Slotshaven og druknede, samt Oldfruen, Jfr. Lohmann, der i 27 Aar var forlovet med Kaptajn Hansen af Borgerskabet, og som havde det Uheld, at Kæresten døde, netop som Bryllupet skulde være. Der var ogsaa en fordrucken, brutal Slotsforvalter, som hed Jensen. Da jeg senere engang i Tiden spurgte Gartneren, hvorledes det var muligt, at en saadan Karl kunde blive Slotsforvalter, fortalte han mig, at han i sin Tid havde været Tjener hos den gale Prins *Christian af Hessen* *), der boede paa Slottet og døde der i Aaret

*) Prins Christian af Hessen-Kassel. 1776—1814.

1814. Naar Prinsen havde sine Anfald, kunde ingen raade med ham uden Jensen. Metoden bestod i, at han trak ham ind i et af de inderste Værelser paa Slottet og bankede ham med en Stok. Hver Gang hans Omgivelser ikke kunde faa Bugt med ham, truede de ham med Jensen, og han faldt da straks til Føje. I Rapporterne, som gennem Marskalk Hauch indgik til Kongen, blev Jensens overordentlige Dygtighed og den store Indflydelse, han havde over Prinsen, altid fremhævet, og det var som Belønning herfor, at han efter Prinsens Død blev udnævnt til Slotsforvalter.

Prinsens Kiste stod i et mørkt Hul i den Fløj af Slottet, som stødte op til Kirken, men blev i Begyndelsen af Christian IX's Regering flyttet til Slesvig. Ovenover var mit Værelse med en Dør, der gik umiddelbart ind til Kirken, hvorfor jeg ofte ved kirkelige Handlinger gik ind ved Orgelet for at se paa Organist Johnsen, der altid var fuld, og faa Tilladelse til at træde Bælgene, hvad der var mig en stor Fornøjelse. I Forbindelse med Kirken erindrer jeg den verdensberømte italienske Sangerinde *Catalani*, som efter at have

koncerteret i Kjøbenhavn paa Hjemvejen opholdt sig en Dag i Odense. Hun var anbefalet af Prins Christian til min Fader, der mente sig forpligtet til at vise hende Odenses eneste Seværdighed, St. Knuds Kirke. Jeg husker, hvorledes hun gik op og ned i Kirken og sang for at høre, hvordan hendes vældige Stemme tog sig ud i det store Rum. Hun havde en opløben Søn med sig paa vel en 17—18 Aar, som imponerede mig ved den Maade, hvorpaa han bar sin Slængkappe, et Klædningsstykke, jeg ikke tidligere havde set.

Om den Økonomi, der blev drevet i min Barndomstid, tror jeg ikke den nuværende Generation gør sig noget Begreb. Min Paa-klædning f. Eks. bestod af Skjorte, Benklæder, Trøje uden Krave, Strømper og Sko. Over-tøj kendte jeg ikke, og Kasket blev kun udleveret til mig, naar jeg skulde i Byen. Saa længe jeg opholdt mig paa Slottets Grund, i Gaarden eller i Haven, ja selv om jeg løb paa Skøjter, var jeg barhovedet. For min Erindring staar intet, der knytter sig til Julen, hverken Juletræ, Julelege eller deslige. Derimod erindrer jeg tydeligt en Fødselsdag, hvor

jeg i Foræring modtog en Pose med Sand fra en gammel 90-aarig Fru Knudsen, et Kæmpe-Æble, en Griffel med Guld paa og en Kasket med et Messing-Egeblad foran, hvorefter jeg var umaadelig stolt. Klædningsstykkerne Vest og Underbukser har jeg aldrig ejet, førend jeg blev Officer. Ogsaa Levemaaden var meget tarvelig. Det var kun ved meget store Selskaber i Byen, at der blev givet tre Retter Mad om Middagen. Oksesteg eksisterede ikke, undtagen naar Prins Christian kom til Byen. Der blev da slagtet en Stud, og denne mærkelige Begivenhed blev kundgjort Odensianerne ved, at Trommen gik. Den Tromme var en stor Fryd for mig, og timevis kunde jeg løbe efter Trommeslageren omkring i Gader og Stræder. Jeg har ofte ledsaget min Moder ned til Slagter Tange for at vælge et Stykke Kød af dette mærkværdige Dyr.

I Garnison i Odense laa Fynske Regiment lette Dragoner, kommanderet af den gamle Grev *Ahlefeldt Laurwigen**). Uniformen bestod af rød Trøje, hvide snævre Benklæder og

*) Frederik Ahlefeldt-Laurwigen. 1760—1832. Blev 1815 Chef for Fynske Regiment.

Casque med en lang Svejf, som for Officerernes Vedkommende laa langt ned ad Ryggen. Næstkommanderende ved Regimentet var Oberst *Høegh-Guldberg*, Søn af den bekendte Minister, en meget kundskabsrig og begavet Mand, men i højeste Grad eksalteret. Strengheden ved Regimentet var over al Beskrivelse, og Spidsrodsstraffen blev jævnlig anvendt.

Om Vinteren opførtes i Odense paa Teatret afvekslende danske og tyske Stykker. Det Ehlerske Selskab spillede paa Dansk. Af Personalet erindrer jeg bedst Madam Ehlers paa Grund af hendes store Korpulence. I Assens blev hun en Gang udpebet, fordi hun som en Vits havde drukket Punch af en Terrin paa Scenen. Hun udbrød: »Den Behandling havde jeg ikke ventet mig af det *Asenske* Publikum.« Det tyske Selskab blev anført af den bekendte holstenske Grev *Hahn* til Neuhaus. Han spiste en Dag paa Slottet, iført Ritterschaffts-Uniform, og samme Aften saa jeg ham i blaa Benklæder med Guldstriber selv hale Tæppet op.

I min Ferietid besøgte jeg undertiden »Sanderumgaard«, som ejedes af den Gehejme-

raad *Bülow*, som *Chartotte Biehl* saa meget omtaler i sine *Memoirer*. Han var en meget smuk Mand, og jeg husker ham iført blaa Kjole med blanke Knapper, gule Nankins Benklæder, stort Kalvekryds og Halvstøvler med lysegule lakerede Kraver. Han var meget stolt af sin Have. Hans Kone, født Hoppe, var sindssvag og næsten Dværg af Vækst. Til min store Morskab lavede hun en Aften Te paa den Maade, at hun jog en Spiseske ind i Munden, hvorefter hun puttede den i Te-daasen; den Te, der hang ved Skeen, kom hun derpaa i Tepotten. *Bülow* ringede og gav Tjeneren Ordre til at lade anden Te komme ind.

Da jeg var en 6—7 Aar gammel, foretog jeg med min Fader en Udflugt til Horsens, hvor *Frederik VII's* Moder, *Prinsesse Charlotte**), boede efter sin Forvisning fra *Kjøbenhavn*. Inden min Fader gik op til *Prinsessen*, blev det mig paalagt at opholde mig i Porten. Efter kort Tids Forløb gik Døren op, og

*) *Prinsesse Charlotte*. 1784—1840. Gift 1806. Separeret 1809. Skilt 1810.

Prinsessen kom ned til mig, klappede mig paa Kinden og spurgte mig, hvad jeg hed. Hun var lille og svær, men med et meget smukt Ansigt. Hun var iført en Halvkaabe, omtrent

PRINSESSE CHARLOTTE.

af den Slags man ser i Holbergs Komedier, og hun havde en vraltende Gang.

Jeg har senere hørt fortælle, at en Onkel af mig, Major *C. v. Holten*, der i Kjøbenhavn gik under Navnet »den smukke Vestindianer«,

en Gang var blevet bæret med hendes Opmærksomhed. Da han kort efter Prinsens Bryllup kom hertil fra Vestindien, blev han ansat som Adjutant hos ham; men da Prinsessen straks blev forelsket i ham, varede den Herlighed ikke længe. Efter 8 Dages Forløb fik han Ordre til uopholdeligt at afrejse til Hamburg og at returnere til Vestindien med det første derfra afgaaende Skib.

Paa Kammerherre Cederfeldts Kontor var der ansat en Skriver, der var Søn af Dom-Organisten. Min Fader, som tilfældig havde set ham spille Komædie, skrev straks over til sin gamle Kadet-Kammerat Holstein, som var Chef for Teatret, og underrettede ham om, at der i Odense fandtes en Mand med saa ualmindelige Evner, at han vilde anse det som et Tab for Nationalteatret, hvis han ikke blev antaget. Naar jeg siger, at denne Mand var *Christen Foersom* *), vil man indrømme, at min Fader ikke havde taget fejl. Foersoms Talent var vistnok meget begrænset, men inden for

*) Christen Foersom. 1794—1850. Han debuterede 1821.

dets Omraade var han vel en af de største Aktører, som Teatret har ejet. Han havde sit Geni lige fra Naturens Haand. Kundskaber havde han ingen af, og han kunde kun læse og skrive meget daarligt. Han betjente sig ofte af fremmede Ord, som han ikke forstod. Min Moder kunde aldrig glemme, at da hun en Aften bød ham Jordbær, takkede han, idet han med sin stærke fynske Akcent tilføjede: »men u'en Flø'e, Deres Naa'e«. — »Holder De ikke af Fløde,« spurgte min Moder. — »Nej, for Bærrene taber deres akrobatiske Duft.«

Skraas overfor Oberst Guldberg boede en Skomager, som hed *Andersen*, men kaldtes Traes. Han var sindsforvirret og havde altid Drengene efter sig, naar han viste sig paa Gaden, iført en stor trekantet Papirshat. Hans Galskab viste sig fornemmelig i hans Tilbedelse af Holberg og Napoleon. For at blive indlemmet i den franske Arme, deserterede han en skøn Dag fra Odense og kom mærkeligt nok til Hamburg, hvorfra han af Autoriteterne blev hjemsendt. Han kunde Holberg

udenad og anvendte Citater af ham ved alle mulige og umulige Lejligheder. Jeg kan kun dunkelt mindes at have set ham. Søndage og andre Festdage tilbragte han ude i Skovene med sit eneste Barn, Hans Christian, den senere saa berømte Eventyrdigter.

Moderen, Marie Traes, var et stort og svært Fruentimmer, der var meget drikkfældig. Hun døde mange Aar senere af Delirium tremens paa Hospitalet. Naar min Moder sagde til mig: »Hent Marie Traes,« saa vidste jeg, at vi skulde have Stovvask. Jeg var hendes Fortrolige og maatte læse de Breve, som Hans Christian sendte hende fra Kjøbenhavn. Da jeg en Dag gik over Slotsgaarden, raabte hun efter mig: »Hans Christian har skrevet Waudevellen,« hvormed hun mente: en Vaudeville.

Guldberg gav sig ofte i Passiar med Drengen og opdagede, at der var noget ualmindeligt hos ham; men i hvad Retning hans Evner gik, vidste han ikke. Han lærte ham at deklamere og sendte ham op paa Slottet, for at min Fader muligen kunde interessere sig for, at han kom til Teatret ligesom Foersom.

Hans Udseende var fuldkommen karikaturagtigt, og efter at han havde endt sin Deklamation, slaaende ud til Siderne med de lange Arme, sagde min Fader til ham: »Sig til din Fader, at der er et gammelt Ordsprog, der hedder: Skomager, bliv ved din Læst. Spille Komædie kan Du aldrig lære.« Heri havde

H. C. ANDERSEN.

min Fader ganske vist Ret; men for øvrigt slog jo Ordsproget ikke til.

Guldberg havde imidlertid sat sig fast i Hovedet, at Drengen skulde sendes til Kjøbenhavn, og der blev skillinget sammen til Planens Udførelse. Han blev befordret med en Kalvekusk til Nyborg og med lignende Befordringsmiddel fra Korsør til Frederiksberg.

Herfra gik han, dette store Barn, der jo i visse Retninger aldrig blev andet, til Kjøbenhavn.

Hvad jeg har hørt fortælle om hans første Hændelser i Hovedstaden, stemmer ikke ganske overens med hans egen Beretning i »Mit Livs Eventyr«.

Efter Slotskantor Krøyers Fremstilling kom Andersen ved Aftenens Frembrud til Lille Kongensgade og blev der tiltalt af et Fruentimmer, der spaserede op og ned ad Fortoget. Den store Drengs mærkelige Naivetet maa have tiltalt hende; thi hos hende boede Andersen de tre første Dage af sit Ophold i Hovedstaden.

Den musikelskende Rektor ved Skolen i Odense, Professor Saxtorph, havde givet ham en Anbefalingskrivelse med til Weyse. Efter fire Dages Forløb havde Andersen endelig faaet at vide, hvor Kronprinsessegaden var, og kom om Aftenen op for at aflevere Brevet. Det traf sig nu saaledes, at der var Kunstnermiddag hos Weyse, og da Gæsterne var i den mest oprømte Stemning, blev der ringet paa Døren. Tjeneren kom leende ind, og da man

spurgte ham, hvorfor han lo, svarede han, at en saadan Karikatur som den, der ringede, havde han aldrig set. »Lad os endelig faa ham ind!« raabtes der, og Hans Christian mødte til stor Glæde for Selskabet, maatte deklamere o. s. v. Weyse lod en Tallerken gaa rundt til Fordel for ham, og der kom saa mange Penge ind, at han syntes, det var ufor-svarligt at give dem alle til Drengen, hvorfor han beordrede ham til at møde den næste Formiddag.

Efter Krøyers Mening blev Hans Christians Skæbne afgjort ved dette Middagsselskab. Den Del af sin Historie holdt han ikke af at omtale.

En Mil udenfor Odense ad Middelfarts-vejen boede en gammel Invalid-Sergent ved Navn *Albrecht*. I 1824, da Frederik VI for sidste Gang var i Odense, blev Albrecht paa Grund af sin høje Alder (96 Aar) præsen-teret for Kongen. Hs. Majestæt lod udfærdige et Reskript, hvorefter den gamle Soldats Pen-sion blev betydelig forhøjet, idet det tillige blev bestemt, at en Del af samme skulde gaa

over paa hans Enke. Men mærkeligt nok havde Albrecht aldrig været gift. Da der imidlertid i Landsbyen, hvor han boede, fandtes en ung Pige, der ogsaa var Invalid, idet hendes ene Ben nylig var amputeret, mente han, at det var bedst at sikre hende Pensionen, og giftede sig med hende. Hun levede sammen med ham i 23 Aar, idet Albrecht nemlig blev 119 Aar gammel. Sidste Gang, jeg saa ham, var i Aaret 1838, da han var 110 Aar. Prins Christian havde ladet den bekendte Maler *Bærentzen* komme til Odense for at portrættere ham, og havde i den Anledning ladet Albrecht anvise et Værelse paa Slottet. Men han vægrede sig ved at modtage Tilbudet, idet han spøgende ytrede, at han ikke godt kunde lade sin unge Kone være alene hjemme. Han gik derfor 10 Dage i Træk sine 2 Mil. Jeg har flere Gange besøgt ham, og det morede mig at tale med ham. Han var altid iført Uniform, rød Trøje med sort Krave og Opslag. Det var en lille Mand, mager, med et stort hvidt Skæg.

Af andre bekendte Personer i Odense mindes jeg gamle *Iversen*, Udgiveren af Fyns

Stiftstidende, som i Almindelighed blev antaget for at være en Søn af Ludvig Holberg*).

I Aaret 1828 havde mine Forældre den store Sorg at miste deres ældste Søn, juridisk Student, 22 Aar gammel, af Tyfus i Kjøbenhavn, i hvilken sørgelige Anledning vi rejste til Hovedstaden. Jeg skal give en kort Beskrivelse af, hvorledes denne Rejse gik for sig.

Paa Rullen, som det kaldtes, blev der bestilt en Vogn, som havde den Forpligtelse om Vinteren at møde 2 Timer efter, men om Sommeren 3 Timer efter, fordi Hestene var paa Græs. Vognene vare af Træ, rødmaalede og af en frygtelig Højde, hvorfor der til hver Vogns Inventarium hørte en Hængestige, som laa bagi. Efter 5 Timers Forløb kom vi til Nyborg og blev indkvarteret hos min Faders Onkel, den gamle Toldinspektør *Klaumann*. Som Tjener benyttede han en Slave, der hver Morgen blev iført et Slags Livré, men om Aftenen atter vendte tilbage i den reglementerede Slavedragt. Straks efter vor Ankomst

*) Iversen var født i Kjøbenhavn i Aaret 1748, altsaa da Holberg var 64 Aar gammel.

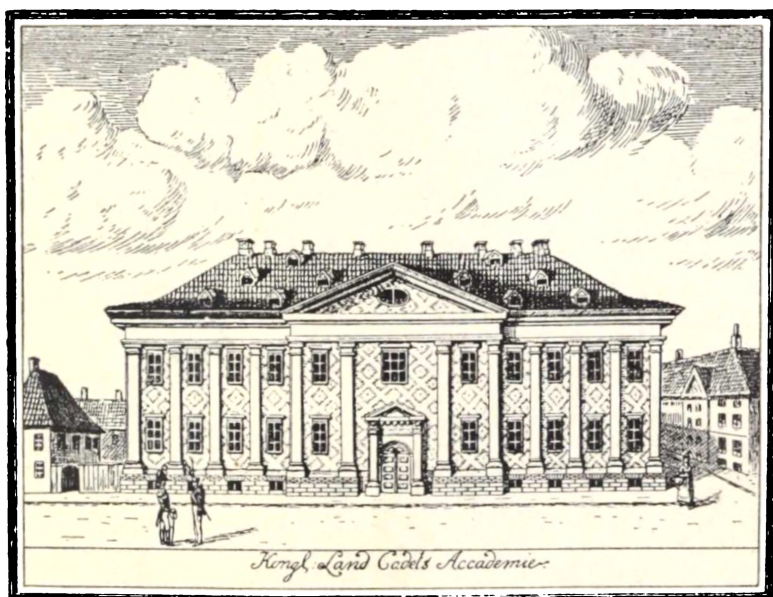
blev Peder — saaledes hed han — sendt ned paa Broen for at faa at vide, naar Smakken gik. Dens Afgang rettede sig nemlig efter Postens Ankomst, men da denne atter var afhængig af Vind og Vejr, var det ikke sjældent nødvendigt at opholde sig i Nyborg 8—10 Timer, førend man kunde komme om Bord. Det var umuligt at faa noget til Købs paa Skibet, og uden en fyldt Madkurv kunde man risikere at dø af Sult, da det ikke var ualmindeligt, at Overfarten til Korsør varede 10—12 Timer, ja undertiden meget længere. Peder mødte derfor med en Brændekurv fra gamle Klaumann, fyldt med alle Slags Viktualier.

Efter ni Timers Rejse, der tilbragtes ovenbords, da der næsten ingen Kahyt var i Skibet, kom vi om Aftenen til Korsør, og blev indkvarteret hos Gæstgiver Jakobsen. Næste Morgen rejste vi videre til Slagelse, og da der endnu ikke fandtes nogen Chaussé, brugte vi $3\frac{1}{2}$ Time om at tilbagelægge de to Mil. Efter et Ophold i Slagelse fortsattes Rejsen til Krebshuset og derfra videre til Ringsted. Men saa var ogsaa Kræfterne udtømte, saa

det var en ligefrem Nødvendighed at overnatte der. Tidligt næste Morgen rejste vi videre og ankom efter tre Døgn Forløb til Kjøbenhavn, hvor vi blev inkvarterede paa Palæet bag Slottet hos min Faders Svoger, den gamle General Rømer.

LANDKADET-AKADEMIET.

LANDKADET-AKADEMIET.

Indmeldelse paa Akademiet. — Lærerpersonalet. — Livet paa Skolen. — Streng Behandling. — Major Weihe. — Det kongelige Teater. — Andre Forlystelser. — Pagetjeneste. — Drengestreger. — Kadetkammerater: Hammeleff. Benzon-Buchwaldt. — Akademiets Reorganisation. — Besøg i Odense. — Konfirmation. — Afgang fra Akademiet.

Allerede ved min Fødsel blev jeg indskrevet som Landkadet, da de saaledes Indskrevne havde Ret til at blive optagne paa Akademiet senere hen.

Da jeg var 12 Aar gammel, rejste jeg til Kjøbenhavn og meldte mig i December Maaned 1829 hos Landkadetkorpsets Chef, *Du Plat*. »Hvad hedder Du?« — »Hvem er Du en Søn af?« — og »Hvor gammel er Du?« — var de tre Spørgsmaal, han gjorde mig. »Naar Du er 12 Aar, skal Du i ældste Skolesal.« Han

ringede paa en Klokke, og den vagthavende Kadet-Underofficer traadte ind med en Rotting i Haanden:

»Før ham ind i ældste Skolesal og skriv hans Navn i Protokollen.«

Om jeg kunde læse og skrive, var der ingen, der spurgte. Jeg var 12 Aar, og derfor skulde jeg i den Klasse. Den 1ste Januar 1830 blev jeg udnævnt til kongelig Landkadet.

Paa samme Maade som jeg blev *Thalbitzer* ansat som Kadet. Da Krigsraad *Muus* kom ind i Klassen, hvor T. sad iført graa Trøje og med rødkantede Øjne (han led af Kjertler), og saa det nye Ansigt, udbrød han: »Hvad er det for en surøjet Graaspurv, der sidder derhenne? Kom hid, Mand!« T. for da alt hvad han kunde med en stor Tavle under Armen og nogle Papirer i Haanden hen til Læreren og udgød sig med megen Tungefærdighed og med et behageligt Ansigt i følgende Udtalelse:

»Hr. Krigsraad! Jeg er Theodor Thalbitzer, Søn af Major Thalbitzer af sjællandske Jægerkor, Citadellet Frederikshavn, Fortunistok Nr. 3. De kender ham formodentlig nok.

Jeg selv har gaaet i Hr. Langelands Skole, hvor jeg ved min Flid og min Duelighed har erhvervet mig medfølgende Attester, som jeg herved tager mig den ærbødige Frihed at overrække Krigsraaden.«

Muus, der havde den gode Egenskab ikke at kunne taale, at nogen gjorde sig behagelig for ham, var næsten kvalt af Raseri over T.s Svada. Han skaffede sig Luft ved at give den overraskede Dreng nogle Slag med den altid tilstedeværende Rotting.

De ved Korpset ansatte Officerer vare: Major *Weihe*, Kaptajnerne *Kramer* og *Westergaard* samt Løjtnanterne *Vett* og *Tobiesen*..

Mine Klasselærere vare følgende: I Matematik: den senere som Chef for Højskolen ansatte Major *Fibiger*, i Religion: *Borring*, i Latin: Pastor *Petersen*, i Militærtægning: Oberstløjtnant *Wilster* af Livregimentet, i Tegning: Løjtnant *Voigt* og i Gymnastik: Kaptajn *Hansen* af Livjægerne. Al anden Undervisning gaves os af den bekendte Krigsraad *Muus*. Der stod aldrig paa Timesedlen, hvilken Disciplin han

skulde læse med os, der stod kun: »Krigsraad Muus«. Hvad der i Særdeleshed blev fordret af os var god Pudsning, Præcisions-Eksercits, Dygtighed i Legemsøvelser og Svømning og Militærtegning. Det var jo derfor ikke saa underligt, at den egentlige boglige Lærdom ikke var synderlig stor.

Om Sommeren maatte Kadetterne op Kl. 5 og om Vinteren Kl. 6. Vi laa alle paa Loftet i en uhyre Sal, der strakte sig over hele Bygningens Længde. Vi bleve vækkede af de vagthavende Underofficerer og ført ned paa vore respektive Paaklædningsværelser, hvor enhver Kadet havde en Komode med tre Skuffer og en Plads nedenunder til Sko. Vandfad og Krus vare af Tin. Paa et Bord i Midten stod et stort Fad med selvlavet Skosvæerte af Kønrog, og vor første Gerning var da at børste Skoene, hvorpaa Turen kom til os selv.

Kl. 6 mødte vi i Spisesalen, og efter Bordbønnen bleve vi bænkedede og trakterede med »en Portion« — saaledes kaldtes 2 Stykker rundt om Brødet, hvortil føjedes et Frimurer-glas varmt Øl. Kl. 8 var Paraden, hvorpaa Undervisningen begyndte. Kl. 10 Frokost (1/2

Portion), Kl. 1 Middag. Eftermiddagsundervisningen begyndte Kl. 3 og endte Kl. 7. Naar Klokken var 8, fik vi halvanden Portion, altid uden Paalæg af noget som helst. Retterne om Middagen var Aar ud og Aar ind ugevis ganske de samme: Søndag: Grynsuppe og Steg, Mandag: Suppe og Kød, Tirsdag: Vælling og Steg, Onsdag: som om Søndagen, Torsdag: Kaal og Kød, Fredag: Grød og Steg, og Lørdag: Øllebrød og Steg.

Der fandtes en Arrest paa Akademiet, men den blev forholdsvis lidet brugt, da korporlig Revselse var den almindelige Straf. Den bestod i Ris, Rotting, Tamp og — for Underofficerernes Vedkommende — Fugtel.

Major *Weihe*, der var Nordmand af Fødsel, var efter den Tids Skik og Brug haard og brutal mod Kadetterne, men ikke uden en vis tør Vittighed. En af de første Dage, jeg var paa Akademiet, blev en Kammerat af mig idømt 15 Slag Ris, fordi han havde rapset nogle Smaating. Eksekutionen gik for sig paa Sovesalen, hvor en Seng blev trukken frem til Delinkventen, mens Klasse-Eleverne dannede

Kres omkring den. Portneren Lambrecht svingede Riset med Færdighed. Jeg, der selvfølgelig led af Hjemve, blev blød om Hjertet, da jeg saa Blodet pible frem, og gav mig til at græde. Weihe vendte sig da om imod mig og sagde: »Jeg kan ikke for min haarde Død lide disse Krokodilletaarer.«

Majorens Specialitet var i øvrigt at slaa paa Øret, og saadant et Slag, der faldt ved enhver Lejlighed, rungede som et Pistolskud. En Dag ved Parolen kom han ind med et snavset Lommetørklæde hængende paa en Lineal og udbrød: »Voici un mouchoir très délicat!« En af Kadetterne rakte Haanden ud efter det, men fik i det samme en vældig en paa Siden af Hovedet.

Blandt vore Kammerater var der en, der gik under Navnet »Prinsesse-Elskeren«, fordi han, hængende paa et Plankeværk i Nabo-gaarden til Prins Wilhelms Palæ paa St. Annæ Plads, havde indledet en Samtale med Prinsesse Marie af Hessen. Han var meget smuk og stolt af den Lykke, han gjorde hos Damerne. En Dag gik jeg ind med ham til Weihe for at bede om Tilladelse til at gaa ud

om Aftenen. Ulykkeligvis for os opholdt den unge og smukke Frøken Christiane sig inde i Værelset hos Faderen. Min Kammerat gjorde en Reverents for hende, og idet han sagde: »naadige Frøken«, førte han galant Haanden til Hjertet. Derpaa rettede han sig op og vendte sig mod Majoren. Men han fik ikke Tid til at sige mere end »Hr. Major«. Foredraget blev pludselig afbrudt ved en knaldende Ørefigen. For ikke at udsætte mig for en lignende Behandling for jeg straks ud af Døren.

En Kadet Stokfleth bad en Gang Majoren om Tilladelse til at gaa ud om Aftenen. »Hvorfor,« sagde han. »Det er min Geburtsdag, Hr. Major«. — »Jeg synes, at han har Geburtsdag hver 3., 4. Maaned, lille Stokfleth. Hvad skriver vi i Dag?« — Da Stokfleth ikke kunde give Svar paa dette uventede Spørgsmaal, knaldede Pistolskudet.

En Gang jeg laa paa Sygestuen, kom *Weihe* op for at visitere. I Sengen nærmest Døren laa Kadet Jahn, helt tildækket af Tæppet, saa at kun Hovedet var frit. Idet han fik Øje paa ham, udbrød *Weihe*: »Der ligger

Jahn, fed og lasket og sjælden vasket. Naar kommer han op?» — »I Morgen, Hr. Major.«

»Morgen, Morgen! — nur nicht heute,
Sagen immer träge Leute«,

deklamerede Majoren, idet han markerede Rytmen med to kraftige Slag paa Ørene af den overraskede Jahn.

Kadet-Akademiet havde en Loge i det kongelige Teater, og et vist Antal Kadetter blev hver Aften kommanderet derhen. En Dag ved Parolen var ved en Forglemmelse ingen Kadet beordret i Teatret. *Weihe* udvalgte da paa maa og faa hvem der skulde gaa, idet han sagde: »Saa kan han, og han, og han« o. s. v.

»Hvor mange er det?» spurgte han Underofficeren.

»6, Hr. Major! der mangler 2 endnu.«

»Hvad giver de i Aften?»

»Jeppe paa Bjærget, Hr. Major.«

»Ja, saa kan denne Bruus, den Bonde-dreng fra lille Mørkegaard, og denne hvidfødte Flab, denne Røssing, gaa derhen.«

»Jeg takker Hr. Majoren særdeles,« udbrød Røssing.

Da jeg altid har haft stor Interesse for scenisk Præstation, mindes jeg tydeligt de Forestillinger, jeg saa i Teatret i denne dets mærkværdige Storheds-Periode. Jeg var i Teatret den Aften, da *Carl Winsløv*, der var en lille, spinkel og meget svagelig Mand, blev baaret døende ud af Scenen efter at have spillet Ludvig d. 11.

Ved denne Tid blev Aubers »Den Stumme i Portici« opført i Evropas forskellige Steder, og var stedse ledsaget af tumultariske Optrin. Den første Gang, den gik over Scenen her, var jeg kommanderet i Teatret. Men vi kom ikke længer end til Kongens Nytorv, der var sort af Mennesker. Her mødte en Kadet-Underofficer og hentede os hjem igen.

Foruden det kongelige Teater gaves der kun faa Forlystelses-Etablissementer i Kjøbenhavn. Paa det saakaldte Morskabsteater lige over for Skydebanen, der egentlig kun var et Bræddeskur, blev der spillet to Gange om Ugen af Familien Price. De to unge Jønder, Søstrene Levin, gjorde ved deres Ungdom og Skønhed stormende Lykke. De bleve senere gifte med Brødrene Price.

Af og til gæstedes Teatret ogsaa af en og anden udenlandsk Kunstner. Blandt dem erindrer jeg en Mand, der kaldte sig »skandinavisk Badutspringer P. Dahl fra Norge.« Han gjorde sine Kunster helt oppe under Loftet, og endte — som der stod paa Plakaten — med »enkelte og dobbelte Strabater«. Den Aften, jeg saa ham, havde han formodentlig været temmelig voldsom med Strabaterne; thi hans Trikot revnede, og til Publikums store Morskab varede det længe, inden man fik ham ned fra den temmelig store Højde. — Forestillingen overværedes af Arveprinsen med Gemalinde.

Endvidere var der Teatret i Kannikestrædet, kaldet Kalkeballen. Her gaves enkelte Forestillinger om Vinteren, fornemmelig af den bekendte Deklamator *Bagge*. Fornøjelsen bestod egentlig i, at Folk talte med og søgte at bringe den ulykkelige *Bagge* ud af Koncepterne. Her dansede ogsaa flere Gange Grevinde Danner som *Louise Rasmussen* »Cachuca« og andre Smaadanse.

En Matros gav en Gang i Begyndelsen af Trediverne nogle Forestillinger i Taskenspil-

kunst paa et Loft i en Mellembygning i Adelgade. En saadan Forestilling overværede jeg og mine Kammerater. Entreen var 8 Skilling. I Salen stod et Fyrretræsbord, og foran samme var udspændt en Snor, der markerede, hvor langt Tilskuerne maatte komme. Belysningen bestod af en paa Væggen hængende Tranlampe og to Spædelys paa Bordet, som han snød med Fingrene, hvorefter han kastede Tanen paa Gulvet. Til at foretage Kunsterne med fandtes en Anshovisbøtte, omvunden med et rødt Baand, og nogle Papæsker. Han indledede Forestillingen med følgende Tale i Nyboder-Jargon: »Jeg vil tillade mig nu at gøre det højstærede Poblikum bekendt med, at jeg afvekslendes vil betjene mig af det danske og det tyske Sprog, idet der er no'ne enkelte af Kunsterne, hvortil det danske Sprog slets inte tager sig ud.«

Af selve Kunststykkerne erindrer jeg tydeligt et: han tog et Æg, holdt det foran Lyset for at vise, at det var friskt, slugte det derpaa og trak det straks efter som haardkogt ud af den Legemsdel, man benytter sig af, naar man skal sidde. Dette Nummer, der

rigtignok ogsaa var Slutningsnummeret, gjorde en uhyre Lykke og blev paa Forlangende givet da capo. Det Hele endte med, at han leverede Ægget til en af Tilskuerne med Anmodning om at knække og spise det for at overbevise sig og de andre om, at det virkelig var haardkogt.

Til de kongelige Tafler maatte Korpset afgive en Del Underofficerer eller Repetenter, som de senere kaldtes, til at forrette Page-tjeneste. Men da Kongen og Dronningen hver havde to Pager, og de øvrige Medlemmer af den kongelige Familie hver een, saa blev der oftere taget Kadetter til Assistance.

Til denne Gerning er jeg kommanderet to Gange. Første Gang paa Amalienborg, hvor jeg blev tildelt Prinsesse *Louise* af Hessen til Opvartning. Jeg gjorde vist mine Sager meget slet, dels fordi jeg var uvant med Tjenesten, dels af Distraction ved at beskue den 16-aarige Skønhed. Vi blev i Kælderen iført vort Livré af Page-Tjeneren *Vindekilde*. Dragten var ganske den samme som Lakajernes,

kun at vor Kjole var besat med Guld i Stedet for med Sølv.

Den anden Gang var jeg tilsagt til Frederiksberg og vartede selvanden Kongen op. Han spiste en Tallerken Suppe med to Æg i og derefter et Stykke kogt Oksebryst med stuvede Gulerødder. Det var alt, hvad han nød. Resten af Tiden udfyldte han med at smaasove. Til Dessert tog han et Par Sukkerpledskenes, som han dyppede i Rødvind.

Naar Frederik VI paa sin Fødselsdag kørte til det kongelige Teater, var det med stor Pomp. Han sad i en Guldkarret, trukken af hvide Hingste, og blev eskorteret af Garden til Hest. Foran Vognen gik 6 Løbere. Dette Optog var en stor Fest for Kjøbenhavns Ungdom, der gav sin Glæde Luft ved at raabe: »der er han!« og pibe i Fingrene. Denne Forestilling vilde vi en Gang opføre paa Akademiet. Et Bord blev bragt ud i Gangen med Bordpladen nedad og de fire Ben i Vejret; det skulde forestille Vognen. 25 af de stærkeste Kadetter vare Heste, der i Forening med et lignende Antal Ryttere dannede Eskorten.

Andre, hvoriblandt jeg, der havde en sjælden Færdighed i at pibe i Fingrene, forestillede Gadedrenge. Foran Vognen blev spændt 6 Kadetter, medens en stakkels svagelig, sygelig udseende, hvidfødt Kadet, der hed Hammeleff, blev valgt til at forestille Frederik VI. Under uhyre Jubel og stort Spektakel satte Toget sig i Bevægelse, da paa en Gang en Dør gik op, og du Plat med fire Underofficerer med Rottinger kom os i Møde. Feldtraabet var straks: *sauve qui peut!* Hvem det fornemmelig kom til at gaa ud over, var den stakkels Frederik VI, der ikke kunde komme hurtigt nok ud af Vognen. De fire Rottinger susede over hans magre Krop.

Hammeleff, som Krigsraad *Muus* plejede at kalde »Morpheus« eller »Søvnens Gud og Dødens Minister«, hørte til dem, der aldrig har Heldet med sig. I Begyndelsen af Krigen 1848 blev han haardt saaret i Hovedet af en Kugle, der næsten skalperede ham. Han blev liggende som død paa Valpladsen, men kom sig dog saa meget i Løbet af et Par Aar, at han kunde melde sig til Tjeneste ved Armeen kort Tid efter Slaget ved Isted. Han kom

Kl. 11 om Aftenen til Slesvig og afgik straks den næste Morgen med sin Afdeling paa den af General *Hansen* kommanderede saakaldte Hø-Ekspedition. Et af de første Skud — om ikke det første — traf *Hammeleff* lige mellem Øjnene, saa han var død paa Stedet.

Min Ligtale over ham var denne: Det er første Gang i Livet, min gamle Ven, at Du har haft Lykken med Dig.

En anden af mine Kadet-Kammerater, *Benzon-Buchwaldt*, havde senere en besynderlig Skæbne, der blev mig fortalt af Dr. *Bierfreund*, der var i russisk Tjeneste, da han i Koleraaaret 1853 sidste Gang var her i Landet. Et Par Maaneder før vi tog Officers-Eksamen, kom den vagthavende Officer ind og afhentede B.-B. til Chefen, Kammerherre *Linde*. En halv Time efter kom han ind i Klassen, samlede sine Bøger og forsvandt for bestandig. Han gik til Rusland, hvor han snart i St. Petersborg ved Hjælp af sine Kundskaaber og sit belevne Væsen blev introduceret i flere fornemme Huse. Ved Protektion blev han Officer og fik endogsaa Tilladelse til at

tage Generalstabs-Eksamen, hvad der den Gang ellers udelukkende var forbeholdt Landets unge Adelsmænd. I en Alder af 28 Aar var han Major og havde Garnison i Kronstadt, hvor ogsaa Dr. Bierfreund var ansat som Militær-læge. Hvert Aar blev der i Archangel bygget et Fyrretræs Linieskib, og for at bemane dette blev der sendt et Kommando af 6—800 Marinere. B.-B. ledsagede Kommandoet i Egen-skab af Generalstabs-Officer. Men nogle Dage førend Ankomsten til Archangel blev han pludselig arresteret og er siden den Tid spor-løst forsvunden.

I øvrigt er det ret mærkeligt, at Bierfreund skulde have den samme Skæbne. Fra Kjøbenhavn rejste han 1853 til Paris, returnerede atter til Danmark, hvor han flere Gange var i mit Hus, og begav sig om Efteraaret tilbage til sin Post som Overlæge i Thula. Straks efter sin Hjemkomst forsvandt han pludselig, og det var ikke muligt hverken ad privat Vej eller gennem Gesandtskabet at skaffe nogen som helst Oplysning om, hvad der var blevet af ham. Rygtet, der jo rigtignok som oftest ikke taler Sandhed, fortalte, at han var bleven

idømt et vist Antal Slag Knut i to paa hinanden følgende Dage, og at han den anden Dag under Eksekutionen opgav Aanden.

I Begyndelsen af Aaret 1831 blev der foretaget en Reorganisation af Kadetskolen. At man fik Øjnene op for Nødvendigheden af en saadan, gik saaledes til:

Dannemand afgik som Officer fra Akademiet 1829. I Følge Reglementet skulde der tildeles den, der bestod som Nr. 1, en Æressabel. Du Plat vilde nu absolut have, at *Dannemand* skulde dekoreres med denne Sabel. Men til al Ulykke for *Dannemand* og ogsaa for Du Plat var der i den samme Klasse to udmærket flinke Kadetter, *Andræ* og *Adolf Fibiger*, og det var — selv for den Tid — for groft, at *Dannemand* skulde have Æressabel og de to andre ikke. Som Følge heraf indtraf der den Mærkelighed, at dette Udmærkelsetegn blev tre til Del. Frederik VI var meget tilfreds med, at der var tildelt hans Søn en Æressabel. Men nu vilde Ulykken, at Kongen senere en Aften fandt paa selv at eksaminere ham om Dagens Tema, General *Chassé's* For-

svar af Antwerpen (1830), og da der skulde skrives noget, kom det for Dagen, at han manglede de aller simpleste og tarveligste Kundskaber.

Kongen indsaa da, at det ikke stod godt til med Landkadet-Akademiet, og overdrog den altformaaende Adjutant *Abrahamson* — Søn af »min Søn, vil Du i Verden frem« — at udarbejde en ny Plan, der blev forelagt til allerhøjeste Stadfæstelse den 11. Marts 1831 og realiseret 1. Maj samme Aar. Den sidste Eksamen, der havde fundet Sted ved Nytaarstid 1831, blev for alle Kadetters Vedkommende kasseret, og i April Maaned maatte vi underkaste os en ny Eksamen, hvis Resultat var, at ingen fandtes værdig til at rykke op i ældste Klasse, hvorfor Armeen heller ikke i et helt Aar erholdt nogen Tilgang. De Fleste maatte pænt spasere ned i yngste Klasse, og denne blev da paa Grund af Talrigheden delt i fire Afdelinger. *Linde*, som tidligere havde været Chef for Artilleri-Akademiet, blev Kommandør for Kadet-Korpset, og Prins *Phillipsthal*, Chef for Garden til Hest, udnævnt til Chef for Korpset. Samtlige tidligere ansatte

Officerer og Lærere blev — med Undtagelse af Kaptajn *Tobiesen*, der blev Næstkommanderende — afskediget af Tjenesten. De nye til Tjeneste ved Korpset ansatte Officerer var: Løjtnanterne *Smidth* af Kastelsjægerne, *Jess* af oldenburgske Infanteri-Regiment, *Kücker* af første jyske- og *Moltke* af Dronningens Livregiment, en Broder til den senere preussiske Feltmarskal.

Tonen, Undervisningen og Tjenestegangen blev som ved et Trylleslag forandret, og det var første Gang — om end ikke sidste —, at jeg skulde erfare, hvor skadelig enhver pludselig Overgang er. Vi Drengene, som ved alle mulige Lejligheder bestandig fik Prygl, hørte nu paa en Gang ved en Parolbefaling, at ingen af Officererne for Fremtiden kunde banke os, uden at vi var nedsatte i 2den Klasse, eller, som det kaldtes, var under streng Disciplin. Dette viste snart sine skadelige Følger. Kadetterne vare ikke mere til at styre, og af dem, der vare i Klasse med mig, antager jeg, at mindst en Snes Stykker gik bort i Løbet af det første Aar.

En af mine bedste Venner blandt Kammeraterne var *Adolph Zepelin*, Søn af Kommandøren for Garden. Han boede lige over for Raad- og Domhuset, og jeg nød mange glade Timer i hans Hjem. Da Kaptajn Moltke, der var Kompagnichef i Garden og Kavaller hos Prinsesse Charlotte, døde i 1834, blev der et Nummer ledigt i Garden, som Frederik VI lovede til Zepelins Søn. Da jeg en Dag spiste til Middag hos Generalen, fik han Underretning om, at der endnu var et Nummer ledigt. »Vil De have det paa den Betingelse, at De cederer Adolph?« sagde han. Jeg svarede naturligvis ja, og min Skæbne var afgjort. Jeg læste overordentlig flittigt for at bestaa til Officers-Eksamen og stod altid op om Morgenkl. 4. Efter at have faaet min Eksamen, afgik jeg fra Landkadet-Akademiet og meldte mig til Tjeneste ved Livgarden den 1ste Maj 1837.

I hele min Kadettid var jeg kun een Gang i Besøg i Odense. Det var i Aaret 1833, og Dagvognen var da i fuld Gang. Den forekom mig som Toppunktet af al god og hurtig Befordring. Dagvognen havde fire Sæder med

tre Passagerer paa hvert, og Fordelen bestod i, at den samme Vogn gik igennem hele Sjælland, idet der paa hver Station stod Heste parat til straks at blive spændt for.

Samme Aar, den 15de Oktober 1833, blev jeg konfirmeret i Garnisonskirken af vor Lærer i Moral, den gamle Professor *Brorson*, som, da han var en meget smuk og pertentlig Mand, gik under Navnet Vorherres Kammerjunker. Senere blev han af os Kadetter i Anledning af Reformationsfesten 1836 udnævnt til Vorherres Kammerherre.

FRA FREDERIK VI'S TID

FRA FREDERIK VI's TID.

Præsentation for Frederik VI. — Levemaaden ved Hoffet. — Vagttjeneste. — Eksercerskole. — Besøg af den russiske Storfyrst-Tronfølger. — Ildløs. — Mandskabets Behandling. — Træk til Belysning af Frederik VI's Karakter. — General Rømeling. — Fra Forgemakket. — Grev Haxthausen. — Andre Personer ved Hoffet. — Ole Bull. — Thorvaldsen. — Oehlenschläger. — Kongens Død.

Samme Dag, jeg forlod Landkadet-Akademiet, blev jeg af General Zepelin præsenteret for Kong *Frederik VI*. Han saa lidt paa mig og udbrød saa paa denne korte, tørre Maade, hvorpaa han fremstødte Ordene:

»De er saa ung. Pas Tjenesten godt og kom ikke paa gale Veje.«

Derpaa meldte jeg mig hos den alt formaaende General-Adjutant *Frants Christoffer*

*Bülow**), der var en høj, smuk Mand med et overordentligt levende og klogt Øje. Jeg blev straks kommanderet ind paa det gymnastiske Institut for der at gennemgaa et Kursus; derefter var jeg i 10 Uger som Rekrut paa Gardens Eksercerskole og begyndte saa den egentlige Tjeneste ved Korpset.

Gardens Officerer havde den Gang fuld Forplejning ved Hoffet. Det daglige Taffel, i hvilket foruden os alle de ved Hoffet ansatte Kavallerer deltog, fandt Sted Kl. 2³/₄ i den saakaldte Rose, der var paa første Sal i den Sidebygning, der vender ud imod Frederiksgaden. Vi mødte paaklædte i røde Uniformer med Sølvbesætning og Chakot med Cordon'er, og samledes i et af Gemakkerne paa Christian VII's Palæ, hvor vi blev opstillede efter Rang med de Fornemste paa højre Fløj. Naar Selskabet var samlet, blev det meldt til Overhofmarskallen, som da, repræsenterende Kongens Person, gav en kort Kur, hvorefter vi med ham i Spidsen gik til Bords.

*) Frants Christoffer Bülow. 1769—1844.

Reglementet for Middagen var følgende: To Supper, hvoraf den ene altid var klar Bouillon; Entré efter Aarstiden; derefter hele Aaret igennem kogt Oksebryst med forskellige Slags Gemyser til, Steg eller Fisk, en Mellemret og atter Steg. Til Dessert under daglige Forhold kun Sukker-Pledskener. Ved hver Kuvert stod en halv Flaske Rødvin. Mere kunde man ikke faa. Madeira, Portvin og andre Vine fandtes kun ved de meget store Tafler i højtidelig Anledning. Efter Bordet blev der drukket Kaffe, og samtidig gav Overhofmarskallen Kur. Derefter blev Fløjdørene aabnede, og efter et almindeligt Buk ved hans Bortgang, var Middagen forbi.

Om Aftenen bestod den for os reglementerede Kost i følgende: En Bedesteg, et bestemt Kvantum Smør, et stort Vandfranskbrød, et Surbrød, en halv Flaske Rødvin, en halv Flaske dobbelt Øl, en hel Flaske hvidt Øl og fem Kager. Til Frokost det samme med Undtagelse af Vin og Kager. Med Te serveredes aldrig, hvorimod der ofte om Sommeren blev bragt store Kurve med Frugt ned i Vagtstuen.

For mig, der kom lige fra Landkadet-Akademiet, hvor Kosten jo hverken var god eller rigelig, var det en stor Forandring saaledes at komme til at spise med den store Ske. Jeg gik med et saadant Løvemod paa Maden, at jeg efter at have spist af to—tre Retter ikke magtede mere. Jeg erindrer, at jeg i høj Grad misundte Overkammerjunker *Yoldi*, fordi han spiste af al Ting, som om han ikke havde faaet Mad før, og at jeg i mit stille Sind tænkte, om det virkelig en Gang i Tiden skulde lykkes mig at blive en saadan Karl.

Hofmarskal Grev *Haxthausen* paasaa nøje, at man saa sjældent som muligt brugte Kniven ved Taflet. Selv Kød skulde skæres med Gaffelen. Da jeg i Begyndelsen ikke kendte denne Finesse, fik jeg Irettesættelsen med følgende Ord:

»Grimserod! (saaledes hed Forskæreren) vil De give den vagthavende Løjtnant af Garden et andet Stykke Dyrekød. Han har været uheldig og faaet et Stykke, som han maa bruge Kniven til at skære i.«

Da Lakajer i rødt Livré ikke maatte varte op, hvor Kongen ikke var til Stede, var der i Rosen ansat et fast civilt Personale. En af Tjenerne, der hed Baslunde, og tidligere havde været i Tjeneste hos General Bülow, har fortalt mig følgende: Da jeg var meget bunden i min Stilling hos Generalen og aldrig kunde komme hen og besøge min Kæreste, saa satte jeg hende undertiden om Aftenen Stævne ved Garnisons Kirke. Medens vi en Aften stod der, gik Kongen forbi og saa paa mig, og da jeg nogle Aar senere blev præsenteret for ham som kongelig udnævnt Opvarter i Rosen, holdt han følgende Tale til mig:

»Han har en god Lov paa sig fra Bülow, og derfor har jeg taget ham i min Tjeneste; men disse Ofringer til Garnisons Kirkeblok vil jeg have mig frabedt for Fremtiden.«

Paa Taffeldagene, Mandag og Torsdag, var Kongen og Dronningen til Stede. Dronningen talte før Taflet med alle uden Undtagelse, selv med de Vagthavende. Kongen derimod talte meget sjældent med nogen, men stod gerne opstillet midt i Stuen. Ved Hoffet

var der Bal hver fjortende Dag, og »Appartement« hver fjortende Dag. Kongen kom Kl. 7¹/₂, men blev sjældent længere end en halv Time, hvorimod Dronningen ofte blev der længere Tid. Hun spillede da Reversie med en Dame og to Herrer, og med to Pager bestandig placerede bag hendes Stol. Soupeen var fuldstændig som en Middag, kun med den Forskel, at man fik Bouillon i Kopper. Ved slige Tilfælde var Gardens Officerer i Sløjfe-Uniform, hvide Knæbenklæder, Silkestrømper og Sko med Spænder. Den første Gang, jeg overværede en saadan Fest, hørte jeg Kongen sige til Dronningen, da de passerede Gangen over Kolonnaden:

»Du skal ha'e dit Sjal paa!«

Og da hun enten ikke hørte det eller ikke ænsede det, brølte han alt hvad han kunde endnu en Gang:

»Du *skal* ha'e dit Sjal paa!«

Jeg husker, at jeg tænkte ved mig selv: »Du skal tage Dig i Agt; ellers kan Du godt risikere en Dragt Prygl.«

Vagten paa Frederiksberg Slot var til venstre i Porten, og Officererne havde Vagt-

ophold i et Telt, der stod i Runddelen foran Søndermarken. Ved Hovedtrappen i Slotsgaarden maatte ingen stige af Vognen uden Kongen og Dronningen; selv de nærmest til den kongelige Familie hørende Medlemmer maatte staa i og af Vognen i de smaa Porte i Sidebygningerne. De Damer og Herrer, der ledsagede de høje Herskaber, maatte ikke engang køre ind i Gaarden, men holde udenfor. Ingen af Lakajerne maatte staa bag paa Vognen i Gaarden, men maatte løbe efter den til Udkørslen. Nøglen til Søndermarken blev opbevaret i Vagten, og det var strengt forbudt uvedkommende at komme derind.

I Byen udgaves Parolen daglig i Dronningens Ridehus Kl. 11^{3/4}, hvorefter Vagtparaden trak op Kl. 12. Styrken var: 1 Kaptein, 1 Løjtnant, 2 Underofficerer, 3 Spillemand og 42 Gardere. Hver Mandag var der Kongeparol paa Amalienborg Slot. Til denne mødte samtlige Stabs-Officerer af Garnisonen, som bleve opstillede i en Rundkreds efter deres Anciennitet. Kongen hviskede da Parolen til den ældste Officer, som igen hviskede til

sin Sidemand, og saaledes fremdeles, indtil Kongen fik Parolen tilbage af den yngste.

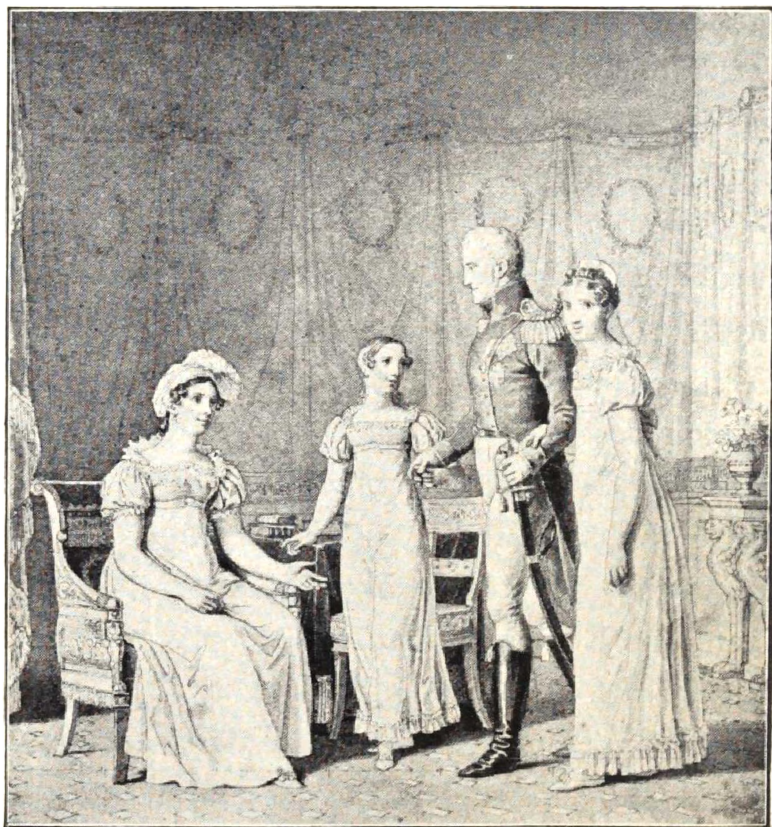
Paa Fødselsdagene, i Januar og Oktober, og paa Højesterets Aabningsdag trak Vagtparaden op i Galla, hvortil hørte hvide Lærreds Benklæder og do. Støvletter. Paa disse Festdage var en betroet Mand til Stede i Brandstuen med en brændt Prop for at paamale de skægløse Gardere et Overskæg. Højesteret blev aabnet den første Torsdag i Marts Maaned af Kongen, der ved denne Lejlighed altid var iført Admiralsuniform (Christian VIII derimod var i en civil Fløjels Kjole, Knæbenklæder og Silkestrømper). Kørslen fra Amalienborg var saa festlig som mulig: Glaskarret, hvide Hingste, Eskorte, Løbere, Staldmestere ved Siden o. s. v. Paa Christiansborg paraderede begge Garde-Afdelingerne og Livjæger-Korpset. Inde i selve Salen var 16 Drabanter opstillede lige over for Kongen under en Løjtnants Kommando. Drabanterne var Underofficerer af Gardén, og de paraderede med Korsgeværer (Hellebarder).

I 1838 blev jeg af Kongen udnævnt til Chef for Gardens Eksercerskole, og jeg levede

udelukkende for at opfylde mine Pligter i Bevidstheden om, at der var vederfaret mig en stor Ære. Da jeg lige var fyldt 21 Aar, var jeg af Alder den yngste af alle paa Skolen værende Individier. Jeg antager nok, at boglig Lærdom er større hos Ungdommen nu om Stunder end i min Tid; men i Retning af Selvstændighed var Officererne den Gang langt forud. Man kan vel nu ikke godt tænke sig, at man giver en saa ung Officer et saa stort og fuldstændigt af alle uafhængigt Kommando. Skolen bestod af ca. 100 Rekrutter og 8 Underofficerer. Mandskabet maatte op hver Morgen Kl. 4 og stille Kl. 4³/₄ til Udrykning. Øvelsen var forbi Kl. 11 Formiddag, men begyndte igen om Eftermiddagen Kl. 2³/₄ og varede til Kl. 7. Kl. 9 skulde alt være til Ro. I 10 Uger var Tjenesten uafsluttelig den samme, og Mandskabet fik aldrig Lov til at gaa ud, undtagen Søndag Eftermiddag.

Den 4. September præsenterede jeg Skolen for Kongen, som selv kommanderede alt, hvad der skulde gøres, medens jeg maatte gaa ved Siden af hans Hest. Han talte et Par venlige Ord til Folkene, og idet han red bort, sagde

han til mig: »De skal have Skolen igen næste Aar.« Samme Dag blev Garden til Hest

FREDERIK VI MED FAMILJE
Efter en Tegning af Eckersberg.

præsenteret for Kongen af Skoleforstanderen Løjtnant *v. d. Maase*. Da Kongen eksaminerede dem i Felttjeneste, vendte han sig om

og raabte til Arveprinsesse *Caroline*, der i Vogn var fulgt med ham ud paa Fælleden:

»Kom herhen, *Caroline*, saa skal Du høre, hvor udmærket de svarer.«

I August Maaned ankom Storfyrst-Tronfølgeren af Rusland hertil og blev anvist Bolig paa Christiansborg. Jeg havde den Ære at have den første Vagt hos ham. Vagten stod opmarcheret til højre i Portalen, og lige over for stod alle de høje Herrer for at modtage ham. Da han var steget ud af Vognen, kom han straks over til Vagten. Gelederne blev aabnede, han saa paa Geværerne og Sablerne og forlangte Oplysninger desangaaende af mig. Jeg var tilsagt til Frokost og blev der præsenteret for de ham ledsagende Herrer, blandt hvilke jeg senere genkendte flere, da jeg efter 38 Aars Forløb traf dem i St. Petersborg. Af danske Herrer var ham attacheret Grev *Blome*, som var Slotskommandant, Grev *Baudissin**) af Garden, og som Hof-Intendant Etatsraad *Schønberg*. Kongen havde ladet sammendrage en stor Troppestykke i Kjøbenhavn, som

*) Grev O. F. M. Baudissin, den senere Insurgent-General. 1792—1865.

skulde manøvrere for Storfyrsten; men da han efter få Dages Ophold her i Byen blev syg, reduceredes Evolutionerne til en Revu-March paa Christiansborgs Slotsplads under Kongens egen Kommando, som Storfyrsten iagttog fra et Vindue i Slottet.

En Recept, som Storfyrstens Livlæge havde skrevet, ordinerede en saa stærk Dosis Medicin, at Apotekeren blev bange for at udlevere den. Han henvendte sig derfor til Prins *Christian*, der straks sendte sin Livlæge, Professor *Jacobson*, som fra nu af overtog Storfyrstens Behandling. Da Slottet hidtil havde været ubeboet, forlangte Jacobson, at Storfyrsten straks skulde flyttes, og i 24 Timer blev det nuværende Kronprins-Palæ istandsat. Her boede Storfyrsten ca. 5 Uger, og fik daglig Besøg af Kongen.

Aaret efter, 1839, præsenterede jeg for anden og sidste Gang min Skole for Kongen.

Naar der var Ildløs her i Byen, var der et saadant Kommers paa Amalienborg, at man skulde antage, at en Revolution var ved at bryde ud. De vagthavende Officerer af begge Gardens Afdelinger, den jourhavende Adjutant,

General-Adjutanten, en Brandofficer, samt de yngste Løjtnanter af Garden til Hest, Garden til Fods og Kongens eget Regiment maatte straks møde i Forgemakket — de 3 sidstnævnte for at redde Fanerne. Ridehestene bleve sadlede, Ordonnantser til Hest og til Fods afsendte; Kongen selv mødte næsten altid i Forgemakket. Jeg erindrer en Gang, at en af de menige Gardere, en Ditmarsker, der hed *Dresden*, var sendt i Byen for at skaffe nærmere Underretning om en Ildløs. Grev *Holck* havde Vagt og var tilligemed mig i Forgemakket, da *Dresden* kom tilbage for at afgive Rapport. »Lad ham komme ind til mig!« raabte Kongen, og *Dresden* vandrede da hen foran ham, idet han satte sine Støvlehæle saadan i, at en stor Flise sprang af Parketgulvet. Derpaa rettede han sig og brølede med en voldsom Stemme:

»Jeg har den Ære at melde Majeschtæt, dat den Ildebrandt er utbrudt i Schlippen, aber dat der Hr. Brandtmajor Qvist haver sagt, dat der Ildebrandt var nix!«

Hvorpaa han traadte af. Kongen fulgte

ham med Øjnene, indtil han var ude af Stuen, hvorpaa han vendte sig om til Grev Holck og sagde:

»Det var en overordentlig klar og tydelig Melding. Det gør Deres Dressur møjen Ære.«

En Morgen, da jeg var paa Vagt, fik jeg Klokken 2 Melding om, at der var udbrudt Ildløs i Kvæsthuset paa Christianshavn. Det stod den Gang i Forbindelse med en Del af Børnehuset; men i hvilken Del af Bygningen Ilden var udbrudt, vidste man ikke. Jeg gik straks op og vækkede den vagthavende Lakaj, for at han skulde sige Kongen det. Næsten øjeblikkelig kom Kongen ud til mig, iført Underbukser og blaa Frakke:

»Er det Børnehuset, der brænder?«

»Ja, det ved jeg ikke.«

»Jeg vil straks ride. Sørg for Hesten.«

Faa Minutter efter red han fra Slottet, kun ledsaget af gamle Søborg og et Par Ordonnantser. General Bülow og Oberst du Plat, der havde jour, red senere efter ham. —

Som Eksempler paa den Behandling, der blev Mandskabet til Del fra Officerernes Side, skal jeg anføre følgende: Da jeg en Dag var

paa Vagt med Kaptajn *Bornemann*, der udmærkede sig ved sin tørre Komik, kom en meget styg Garder af hans Kompagni, Davinde, ind til ham og bad om at faa Lov til at maatte »besværges Friseddel« (∴ opnaa Giftermaalstilladelse).

»Naa, saa Du vil gifte Dig, Davinde? Tror Du maaske ikke, fordi jeg er Kaptajn, at jeg ligesom alle andre Mennesker en Gang skal staa til Regnskab for mine Handlinger?«

Jo, det troede Davinde nok.

»Men hvordan Fanden tror Du saa, jeg en Gang vil blive modtaget, hvis jeg giver min Tilladelse til, at en saadan Yngel som din bliver forplantet? Nej, min gode Davinde, det bliver der ingen Ting af.«

Og med den Besked maatte han gaa.

En anden Gang var jeg paa Vagt med Grev *Baudissin*. Ved Vagtens Afløsning fik han Underretning om, at de to Skildvagter, der stod paa Post ved højre Pavillon, havde forset sig. Efter Afløsningen kaldte han Korporal Myck ind og sagde til ham:

»Lad de to Skildvagter, der stod til venstre af Palæ'et komme ind.«

Det skete straks, og Baudissin opfordrede dem til at tage Lædertøjet af.

»Men, Hr. Greve . . .« begyndte Garderne.

»Jeg vil ikke mere høre paa den Sludder,« afbrød han dem, og Myck gav dem hver seks over Nakken. Da dette var sket, sagde den ene Garder:

»Jamen det er ikke os, Hr. Greve, der har forset os. Vi stod til venstre; det var dem til højre.«

Baudissin svarede øjeblikkelig:

»Det gør slet ingen Ting til Sagen. I mælder til Kommandersergenten, naar I kommer hjem, at I har faaet Pryglene forlods. Saa faar de andre næste Gang for Jer.«

Lige over for os yngre Officerer betragtede Kongen sig altid som en Fader og gav os ofte en eller anden Formaning. Da jeg en Gang' agtede paa nogle Dage at rejse over til Odense for at besøge mine Forældre, mødte jeg hos ham for at erholde Permission. Jeg havde i Forvejen nøje ladet mig instruere

om, hvorledes jeg havde at forholde mig. »Tal saa lidt som muligt,« lød Raadet, »og pas paa straks at gaa ud af Døren, naar han nikker.« Efter at jeg havde tilkendegivet mit Ønske, sagde Kongen til mig:

»De vil besøge Deres Fader? Vi er gamle Regiments-Kammerater, hils ham fra mig.«

Derpaa tav han; men da Nikket endnu ikke var kommet, turde jeg ikke gaa. Han stod og saa paa mig, og udbrød saa paa en Gang:

»Det er forskrækkeligt, hvor de æder derovre i Fyen. Ja, jeg mener, saadan varm fed Gaasesteg med Rødkaal og Surkaal om Aftenen. Det er møjet usundt, det siger Fenger. Husk nu paa det.«

Derpaa kom Nikket, og jeg for ud af Døren.

Kongen var selv meget tarvelig, ikke alene med Hensyn til Mad og Drikke, men ogsaa i sin Paaklædning, skønt det maa siges, at han altid var ren og pæn. I Aaret 1831, mens jeg endnu var paa Landkadet-Akademiet, blev Officers-Surtouterne forandrede derhen, at blanke Knapper bleve reglemente-

rede i Stedet for overtrukne Klædesknapper, dog med en almindelig Tilladelse til at slide sidst nævnte op, og da jeg i 1837 kom ind i Garden, gik Kongen endnu bestandig om Morgenen med en Frakke med overtrukne Knapper. Denne stærke Sparsommeligheds-sans skaffede sig undertiden mærkelige Udbrud. Saaledes erindrer jeg, at jeg en Gang, da jeg var paa Vagt paa Amalienborg, om Morgenen Kl. 7, mens det endnu var temmelig mørkt, hørte et stærkt Spektakel i Gaarden. Det var Kongen, der stod der nede ved en Gulvmaatte, hvis ene Ende hang ned i en Vandpyt, og skældte frygteligt ud paa en Husgeraadsbetjent, der skulde banke den.

»Ved han, hvorfor han er saa skødesløs med den Maatte,« raabte han, »det er fordi, det er min. Var det hans egen, saa gjorde han det ikke, for saa fik han Bank af Kællingen.«

Kongen var altid tidligt oppe om Morgenen og gik da bestandig gennem Haven, hvor hans gamle Rideknægt, Søborg, stod ved Laagen for at lukke op, og ud i Ridestalden. En Dag laa der en Gartner og plantede:

»Hvad er det han bestiller der?« sagde Kongen.

»Jeg skal plante nogle Blomster. Synes Deres Majestæt ikke, at det kunde være godt at faa nogle Tulipaner her?«

»Jo vel,« svarede Kongen, »lad os kun faa Tulipaner.« — Men der kom ingen Tulipaner alligevel; for da Gartneren meldte det til *Hauch*,*) fik han til Svar: »Han maa have taget ganske fejl, for hvis Kongen vilde have haft Tulipaner der, saa havde Hans Majestæt nok underrettet mig derom. Gaa han kuns hjem igen med sine Løg.«

Efter *Hauchs* Død blev *Grev Haxthausen**) i 1838 udnævnt til Overhofmarskalk. Under hans Regimente blev Reglementerne overholdt saa strængt, at jeg har Grund til at tro, at selv Kongen følte det. Efterfølgende tvende Historier, synes jeg, bekræfter denne min Formodning. Kongen skulde bruge en Kniv til at skære en Bog op med, og hans Kammer-

*) Adam Wilhelm Hauch. 1755—1838.

***) Christian Ove Haxthausen. 1777—1842.

tjener, Pelle Petersen, skaffede en saadan. Dagen efter savnede Kongen Kniven og sagde til Petersen:

»Den skal blive liggende her fremdeles paa mit Bord.«

»Det kan den ikke, Deres Majestæt; den skal hver Aften leveres tilbage til Sølvkammeret.«

»Hvad koster en Pennekniv?«

»Tre Mark, Deres Majestæt.«

»Her har han dem. Gaa saa ud i Byen og køb mig en Kniv. Den kan vel faa Lov til at blive liggende.«

Reglementerne, der var meget detaillerede, forlangte blandt andet, at den Vin, der skulde bruges, skulde udleveres af Kældermester Hofgaard Kl. 11 om Formiddagen. Rømeling, som to Gange om Ugen fra 7—8 Morgen havde Referat af de udenlandske Aviser, kom en Dag ind og fandt Kongen i Færd med at varme en Kop over Gløderne i Kakkelovnen:

»Hvad er det, Deres Majestæt bestiller der?« sagde han.

»Jeg laver Salep. Det skal være saa godt for mit Bryst.«

»Men saa skulde Deres Majestæt komme noget Portvin i.«

»Han taler, som han har Forstand til, lille Hans. Hvor skal jeg faa Portvin fra paa denne Tid? Han ved jo meget godt, at Hofgaard først kommer Kl. 11.«

»Jamen saa skulde Deres Majestæt tage en Flaske og lade den blive staaende her.«

»Tror han ikke, jeg har prøvet paa det; men den næste Morgen har der ikke været en Draabe i den.«

Den nævnte General *Rømeling* var en Personlighed, som den Gang hele Kjøbenhavn kendte. Han var den sidste af dem, jeg mindes, der endnu bar den trekantede Hat paa tværs. Frederik VI havde frit Spøg med ham og kaldte ham altid »han« og »Hans«. — »Kongen har kun to Gange sagt »De« og »General« til mig,« fortalte han mig en Gang, — »og da kan De tro, jeg var i Vinden.« Han boede paa Gæthuset, der hvor nu det kongelige Teater staar, og om Aftenen efter Forestillingen samledes ofte hos ham en Mængde af Balletpersonalets Damer, og mellem disse savnedes sjældent *Louise Rasmussen*. Han

lod hende male efter Principet: »Skønt er Naturens nøgne Værk«. Ved hans Død tilfaldt Stykket en Kontrollør ved Scenen ved Navn Mylertz, der efter Kongens Giftermaal solgte det til Grevinden for 200 Rdl. Løjtved der havde faaet det til at brænde, har en Gang vist mig det. Hun var afbildet liggende paa en Sofa.

Rømeling gav Tonen an i Rosen, hvor han til os yngre fortalte en Mængde Historier, der i Reglen var af et saa slibrigt Indhold, at de ikke kan nedskrives. Fra Forgemakket havde han en Del originale Oplevelser, hvoraf jeg skal anføre nogle, da de er ret karakteristiske for Frederik VI.

En teologisk Kandidat med Non søgte et Kald i Grønland. Da han blev lukket ind til Kongen, fandt han Værelset tomt. Kongen plejede nemlig undertiden at gaa ind i det tilstødende Sovekammer for at spise sin Frokost, der altid kun bestod i et Stykke Smørrebrød. Da Supplikanten, der ser Døren staa paa Klem, gaar derind, farer Kongen løs paa ham, idet han udbryder:

»Hvor skal han hen?«

»Til Grønland, Deres Majestæt!«

»Det var en underlig Vej til Grønland!«

Kandidaten løb gennem Forgemakket, ned ad Trapperne og helt ud paa Gaden, uden at det var muligt at stanse ham. Men til Grønland kom han alligevel.

Da den berømte *Hambro* var blevet Agent, en stor og sjælden Udmærkelse for en Jøde paa den Tid, var han oppe hos Kongen for at takke.

»Hvordan bærer De Dem ad for at skrabe alle de Penge sammen?« spurgte Kongen.

»I dette lykkelige Land, Deres Majestæt,« svarede Hambro, »træder enhver paa et Par Tusind Daler, naar han gaar sig en Tur.«

»Saa? Hvorfor tager alle dem da ikke op?«

»Fordi de ikke kan se dem; men det kan jeg.«

»Hvad vil De i øvrigt med alle de Penge? De kan dog ikke tage dem med i Graven.«

»Jo Halvdelen, Deres Majestæt, tager man med sig.«

»Hvorledes det?«

»Jo, hos enhver rig Mand, der dør, findes altid kun Halvdelen af den Sum, han er takseret til.«

Rømeling fortalte ogsaa en Gang om en Deputation, der havde Audiens hos Kongen. Den bestod af Oldemanden for Slagterlavet, Hendriksen, og den for sin Styrke bekendte Slagter Stauning. Den Gang havde man Takst paa Kød og Brød, og der var klaget over, at Taksten var ansat for højt. Talen endte med, at Hendriksen sagde:

»Naar Kødet er noteret for 6 Skilling pr. Pund, men det staar os Slagtere selv i 6¹/₄, saa kan hverken jeg eller Stauning eller »Han Sælen« være tjent med at være Slagter.«

»Det har jeg i øvrigt heller ikke tænkt paa at blive,« svarede Kongen.

»Han Sælen« var et populært Udtryk for Kongen.

Frederik VI viste en Gang Rømeling en Ansøgning af følgende Indhold:

»Jeg vover allerunderdanigst at ansøge Deres Majestæt, at De med Deres Altformaaen-

hed vil bevirke, at jeg faar en Audiens hos Minister Møsting.«

Da Kongen senere talte med Møsting, sagde han til ham:

»Lad den Mand komme ind til Dem.«

»Jeg har saa daarlig Tid, Deres Majestæt.«

»Jeg lader dem komme ind En for En,« sagde Kongen, »og naar jeg har hørt noget paa dem, saa nikker jeg, og saa gaar de. Saadan skulde De ogsaa bære Dem ad.«

»Jamen, der er den Forskel,« svarede Møsting, »at naar Deres Majestæt nikker, saa gaar de, men naar jeg nikker, saa hænger de først rigtigt i.«

Overhofmarskallen, Grev Haxthausen, som jeg før omtalte, var en i høj Grad pligtopfyldende Mand; men han var tillige meget streng og haard mod sine undergivne. En Dag saa han saaledes fra et af Vinduerne, at hans Tjener, der blev tiltalt af en af Gardens Kaptajner, beholdt den ene Haand i Bukselommen. Han lod Kaptajnen komme op til sig for paa Tjenerens Vegne at gøre ham en Undskyldning. Dernæst ringede han paa Tjeneren og sagde til ham: »Gaa og hent

Sveitseren og kom ind sammen med ham.«
Da de kom, holdt Haxthausen følgende Tale:

»Det er Overhofmarskallens Tjeners første Pligt at foregaa hele det øvrige Tjenerpersonale med et følgeværdigt Eksempel. Du har tilladt Dig at beholde Haanden i Lommen, da Kaptajnen talte til Dig, og Du er derfor afskediget af min Tjeneste.«

Derpaa henvendte han sig til Sveitseren og sagde:

»Sveitser! Klokken er nu 11. Jeg giver ham en Time til at samle sit Tøj. Klokken 12 sørger Du for, at han er ude af Palæet.«

Foruden de allerede omtalte skal jeg af Personerne ved Hoffet endnu nævne Overkammerjunker *Yoldi*, der tidligere havde været spansk Gesandt her i Landet og som blandt os gik under Navnet »den spanske Vædder«, samt Over-Ceremonimester *Holstein*,*) Chef for Livjægerne, berømt for sin udmærkede Deltagelse i Korpsets Udfald i Clasens Have 1807. Det var en fredelig og elskværdig gam-

*) Frederik Conrad v. Holstein. 1771–1853. Chef for det kgl. Teater. 1811–1840.

mel Mand, der var meget ængstelig for at fornærme nogen. Rahbek sagde om ham: »Han er en mærkelig Mand, den Holstein; han er bange for alting, undtagen for Krudt og Kugler.« —

Frederik VI gik aldrig i Teatret uden til Fest-Forestillingerne og havde i det hele ingen som helst Interesse hverken for Musik eller anden Slags Kunst.

Da *Ole Bull* var her i Landet 1838, overtalte Dronningen Kongen til at høre ham, hvilket skete en Formiddag paa Amalienborg. Da han havde spillet, gik Kongen hen til ham og sagde:

»Hvem har lært Dem at spille?«

»Det har Norges ophøjede Natur, Deres Majestæt, de skummende Fosser, de rivende Strømme, de høje snebedækte Fjelde og de mod Himlen pegende Graner.«

Efter denne Salve gik Kongen fra ham og sagde til Grev Haxthausen, idet han gik ud af Døren: »Det er jo en Nar!«

Samme Aar, i September Maaned, kom *Thorvaldsen* hjem fra Rom. Den Begejstring, hvormed han blev modtaget af den uhyre Menneskemasse, der havde samlet sig paa Toldboden, overgaar al Beskrivelse. Man spændte Hestene fra Vognen og trak ham i Triumf over Amalienborg Plads, hvad Kongen slet ikke syntes om. Til et Appartement samme Eftermiddag blev *Thorvaldsen* tilsagt. Han var iført Æreslegionens civile Uniform, en mørkegrøn Kjole, stærkt broderet med ganske smaa Lidser, sorte Knæbenklæder, trekantet Hat og Staalkaarde. Da han var dekoreret fra alle Lande, undtagen England, og derfor var behængt med utallige Dekorationer baade om Halsen og paa Brystet, ja helt ned ad Maven, og da der den Gang ikke fandtes saa mange dekorerede Herrer som nu, saa frembragte hans Ankomst i Salen en betydelig Sensation.

Dronningen gik som bekendt om og talte med alle, hvorimod Kongen blev staaende midt paa Gulvet. Jeg saa hende da gaa hen til ham og hviske ham noget i Øret, hvorpaa

Kongens Blik søgte Thorvaldsen, som han straks gik løs paa, idet han sagde:

»Hvad arbejder De paa i denne Tid?«

Thorvaldsen nævnede en Figur.

»Bliver den pæn?« sagde Kongen. Dermed var den Samtale forbi.

Thorvaldsen er jeg i øvrigt kommet meget sammen med, fornemmelig hos Adler og Oehlenschläger, hvor jeg en Gang har spillet Lotteri med ham. Jeg har ogsaa en Gang gjort ham et Besøg i hans Atelier paa Charlottenborg. Han modtog mig meget venligt, men var netop i Begreb med at gaa. Jeg beklagede dette og sagde, at det vilde have interesseret mig i høj Grad at se ham arbejde, da jeg slet intet Begreb havde om, hvorledes dette gik for sig. »Det er ganske simpelt,« sagde han, idet han tog en Klump Ler. »Man smækker det nu, som De ser, paa Væggen, ridser Figuren af med denne Stok og glatter saa af med Neglen paa Tømmelfingeren. Ser De! det er nu et Ben. Det er ganske simpelt.« Det Ben har jeg ofte tænkt paa i mit Liv.

Thorvaldsen var ofte i Teatret, og da han havde Friplads i Hof-Parkettet, har jeg set ham der mange Gange. I Reglen saa han ud, som om han ikke havde den fjerneste Interesse for, hvad der blev spillet, undtagen der var nogen Skønhed i Stillinger eller sligt forbunden dermed. I den Tid gik »Ørkenens Søn«, i hvilket Stykke Fru Heiberg som Parthenia glimrede ved sin udmærkede Plastik. Naar hun kom ind paa Scenen, rejste Thorvaldsen sig i Sædet og slugte hende med Øjnene i den højeste Grad af Begejstring; men saa snart hun gik ud, faldt han straks sammen igen.

Den sidste Aften, han var i Teatret, gik jeg netop derhen, da han døende blev ført ud. *)

Ogsaa til *Oehlschläger* har jeg staaet i personligt Bekendtskab. Jeg kom meget sammen med hans to Sønner og var ofte, ja i lang Tid endogsaa flere Gange om Ugen, Gæst i hans Hus. Han var en lidenskabelig L'hombre-Spiller, uagtet han spillede over-

*) Thorvaldsen døde d. 24. Marts 1844 under den første Opførelse af »Griseldis«, medens Ouverturen spilles.

maade daarligt. Han vilde helst begynde saa tidligt og holde saa sent op som muligt, og jeg tror nok, at han holdt mest af at spille en trois, fordi han saa ikke behøvede at sidde over. Der blev spillet meget lavt, nogle faa Skilling pr. Stambet. Den første Gang, jeg som tyveaarigt Menneske spillede med ham, var Filosofen *Sibbern* tredje Mand. Han tabte uafsladelig noget paa Gulvet, saa en Jeton, saa et Kort, ja en Gang endogsaa en Lysestage, og jeg for hver Gang ned for at optage den tabte Genstand. Først da jeg mærkede, at Resultatet vilde blive, at jeg hele Aftenen kom til at ligge under Bordet, begyndte jeg at mindske noget med min Tjenstvillighed.

En ganske mærkelig Scene har jeg oplevet ved et Spilleparti. Der gik den Aften for første Gang et nyt Stykke af Oehlen-schläger paa Teatret*); men da han aldrig var til Stede ved en første Forestilling af sine egne Værker, var jeg tilsagt til at spille *L'hombre*. Da Klokken omtrent var 10 om

*) Det har rimeligvis været »Aladdin«, der opførtes første Gang d. 17. April 1839.

Aftenen, kom *H. C. Andersen* ind og begyndte paa sin barnlige og naive Maade at fortælle om den Succes, Stykket havde haft. Men han var ikke kommet ret langt i sit Foredrag, førend jeg fra Stuen ved Siden af hørte et forskrækkeligt Spektakel. Døren gik op og blev knaldet i med Rabalder, ved hvilken Lejlighed to Urtepotter faldt ned fra en Blomstertrappe, og ind styrtede *Bournonville*. Han distancerede øjeblikkelig Andersen, idet han gav sig til at raabe:

»Er det muligt, at De kan sidde her roligt og spille Deres *L'hombre*, medens Udødelighedens Værk gaar over Scenen! Jeg føler mig knust, tilintetgjort! for hvad er jeg? den, der skitserer i det flygtige Sand, medens De mejsler i Granitten, som staar til evige Tider!«

Oehlenschläger, der var ret vel fornøjet med hans Udgydelser, klappede ham hele Tiden paa Skulderen, idet han sagde: »Fat Dem, Mand, fat Dem!«

En Aften skulde jeg spille Kort hos ham paa Fasangaarden, hvor han som bekendt boede om Sommeren. Ved en Fejltagelse

udeblev imidlertid tredje Mand, Slotsforvalter Bonsach, og jeg blev noget betænkelig ved Tanken om, hvorledes Aftenen skulde gaa. Vi sad i den varme Sommeraften ude paa Verandaen og talte sammen, og han gjorde mig en Mængde naive Spørgsmaal, saa som hvorledes man egentlig bar sig ad med at faa Soldaterne til at begynde at marchere allesammen paa en Gang og deslige. Senere blev det den dejligste Stjernehimmel. Ved at se op mod Stjernerne faldt det mig ind at sige noget om, hvor lille og ussel man følte sig ved Tanken om, at alle disse Millioner af Stjerner maaske vare beboede ligesom Jorden. Hans lange og skønne Foredrag om, hvad der skulde holde Modet oppe hos os, vilde jeg give meget til, at jeg kunde nedskrive.

Naar Oehlenschläger om Aftenen kom over for at spille Kort hos min Fader i Valby, vilde han aldrig gaa gennem Søndermarken — der var saa ensomt, sagde han —, og jeg blev derfor tvunget til at gaa den lange Omvej ad Pilealleen. En Gang lykkedes det mig dog paa en klar Maaneskinsaften at faa ham

igennem Søndermarken. Han holdt mig under Armen; men hans Nervøsitet var saa stor, at naar Vinden raslede i Buskene, gav det et saadant Sæt i ham, at han nær havde trukket mig over Ende. Jeg husker, at jeg tænkte: er det virkelig »Hakon Jarls«, »Stærkoddens« og »Palnatokes« Forfatter, Du har under Armen.

At Oehlenschläger var en meget forfængelig Mand er bekendt nok. Jeg havde et Bevis derpaa en Aften paa Fasangaarden. Jeg talte med hans Søn Johannes om Afskaffelsen af de tyske Ord i det danske Sprog, og sagde da spøgende: »Det bliver vel ogsaa snart forbudt at udtale dit Navn; maaske vi bliver nødt til at kalde dig »Oliebanker«.« Den Gamle, som hørte dette, udbrød da: »Min Søn bærer et Navn, som der ikke kan spøges med.« —

Mandagen d. 2. December 1839 ledsagede jeg General *Zepelin* til Kongeparolen Kl. 10 om Formiddagen. Kongen, der støttede sig med den højre Haand ved et Bord, og med den venstre paa en stor Pallask, saa bleg og

angreben ud. Han var iført sit eget Regiments Uniform.

Det var sidste Gang jeg saa den kære, gamle Konge.

Om Aftenen gik jeg ned paa Palæet hos gamle General *Rømer*. Da jeg gik bort om Aftenen, hviskede min Tante til mig: »Ved du, at Kongen er døende? Han har i Dag taget Afsked med Fader. Han gav ham sin Haand og sagde: Tak, kære Rømer! tak for, hvad De har været for Dronningen og mig.« Da min Tante var temmelig sentimental, tænkte jeg ikke videre paa hendes Udsagn; men den næste Dag Kl. 9 om Morgenen styrtede Tambur Brønn ind ad Døren uden at banke paa og raabte: »Hr. Løjtnant! Kongen er død!« Han havde faaet det at vide i Vagtstuen paa Amalienborg, hvor hans Moder solgte Brød.

Kongen døde i Værelset ved Siden af Havestuen, hvor hans Seng stod straks til venstre ved Døren. »Rul Gardinet op!« var hans sidste Ord, og medens dette skete, udaandede han Kl. 8 $\frac{1}{2}$ Morgen.

Sorgen i Kjøbenhavn var almindelig. Generalmarchen kaldte straks Tropperne under Gevær for at aflægge Faneeden til den nye Konge. Landgreve *Wilhelm* tog Tropperne i Ed, idet han tre Gange efter hverandre raabte: Kongen er død! Kongen leve! Vagten paa Amalienborg blev betydelig forstærket af Kjøbenhavns Borgervæbning, da det var meget vanskeligt at holde Orden mellem de Tusinder af Mennesker, som stormede ud paa Amalienborg for at se Kongen paa *lit de parade*. Alt gik i øvrigt stille og roligt til, da Folket i Almindelighed sørgede over Kongen som over en Fader.

Kongen blev begravet her fra Byen med stor Pomp. Men jeg var ikke til Stede, da Garden tilligemed flere andre Troppe-Afdelinger allerede tre Dage forud var marcherede til Kantonnement i og om Roskilde. Dagen efter vor Ankomst var Rastdag, den tredje Dag anvendtes til Prøve, og endelig den fjerde fandt selve Begravelsen Sted.

Officererne af Garden var i Anledning af Sorgen i tre Maaneder reglementerede

med sorte Handsker og sorte Benklæder, hvad der tog sig udmærket godt ud til de højrøde, stærkt med Sølv besatte Uniformer.

CHRISTIAN VIII

CHRISTIAN VIII.

Forandringer i Hoffets Personale. — Kroningsfesten i Frederiksborg. — Bidrag til Belysning af Kongens Karakter. — Udflugter med Kronprinsen. — Abrahamson. — Guldbrandt. — Omorganisation af Armeen. — Helgesen. — Andse. — Troppesøvelser i Hannover. — En Kraft-Royalist. — Kongens Sygdom og Død.

Straks efter Christian VIII's Tronbestigelse skete der adskillige Forandringer ved Hoffet. Fra den første Januar gik Rosen ind, og vi fik *bouche en cour* i Penge, i Stedet for in natura. Af den gamle Konges Stab blev kun *Ewald* tilbage som General-Adjutant. Til Adjutanter bleve udnævnte Kaptajnerne *Zahrtmann* af Marinen, *Irminger* af Dronningens Livregiment, *Fensmark* af Artilleriet og *Fritz Blücher* af slesvigske Kyradsere, saaledes at alle Vaabenarter vare repræsenterede. End-

videre blev Kammerherre *Levetzau*, Guvernør i Lauenborg, kaldet her over og ansat som Ceremonimester.

Første Gang han fungerede — det var ved den store Kur, som Kongen gav nogen Tid efter Begravelsen — havde han et opsigtsvækkende Sammenstød med General *Zepelin*. Den gamle General, der i Egenskab af Gardens Chef var vant til at opholde sig i Kongens Nærhed, vandrede med sit imponerende Ydre og sin Stok i Haanden lige ind i Trongemakket. *Levetzau* gik da hen til ham og sagde:

»Jeg maa bede Generalen om at gaa ud i Salen. Dette Værelse er kun for de hvide Riddere.«

Under almindelig Dødsstilhed svarede Generalen:

»Og jeg, Hr. Ceremonimester, maa gøre Dem opmærksom paa, at jeg ikke er vant til at lade mig vise ud af Døren. Nu er jeg her en Gang, og nu bliver jeg!«

Kongen, som ikke kunde lide slige stærke Udtalelser, og som havde hørt hvert Ord

ind i sit Værelse, udnævnte straks General Zepelin til hvid Ridder for at formilde ham. Deri lignede Christian VIII og Frederik VII, der iøvrigt ikke havde meget tilfælles, hinanden, at de begge bøjede sig for en kraftig udtalt Vilje.

En Dag, da jeg skulde afhente Fanerne i Forgemakket, saa jeg den gamle, stive Overhofmarskal *Haxthausen* staa der inde med opknappet Frakke, støttende sig til Blücher, der gav ham et Glas Vand. Aarsagen til hans Ildebefindende var den, at Kongen havde givet ham Ordre til at marchallere ved Taflet i civil Dragt. Kongen maatte gentage Ordren, før han forstod den. Da det gik op for ham, hvad det var der blev forlangt, viste det sig at være mere end han kunde bære. Han fik ondt inde hos Kongen, der maatte skrige Gevalt efter Blücher.

Den gamle Greve døde Aaret efter. Han faldt ned af Trappen i Portalen til Christiansborg Slot, da han vilde ledsage Arveprinsessen til Vogns, og slog sig ihjel.

I Anledning af den forestaaende Kroningsfest afmarcherede d. 25. Juni her fra Byen begge

Gardens Afdelinger, Livjægerne, Kongens Regiment og et Batteri til Frederiksborg. Vi laa i Lejr paa en smuk Plads tæt ved Stutteriet og førte der et overmaade behageligt og gemytligt Lejrliv. Den 27. ankom Kongen og Dronningen til Slottet, og den 28. var den store Fest.

Begge Gardens Afdelinger vare opmarcherede i den indre Slotsgaard, paa hver sin Side af den Estrade, som førte fra Kongetrappen til højre over til Kirkens Port. Efter at alle Forberedelser vare trufne, og Hofmarskalken fra den aabne Arkade havde raabt: »Processionen begynder!«, ringede alle Slottets Klokker og Sangværket gik. Processionen gik for sig i følgende Orden: 24 Lakajer, 12 Pager, Generalstabs-Officerer, Hofjunkere, Kongens Adjutanter, Kammerjunkere, Etatsraader, Oberster og Kommandører, Lensbaroner, Grever, Konferensraader, Rektor magnificus, Hofjægermestre, Kammerherrer, Generaler, Admiraler, Lensgrever, Storkors, Gehejmeraader, Generalløjtnanter, Prins Bentheim, Riddere af Elefanten, Ministrene og endelig de fyrstelige Personer. Efter Salvelsen,

som jeg ikke overværede, gik Processionen tilbage i samme Orden.

Da Kongen viste sig i Arkaden, iført Kroningskappe, med Scepteret i højre, Rigsæblet i venstre Haand, og med Rigssværdet ved Siden, saa han meget bleg og angreben ud. Pauker og Trompeter fra Altanen over Porten istemmede en Fanfare, medens samtidig Gardens Musikkorps begyndte at blæse den til Lejligheden komponerede Kroningsmarch. Da Kongen kom ned i Gaarden, gik han under en Baldakin, der blev baaren af fire Elefantriddere. Efter at Kongen var kommen ind i Kirken, skete den samme Ceremoni for Dronningens Vedkommende. Hun blev ført af Kronprinsen.

Det kongelige Taffel var dækket i den Ende af Riddersalen, der er nærmest Gaarden. 14 Kaptajner af Landetaten, under Anførsel af en Major og eskorteret af 28 Mand af Garden til Hest var beordret til at bære Maden. Det tog sig mærkeligt ud, at se disse Kaptajner, hver for sig bærende sin Ret Mad, mellem to Gardere med dragne Pallasker, at

begive sig tværs over Gaarden og op til Riddersalen. Her blev Retterne modtagne af tvende Storkors-Riddere, hvis Funktion det var at tranchere, hvorefter de atter afleverede Retterne til de fire opvartende Riddere af Elefanten. Overskænken, Grev Rantzau Breitenburg, sørgede for Glassene.

Foruden dette Taffel var der i Salen ved Siden af et fyrsteligt Taffel, hvor Herskaberne opvartedes af Kammerjunkere, Hofjunkere og Pager. I de forskellige Etager var der 14 Marskalstafler, og desforuden en Mængde Tafler til Pager og Kammerbetjening.

Om Aftenen afbrændtes et stort Fyrværkeri paa Søen, lavet af Artillerikaptajn Holm. Hele Hillerød By med Omegn var til langt ud paa Natten oplyst med Begkranse. Dagen efter Kroningen mødte Kongeparret i Lejren, og efter en afholdt Revu afrejste de til Sorgenfri. Næste Dag blev Lejren opbrudt og der afmarcheredes til de respektive Standkvarterer. —

Christian VIII var i Besiddelse af en overordentlig Arbejds-Udholdenhed. Han arbejdede

fra tidlig Morgen til sildig Aften, altid staaende ved sin Pult, der var stillet tæt op til Vinduet i det lille Værelse ved Siden af Forgemakket. Men uagtet al denne Ihærdighed blev der forholdsvis udrettet meget lidt, fordi Kongen havde den Svaghed at ville gøre alting selv. Der var ingen, der kunde gøre ham rigtig tilpas.

Min gamle Onkel *Rømer*, som var første Deputeret i Generalitetet — en Stilling, der svarede til den, Krigsministeren nu har — havde i denne sin Egenskab Referat for Kongen i alle militære Sager. Men efter et Par Aars Forløb blev Oberst *Hansen* beordret til at overtage denne Funktion. »Den gamle Mand burde skaanes,« hed det. Men at Grunden var andet Steds at søge, har min Onkel senere fortalt mig:

»Kongen er en Smaalighedskræmmer« — sagde han — »som vil blande sig ind i alt. Dette havde jeg længe været ked af, og da jeg en Dag havde Referat af en meget stor Sag, som jeg i lang Tid og med den største Omhyggelighed havde udarbejdet, gik Kongen saa vidt, at han endogsaa vilde rette i Stilen. Jeg tog

da Bladet fra Munden og sagde: Det er en selvfølgelig Ting, at enhver af Deres Majestæt given Befaling vil blive udført. Men jeg maa allerunderdanigst gøre opmærksom paa, at det er en Umulighed for Deres Majestæt at kunne have den Detailkundskab i den omhandlede Sag, som jeg, der nu i 40 Aar udelukkende har givet mig af med den Slags Sager, og anser det derfor for min Pligt at gøre opmærksom paa, at enhver Forandring vil være i Sagens Disfavør, og ikke til dens Gavn.«

Denne djærve Udtalelse, sagt paa den ejendommelige alvorlige Maade, der var Rømer egen, havde den forønskede Virkning. Kongen underskrev straks. Men dermed hørte ogsaa Referaterne op.

En vis Smaalighedsaand kom i det hele taget ofte til Frembrud hos Kongen. Han kunde f. Eks. ikke lide at tabe i Spil. Naar han var i Uheld, sad han og rokkede paa Stolen og svedte Angstens Sved, — ganske i Modsætning til hans Søn, der var lige glad, hvad enten han tabte 1000 Rdlr. eller vandt 1 Mark.

Han var i det hele nøjeregnende i Pengesager. Jeg havde, da jeg kom ind i Garden, en Oppasser ved Navn Millinge, som var bleven Dannebrogsmænd, fordi han med stort Mod havde paagrebet en Rasphusfange. Da han havde udtjent, erkyndigede jeg mig om han som Dannebrogsmænd kunde tage privat Tjeneste, hvad der blev besvaret benægtende. Men da han ikke kunde leve af ingenting, anviste Kongen ham 10 Rdlr. om Maaneden af Chatolkassen. Da der endelig blev et Lakajnummer ledigt, tillod jeg mig at henlede Kongens Opmærksomhed paa Millinge:

»Jeg bliver pint og plaget,« sagde han irriteret. »Blücher vil have sin Tjener til Lakaj, Frøken Waltersdorff ligedan, og nu kommer De med!«

»Ja, Deres Majestæt,« svarede jeg, »det var kun for at spare Chatolkassen for de 10 Rdlr.«

Ikke saa snart havde han hørt det, før han betragtede mig med sit mest elskværdige Smil, som om han var reddet ud af meget vanskelige Forhold.

De underordnede Pladser ved Hoffet blev i det hele ivrigt eftertragede. Jeg erindrer, at jeg en Aften paa Sorgenfri overværede en Samtale mellem Kongen og Dronningen om Besættelsen af en Post i Sølvkammeret. Dronningen anbefalede en ung Mand, medens Kongen selv vilde have en anden. Til sidst sagde han:

»Maa jeg egentlig spørge dig, hvor kender Du den unge Mand fra?«

»Ja, jeg kender ham ikke; jeg ved kun, at han er en Søn af skikkelige Forældre.«

»Du stoler altsaa paa ham paa samme Maade, som Jeronimus stoler paa Jesper Lorentzens Søn fra Snaregaden« — og saa lo han og saa hen til os andre. Kongen gjorde sig nemlig meget til af at kunne Holberg udenad og var altid glad, naar han kunde faa Lejlighed til at citere ham. Det var maaske ogsaa fra Holberg, at han havde den — i alt Fald i hans Situation — besynderlige Lyst til at tale om Hanrejer.

Kongen var iøvrigt ikke synderlig fin i den Maade, hvorpaa han tiltalte sine undergivne. Han sagde altid »han« til dem (end-

ogsaa den gamle Berider Johansen har jeg hørt tiltale paa denne Maade), og jeg har ofte paa Slottet i Odense hørt ham sige: »Han er et Asen og et Bæst.« Hans Kammertjener Hansen, som havde været med ham i Norge, havde til en vis Grad meget at sige hos sin Herre, da han var inde i hele det geheime Væsen. Han kunde hverken læse eller skrive, og man antog i Almindelighed, at det var denne Uvidenhed, som havde skaffet ham Posten, da Kongen saa kunde være sikker paa, at han ikke læste de Breve, der laa paa hans Skrivebord, og som ofte var af en delikat Natur. En Gang kom Kongen leende ind til Teen og sagde:

»I Dag har jeg da faaet Bevis for, at Hansen ikke kan læse. Han har saamænd præsenteret mig en Skræder-Regning, hvorpaa der var anført en sort Klædning og en Overfrakke til ham selv.«

Kongen blev undertiden drillet af sine Omgivelser med Hansen. Saaledes husker jeg, at han en Dag over Taflet sagde til Blücher:

»Der maa vist være blevet en Del Skildpadde tilovers?«

»Ja, Deres Majestæt, der blev meget tilovers.«

»Ja, saa vil jeg have den i Morgen.«

»Deres Majestæt glemmer,« svarede Blücher, »at det er den, Hansen har Middagselskab paa i Dag.«

Christian VIII var en stor Gourmand. Ved Taflet fandtes altid de fineste og lækreste Sager, og han passede nøje paa, at hans Ordre i saa Henseende bleve udførte. Ved et Taffel paa Sorgenfri, straks efter vor Ankomst dertil, sagde han saaledes til Marskallen:

»Er De nu sikker paa, at de Trøfler kommer?«

»Jo, Deres Majestæt.«

»Aa, De tager det saa ligegyldigt! Jeg mener, om de kommer sammen med det første Græssmør?«

Han havde en stærk Appetit, men var meget maadeholdende med Drikkevarer, ganske modsat hans Søn, som egentlig ikke spiste meget, og sjældent andet end simple Retter,

men derimod holdt meget af et højt Glas. Køkkenmesteren hed Casadaban og var en udmærket dygtig Mand, ikke alene som Kok, men ogsaa med Hensyn til den smagfulde Maade, hvorpaa han vidste at arrangere en Diner. Han led i øvrigt meget under Kongens Mangel paa Nøjagtighed. Uagtet Middagen var bestemt til Kl. 4, kom vi næsten aldrig til Bords førend Kl. 5, ja jeg har endogsaa oplevet, at vi maatte vente 7 Kvarter paa hans Ankomst. Kongen nød aldrig Brændevin og har rimeligvis kun en eneste Gang i sit Liv smagt det. Det var paa en Vinterrejse i Norge, hvor Vinen var frosset i Flaskefoderet. Min Fader overtalte ham da til at drikke lidt Cognak, hvad han kun modstræbende indvilgede i; men næppe havde han faaet det i Munden, før han spyttede det ud og var meget vred.

Kongens Nervesystem var meget irritabelt. Stærke Lyde, som naar noget faldt ned eller sligt, kunde bringe ham til at fare sammen med et Sæt, og naar et eller andet ubehageligt Syn kom ham for Øje, kunde han ryste som i Feber, som f. Eks. en Gang i Norge,

da en saaret Underofficer paa en Ambulance blev ført forbi det Vindue, hvor han tilfældigvis stod. Blot Tanken om, at noget ubehageligt muligvis kunde indtræffe, satte ham i stærk Uro. En Dag, da han inspicerede Linieskibet »Christian VIII«, var Vimplen uklar, hvorfor en Mand blev sendt til Vejrs. Kongen fulgte hans Opstigning med Øjnene og blev mere og mere nervøs, jo højere Matrosen kom op. Tilsidst raabte han paa sin General-Adjutant, den gamle Admiral Lütken, og spurgte ham, om han ikke var bange for, at Manden skulde falde ned: »Det bliver aldeles hans egen Sag, Deres Majestæt,« svarede Lütken tørt.

Men der behøvedes ikke engang saa meget til at sætte hans Nerver i Bevægelse. I 1842 kom Storfyrst *Constantin*, Dronning Olgas Fader, som Søkadet hertil med en russisk Flaade og blev straks af Kongen indbudt til Middag. Jeg antager, at han da var 15 Aar; han var ledsaget af sin Læge, den danskfødte *Haurowitz*, som jeg senere har truffet som Ekscellence og virkelig Geheimeraad i St. Petersborg. Da jeg nogle Timer

før Middag kom op paa Slottet, mødte jeg tilfældigvis Kongen, der var i den højeste Grad ophidset. Jeg spurgte Kammertjener Hansen, hvad der var i Vejen, og fik til Svar:

»Det er fordi han er bange for, at Kronprinsen skal møde i den Dragt med de bare Ben, som Løjtnanten nok ved.«

Han sigtede hermed til en Dragt, som Kronprins *Frederik* engang havde haft paa ved en Gaasejagt paa Fursø. Som Prins havde han med en Fregat været i en skotsk Havn, hvor han af Medlemmerne af en Yachtklub blev inviteret til en Middag. Ved Bordet rejste han sig og holdt paa Fransk følgende Tale:

»Jeg har altid beklaget den Mangel ved min Opdragelse, at jeg ikke har lært Engelsk; men ingensinde stærkere end ved denne Lejlighed. Som Sømand ved jeg imidlertid at hjælpe mig med, hvad der er for Haanden, og derfor vil jeg ogsaa her benytte mig af de fire eneste engelske Ord, jeg kan: God save the Queen!«

Skaalen blev modtaget med en umaadelig Jubel, han blev baaret i Triumf omkring

Bordet og udnævnt til Selskabets Æresmedlem. Ved samme Lejlighed fik han den omtalte Dragt »med de bare Ben« i Foræring. Den var overordentlig kostbar: Hue med Agraf, Dolk og Hirschfænger med smukke Stene, Plæd og Sandaler, hvilket altsammen opbevares i et dertil indrettet Skab paa Jægerspris Slot.

Med Kronprinsen kom jeg meget sammen. Vi Løjtnanter af Garden gjorde stadig Vagt paa Christiansborg Slot, hvor han boede, og det var ofte, naar jeg meldte mig til Vagt Kl. 12, at jeg maatte blive hos ham til den næste Morgen Kl. 2—3 og lade Vagten skøtte sig selv. I hans Selskab gjorde jeg utallige Udflugter til Hest, og det gik ved disse Ture temmelig strængt til. Engang var han saaledes buden ud til *Drewsen* paa Strandmøllen, hvor han drak saa dygtigt ved Bordet, at han efterhaanden blev ganske fuld og yderst ubehagelig og maliciøs. Da vi ved Billardet talte om det uforsvarlige i at lade ham ride hjem i den Tilstand, og han tilfældigvis kom til at høre, hvorom Samtalen drejede sig, blev han aldeles desperat og vilde straks til Hest. Jeg

glemmer ikke denne natlige Tur gennem Dyrehaven. Vi red fra Stedet ventre à terre i den dødeligste Angst for, at han skulde falde af Hesten og knække sin Hals. Da vi havde redet noget, tog Fuldskaben heldigvis af, og vi ankom lykkeligt Kl. 3 om Morgenen til Christiansborg Slot.

Da Forberedelserne til Reorganisationen af Armeen skulde træffes, blev der nedsat en saakaldet militær Kommission i Odense med gamle General *Rømer* som Formand og Kronprins *Frederik* som Præsæs. I denne Tid kom jeg flere Gange i Besøg hos ham paa Slottet, og vi red og kørte meget sammen i Omegnen. Navnlig var vi ofte paa Fisketure i den nu udtørrede Næsbyhoved Sø, som omgav den Bakke, hvorpaa Næsbyhoved Slot, hvor engang Dronning Margrethe havde resideret, var bygget. Jeg blev hyppigt buden til Middagsammen med ham, blandt andre Steder hos den bekendte Generalkrigskommissær *Abrahamson*^{*)}, der var Medlem af Kommis-

*) J. N. B. Abrahamson. 1789—1847.

sionen, og som levede i en Slags Forvisnings-tilstand i Odense.

Grunden dertil har General *Hansen* senere fortalt mig. Abrahamson var ansat i Staben som Adjutant hos Kongen, og General Bülow vilde gerne fremskynde hans Avancement. Da nu Posten som Kommandør for Prins Christians Regiment blev ledig, indstillede straks Bülow, under hvem det Personelle laa, Oberst *Schau*, der var A's Formand, til den ledige Post. Schau, som havde en Mistanke herom, og som nødig vilde bort fra Kongens Nærhed, søgte straks Audiens. Men Abrahamson, som havde jour, nægtede ham at komme ind, hvilket først skete Dagen efter, da Hansen fungerede. Kongen modtog Schau med de Ord:

»Det har glædet mig, at jeg har kunnet opfylde Deres Ønske og udnævne Dem til Kommandør for Prins Christians Regiment.«

»Jeg takker Deres Majestæt,« svarede Schau, »men mit Ønske har det ikke været at komme bort fra Deres Majestæt.«

»Hvorfor sagde De ikke det i Gaar?«

»Jeg var her, men blev nægtet Adgang af Abrahamson.«

»Nu forstaar jeg det hele!« sagde Kongen.
 »Desværre kan Sagen nu ikke forandres, da Udnævnelsen er underskrevet; men al den Satisfaktion, som jeg kan give Dem, skal De faa.« Kongen stak derefter Hovedet ud af Døren og sagde i den højeste Ophidselse: »Bülow skal straks komme!« Og da Bülow var kommet til Stede, raabte Kongen saa højt, at Hansen ude i Forgemakket kunde høre hvert et Ord: »Der skal udfærdiges en Bestalling, hvori Oberstløjtnant Abrahamson udnævnes til Sø- og Landkrigskommissær med Ophold i Odense, og han skal rejse straks!«

»Hvad tænker Deres Majestæt paa,« svarede Bülow, — »det er min dygtigste Officer, som jeg mister!« Men Kongen raabte endnu højere:

»Og hvis han ikke tager sig i Agt, saa skal han komme den samme Vej!«

Abrahamson var en ualmindelig kundskabsrig, begavet og aandrig Mand, og dertil hvad Tyskerne kalder »ein gewandter Mann«, der havde rejst meget og havde udmærkede Sprogkundskaber. Men han havde den store Fejl, at han altid, naar han kom sammen med andre, og det paa nogen Maade kunde

gaa an, vilde spille første Violin og reducere de andre tilstedeværende til Nuller. I Odense var der kun een, han havde Respekt for, nemlig den tørre, satiriske Statsfysikus *Guldbrandt*, paa hvis skarpe Tunge han havde haft flere Eksempler.

Denne Guldbrandt var en original Person. Han var meget paaholdende, spiste og drak gerne, naar han kunde faa det gratis, og kom meget ud i Odense, da Folk, hvis de ikke inviterede ham, frygtede for at blive ilde omtalt. En Dag, da han havde spist paa Slottet, og jeg fulgte ham hjem, kom vi forbi Konditor Bang, hvor han absolut vilde have, at vi skulde gaa ind og drikke et Par Snapse Likør. Det hjalp ikke, at jeg protesterede, jeg skulde og maatte drikke Likøren, som blev budt os af Konditorens unge og smukke Datter. Derpaa lod Guldbrandt sig lave et Kræmmerhus Gotter, som han vilde have med hjem til sin Datter.

»Det hele bliver 5 Mk. 8 Sk.,« sagde Jomfru Bang.

»Hold Dem til Løjtnanten, lille Jomfru,«

svarede han, »ham bliver De ikke snydt med. Jeg er for gammel.«

Og medens han puttede Kræmmerhuset i Lommen, maatte jeg ud med Pengene, der for mig, som kun havde 16 Rdl. i Gage om Maaneden, var en stor Sum.

Da jeg skiltes fra ham, inviterede han mig til Frokost den næste Dag Kl. 11. Alle, hvem jeg fortalte det, forsikrede mig, at jeg maatte have hørt fejl. Ingen havde nogen Sinde hørt, at Guldbrandt havde inviteret nogen. Imidlertid mødte jeg præcis den næste Dag, men saa ikke noget som helst, der tydede paa Frokost.

»Ja, skal vi saa gaa?« sagde Guldbrandt.

»Jeg troede, vi skulde have Frokost, Hr. Etatsraad.«

»Ja, det skal vi ogsaa, men det er hos Jensen.«

Jensen var en bekendt Vinhandler i Odense, der den nævnte Dag gav fri Frokost til Kundene i Anledning af, at han aabnede et nyt Lokale. —

Gennem det, jeg fik at høre om den forestaaende Omorganisation af Armeen og den

dermed forbundne Reduktion af Officerspersonalet, fik jeg ret et slaaende Bevis for, hvor vanskeligt det er i Fredens Tid at taksere Officerernes Brugbarhed i Felten. Blandt dem, der enten virkelig var indstillede til Afsked, eller om hvis Afgang der i alt Fald var stærk Tale, skal jeg nævne: Sejrherrn ved Isted, General *Krogh*, om hvem det blev sagt, at han »var Hofmand og ikke Soldat«; Sejrherrn ved Fredericia, General *Bülow*, der var indstillet til Afsked paa Grund af Gjæld: General *Schlepppegrell*, »fordi han var gal«; General *de Meza*, »fordi han var Sproglærer og ikke Officer«, og endelig General *Rye*, »fordi han ikke passede sin Garnisonstjeneste i Rendsborg, men var Hestepranger og gjorde Fodture til Paris«. Det 6te af vore berømte Navne fra Krigen, den tapre *Helgesen*, kom ikke paa Omtale, da han allerede havde sin Afsked.

Helgesen har jeg engang besøgt, medens han var Kommandant i Rendsborg. Jeg fandt ham siddende paa en Sofa med en lang Pibe i Munden og med en Odderunge paa hver Side af sig. Disse Odderunger dresserede han med en sjælden udholdende Taalmodighed til

Fiskefangst. Som et Kuriosum skal jeg i denne Sammenhæng anføre, at jeg engang langt senere kørte med en Kusk, der manglede et Led paa en af sine Fingre. Jeg spurgte ham, om det var en Kugle, der havde taget det af. »Nej,« svarede han, »det var en Odder, der hed Passjør« (Pêcheur). Han havde tjent hos Helgesen. Det var et mærkværdigt Syn at se Helgesen, naar han tog paa Jagt. Først kom hans Bagage og Tjenerskab i en Vogn, forspændt med hans to Rideheste; derpaa fulgte han selv, trukken af to Nordbagger, med et Dueslag og 2 Oddere bag i Vognen, og eskorteret af 6—7 hylende Hunde.

I Kjøbenhavn har jeg kun set ham een Gang. Jeg traf ham i Forgemakket og spurgte ham, om han blev her i længere Tid:

»Nej, Død og Pine om jeg gør, lille Fa'er,« svarede han. »Jeg passer ikke til disse Forhold. Jeg gaar her og sveder som et Asen af Angst.«

Min afdøde Kadet-Kammerat *Hoffmann*, som var Adjutant hos ham under Frederikstads Belejring, har fortalt mig adskillige Smaahistorier om Helgesen, hvoraf jeg ved denne

Lejlighed skal fortælle en enkelt. Da Frederikstad paa Helgesens Fødselsdag, den 4. Oktober 1850, blev stormet af Slesvig-Holstenerne, gik Helgesen over Torvet med sin Stok i Haanden, ledsaget af Hoffmann. En Skrædder, som troede, at nu var Befrielsens Time slaaet, kom styrtende ud paa Torvet i Skjorteærmer og med den slesvig-holstenske Kokarde paa Huen, brølende af fuld Hals:

»Unsere Gebrüder sind da! Vivat Schleswig-Holstein!«

Helgesen lod ham straks anholde og sagde til en Skildvagt:

»Kan Du ekspedere ham?«

»Jo vel, Hr. Kommandant!« svarede Sjælælænderen. »Skal jeg stikke han?«

»Nej gu' skal Du ikke nej; men Du skal banke ham. Her har Du min Stok, saa skal jeg holde dit Gevær imens.«

Og den ulykkelige Skrædder fik en Snes Stykker over Nakken, medens samtidig Granater og Bomber sprang over hans Hoved. Da Helgesen derefter kom ud ved Skanserne, sagde han til Hoffmann:

»Spektakel kan de gøre med deres Kanoner og Geværer! Men vil I, mine gode Slesvig-Holstenere, have Frederikstad, saa skal I Fanden hakke mig faa Lov til at tage den med Neglene!«

Blandt de gamle Officerer i Københavns Garnison, der ved Reduktionen gik af, erindrer jeg en gammel Kaptajn *Andse*, der var en original Personlighed. Det var en høj, tyk Nordmand, som havde ondt ved at bevæge sig, og som meget vanskeligt kunde marchere i Trit, da han var platfodet. Guvernøren, Prins *Wilhelm*, var efter ham ved alle Lejligheder, og Andse betragtede ham og alt, hvad der hørte til hans Regiment (2det jyske) som sine svorne Fjender.

Da jeg en Dag var ude paa Amager til Skydning, var Andse med sit Kompagni placeret paa Nabobanen. En Underofficer af 2det jyske stod iført sin Uniform med de hvide Rabatter og betragtede Skydningen. Paa en Gang hører jeg Andse raabe:

»Der staar den hvide Guvernements-Spion! Kom hid! — Hvad hedder han, og hvad er han?«

»Mit Navn er Esau,« svarede den tyske Underofficer, »og jeg har Inspektion ved Schiessbanerne.«

»Det hedder ikke Schiessbanerne,« svarede Andse, »men Sky—de—ba—ner—ne! For øvrigt skulde jeg mene, at Esau er et bibelsk Navn! Det var saadan han hed, den Skurk, der forraadte Vorherre Jesus Kristus for 30 Rigsbankskilling.«

»Jeg be'r meget om Forladelse, Hr. Kapitæn, det var Judas Itzchariot,« svarede Underofficeren og traadte af.

Da den nye Organisation af Armeen traadte i Kraft 1842, fik Garden to nye Officerer: *v. Meyern* og *Banner*. Sidstnævnte var en Hædersmand, men af et saa ufordrageligt Væsen, at han ikke kunde komme ud af det med en eneste af sine Kammerater. En Dag, da jeg ikke var oplagt til at høre paa hans Udgydelser, sagde jeg ham Besked; det ene Ord tog det andet, og en Udfordring paafulgte. Striden blev afgjort i Hotel du Nord's store Sal og endte med, at han fik et Hug i Panden. Til Lykke for ham og mig gik det dog bedre af, end man skulde vente, da en

Kasket med to Sølvtræsser og en tyk Skygge
 afbødede det meste af Hugget.

Under Christian VIII blev Kasernen ombygget. Den havde oprindeligt været Orangeri og hørt til Rosenborg Have. Man saa endnu tydeligt Mærkerne af de store buede Vinduer, som var omgivet med smukke Sandstens Ornamenter. Da jeg i Anledning af Ombygningen maatte forlade mit hyggelige Hjem paa Kasernen, tilbød Generalkrigskommissær *Wiborg*, som den Gang ejede Hjørnестedet ved Amaliegaden og Blankogaden, mig at bo i hans Havehus, hvortil jeg havde egen Indgang gennem en Laage i Plankeværket. Haven var stor og naaede lige ud til Hjørnестedet i Bredgaden. Den var smukt anlagt med Springvand og Blomsterbede, og da Havehuset indeholdt 3 nydelige Værelser, boede jeg saa behageligt som vel muligt Sommeren over.

Ogsaa paa Sorgenfri, hvor Kongen opholdt sig om Sommeren, var der i enhver Henseende sørget udmærket for os. Kasernen laa lige over for Indgangen til Parken, der ligesom Baaden i Søen stod til vor Disposi-

tion, og hver Officer havde to Værelser foruden Havestuen.

Om Søndagen gik vi gerne i Kirke med Kongen. En Gang, da vi efter endt Gudstjeneste skulde til at gaa hjem, hændte der en Scene, som vakte en Del Opsigt. En Slægtning af Frøken Waltersdorff havde tidligere været Løjtnant ved Prins Christians Regiment, men da han opførte sig som en ren Vagabond, fik han sin Afsked med Tilhold om for Fremtiden at opholde sig udenfor Sjælland. Han rejste da til Holsten, hvor han giftede sig med en Møllerenke; men da der efter ganske kort Tids Forløb ikke var noget tilbage, hverken af Møllen eller Værdipapirerne, forlod han Kone og Barn og rejste til Amerika. Den ulykkelige Kone begav sig da her over til Kjøbenhavn for at ansøge Christian VIII om en Naadegave. Hendes Mission kronedes med stort Held, da hun havde den gode Ide at sende sin ualmindelig skønne unge Datter op til Kongen, i Stedet for selv at gaa. Men ikke saa snart havde Manden i Amerika faaet Nys om disse forandrede Forhold, før han straks rejste til Danmark. Den nævnte Søn-

dag, ligesom Kongen og Dronningen med hinanden under Armen traadte ud af Kirken, stillede han sig frem foran dem, og idet han gav den krænkede Faders Rolle, udbrød han saa højt, at alle kunde høre det: »Deres Majestæt! min Datter . . .« Men Kongen afbrød ham kort og sagde: »Kom til mig paa Slottet.« Dette skete imidlertid ikke, da han straks blev arresteret og ført ud af Landet.

En Dag i 1843 kom ved Taflet paa Sorgenfri de forestaaende store Troppeøvelser i Hannover paa Tale, og jeg tillod mig da at ytre, at det maatte være en stor Glæde for de Officerer, i hvis Lod det faldt at blive kommanderet derover. Kongen spurgte mig, om jeg havde Lyst til at tage med, og da jeg sagde ja, blev jeg straks ansat ved 15de Bataillon og rejste til Rendsborg, hvor jeg opholdt mig en Maaned.

Officererne tilbragte største Delen af Dagen hos den vagthavende Officer paa Hovedvagten, hvor der derfor var et bestandigt Rykind og Rykud. Da en Mængde her indtog alle deres Maaltider, baade Frokost, Middag og Aften, var Bordet ganske opfyldt med Madvarer.

Foruden adskillige Flasker med Kümmel og Øl, var der flere store Rugbrød, en stor Lerkrukke med Smør, en gammel holstensk Ost og endelig et stort Trætrug med varmt Sand, hvori der var anbragt flere Snese Æg, — og hele denne Beholdning blev stadig fornyet.

Under mit Ophold i Rendsborg kom jeg næsten daglig i Grev *Baudissins* Hus. Fornærmet over, at han ikke ved *Zepelins* Død var blevet udnævnt til Kommandør for Garden, havde han taget sin Afsked; men da han var militærgal, fortrød han det straks og købte for en Sum Penge Major *Elberg* ud af Tjenesten, hvorefter han blev ansat i Rendsborg. Christian VIII, hvem han havde sat Stolen for Døren, var svag nok til at give sin Tilladelse til dette Arrangement. Baudissin blev efterhaanden Slesvig-Holstener og var det allerede den Gang saa meget, at det aldeles ikke undrede mig, at han i 1848 stod paa den anden Side. Han var meget elskværdig mod mig, men talte aldrig om noget, der angik Garden, og afviste mig, hver Gang jeg begyndte paa det Tema.

Uagtet der ikke skete noget Brud paa Disciplinen, mærkede man dog baade paa Underofficerer og Mandskab, at de vare be-
arbejdede i anti-dansk Retning. Selv flere
Officerer lagde ikke Dølgmaal paa deres
slesvig-holstenske Sympatier.

En Dag i August Maaned havde Chri-
stian VIII anmeldt sin Ankomst til Rends-
borg Kl. 9 om Aftenen, og hele Garnisonen
og Borgervæbningen var under Gevær en Time
forud. Kongen kom imidlertid ikke før den
næste Morgen Kl. 5. Følgen heraf var, at
den ene Halvdel af Borgerne var gaaet hjem,
og at den anden Halvdel havde drukket sig
fuld. Kongens Ankomst blev en fuldstændig
Skandale. Vognen blev omringet af Pøbel,
der hyssede og peb, og denne Kommers blev
fortsat, efter at han var taget ind i Guverne-
mentshuset. Endelig blev Pøbelen splittet
med Magt, og Roligheden genoprettet.

Langt om længe kom Dagen til Afmarch,
og efter en overordentlig besværlig March i
det dybe Sand ankom Bataillonen sent om
Aftenen til Neumünster for Dagen efter at
fortsætte til Segeberg og Omegn. Den næste

Dag skulde vi have Rast. Men det blev just ikke nogen Hviledag for mig og en Del af mine Kammerater, eftersom vi tog til Hamburg, hvorfra vi først vendte tilbage den næste Morgen Kl. 4, da Bataillonen stod opmarcheret til Afgang. Om Aftenen kom vi til den Lauenburgske Grænse ved Sachsenwald, hvor jeg blev indkvarteret hos en gammel Førster, ved Navn *Neumann*. Tæt ved laa Slottet Friederichsruhe, der nu ejes af Fyrst Bismarck, men hvor der den Gang boede en ganske ung Mand paa henved 20 Aar, der, saavidt jeg erindrer, hed Lord *Lucan*. Man sagde, at den unge Mand af Faderen var tvunget til at opholde sig der i en Slags Forvisning, fordi han hjemme havde levet for vildt et Liv. Af ham var min Vært, min Premierløjtnant og jeg indbudte til om Aftenen. Ingen af os kunde Engelsk, og da jeg havde prøvet med Tysk og mærket, at Lorden kun talte sit Modersmaal, talte jeg dansk. Straks efter vor Ankomst, kom der en stor Bolle af sachsisk Porcellæn ind paa Bordet, og samtidig bragte en Tjener en Ananas paa et Fad. Med stor Højtidelighed skar Lorden

Frugten i Skiver og lagde dem paa et stort Stykke Is, som efterhaanden blev overrislet med Rom, Madeira, Rhinskvin og Champagne. Efter at Lorden med stor Sindsro og megen Alvor havde rørt rundt i den store Bolle, skænkede han af dens Indhold 4 store Glas fulde og ønskede os velkommen, idet han tømte sit Glas, hvilket gode Eksempel pligtskyldigst blev efterfulgt af hans Gæster. Da dette Eksperiment havde gentaget sig nogle Gange, tabte vor Vært sin højtidelige Alvor, sang og lo og hængte sig om Halsen paa os. Min brave Premierløjtnant, der havde den slemme Lyde at drikke over al Beskrivelse, blev aldeles fuld, og det samme var i mindre Grad Tilfældet med den gamle Førster. Paa Hjemvejen vilde Løjtnanten agere ædru og absolut have den Gamle under Armen, hvilket endte med, at han midt i den mørke Skov snublede over en Trærod og i Faldet rev baade Neumann og mig over Ende. Lygten slukkedes og det var ikke muligt at faa dem paa Benene igen; de laa som slagne paa Valpladsen. Jeg gav mig til at raabe Gevalt, og efter nogen Tids Forløb kom Undsætningen

i Skikkelse af Neumanns Karl og hans to halvgamle Døtre, der læste mig Teksten paa det Eftertrykkeligste. Da jeg den næste Morgen Kl. 5 forlod Stedet, var det sans adieu.

Vi marcherede gennem den dejlige Sachsenwald og ankom om Aftenen til Lauenburg By. Dagen efter bleve vi ved Altenburg færgede over Elben og arriverede endnu samme Dag til den store Lejr ved Lüneburg.

Tropperne vare delte i to Divisioner, hvoraf den ene bestod af den hannoveranske Armé, den anden af Kontingenterne fra Holsten, Lauenburg, Mecklenburg, Oldenburg og Braunschweig. Den Division, hvortil jeg hørte, kommanderedes af Landgreve *Wilhelm*, medens den hannoveranske General *Hackett* fungerede som General en chef. Midt i Lejren fandtes en lille Skanse, bestykket med 9 Salut-Kanoner, hvor Lejrkommandanten, den for sit kække Forsvar af den berømte Forpagtergaard i Slaget ved Waterloo bekendte General *Barring*, boede. Reveillen, der begyndte med 3 Kanon-skud, gik hver Morgen Kl. 4¹/₂, og Manøvrene vedvarede til om Aftenen. Vi trængte saaledes haardt til Hvile, men den fik vi ikke meget

af, da Selskabeligheden var stor. Den ulykkelige Kronprins af Hannover, den senere Georg V, var uagtet sin Blindhed til Stede ved Månøvrene, idet en Adjutant førte hans Hest.

Lejren var besøgt af fyrstelige Personer fra hele Tyskland, deriblandt den senere Kejser (Wilhelm I). I Anledning af Ernst Augusts Ankomst spillede et Musikkorps paa 1080 Mand, under Anførsel af den preussiske Over-Musikdirektør Wiprecht, som assisteredes af 50 Tambur-Majorer. Ernst August mindede mig om Frederik VI, hvilket for øvrigt ikke var saa underligt, da de gennem Caroline Mathilde vare beslægtede med hinanden. Han gjorde Indtryk af en streng og meget despotisk Mand, for hvem alle skælvede.

Lejren afsluttedes med en stor Revu, og Dagen efter marcherede de forskellige Troppes-Afdelinger til deres respektive Standkvarterer. —

I Løbet af Sommeren 1847 fik Christian VIII ofte smaa Anfald af en Slags Ligfald eller noget dermed beslægtet. I September Maaned var han paa Jagt paa Fredensborg og blev syg der, hvorfor Lægen tilraadede, at Residensen straks skulde flyttes

fra Sorgenfri til Kjøbenhavn. Paa Vejen hjem lod han Vognen holde uden for Kasernen, og lod Kaptajn *Barner* og mig kalde ud til sig. Han takkede os for den Tid, vi havde været derude, og gav Ordre til, at Kompagniet Dagen efter skulde afmarchere til Kjøbenhavn.

Jeg gik samme Aften ned for at bestille en Bagagevogn hos Sognefogden, og blev paa Vejen tiltalt af den for sin Styrke bekendte Slagtermester *Ejberg*.

»Kongen er nok bleven syg igen,« sagde han.

»Ja, desværre! for hvad skal det blive til, hvis han skulde dø?«

»Det anser jeg s'gu ikke for at være nogen Skade til, for han er en daarlig Karl.«

»Saadant noget maa De ikke sige til mig, *Ejberg*.«

»Jo, ser De, Hr. Løjtnant, han lader sig skælde ud i Aviserne, og han lader sig gøre Nar af i Korsaren, og han staar dog saa højt. Jeg, som kun er en ganske simpel Landsby-Slagter, jeg taaler ikke den mindste Smule i den Retning. Der er ingen i hele Byen, der skal sige, at de er kommet *Ejberg* for nær, uden at jeg har sla't dem paa Snuden. Dersom

Kongen sa'e til mig: »Den Mand har skældt mig ud, Ejberg,« saa skulde jeg tage min Knop-Økse og sla'e ham for Panden, li'esom jeg sla'er en Stud!«

Da han begyndte Samtalen, tog jeg ham for en Jakobiner, men da han endte den, mærkede jeg, at han var Kraft-Royalist.

Den 17. Januar 1848 blev Kongen atter syg og maatte aarelades. Nogle Dage efter mødte der til Audiens en Deputation fra Sorø, som Kongen modtog iført Uniform. Man mente nu, at Saaret fra Aareladningen var blevet irriteret ved Paaklædningen, og at en Blodbetændelse var blevet Følgen deraf. Allerede den 23. om Morgenen var Kongens Tilstand betænkelig, og da jeg om Middagen skulde trække paa Vagt paa Christiansborg Slot, havde der allerede samlet sig en ængstelig Menneskemasse paa Amalienborg Plads.

Jeg spiste til Middag hos Kronprinsen. Han var meget benauet, og jeg tror nok, at han i den Anledning drak nogle ekstra Glas Portvin. Efter Taflet gik han ud paa Amalienborg, hvorfra han omtrent Kl. 9 vendte til-

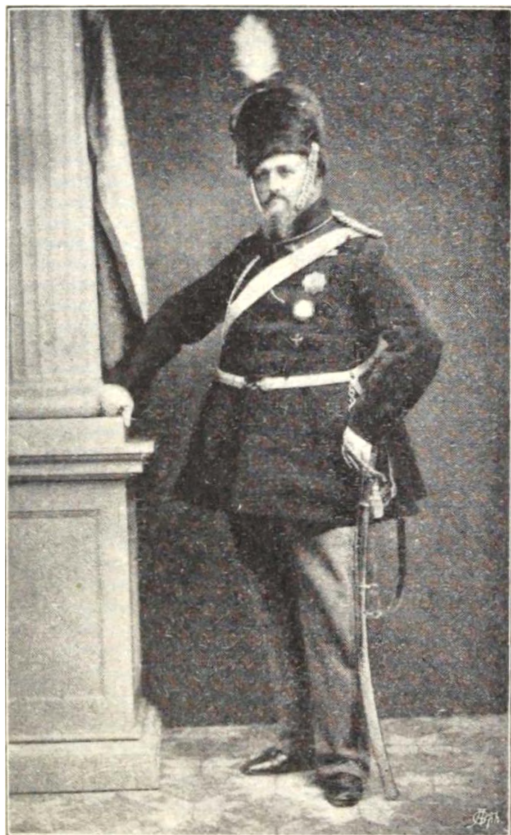
bage. Han kaldte mig straks over til sig og sagde:

»Kongen har kun kort Tid igen. Vil Du sende Bud til Kasernen efter Mandskabet til Vagtens Forstærkning.«

Jeg kunde tydelig mærke, at Prinsen var sig sit store Ansvar bevidst, og han talte med en for ham sjælden Ro og Klarhed.

Kl. 11 kom der til Christiansborg Efterretning om, at Kongen var død. Ministrene samlede efterhaanden, og der blev holdt Statsraad til langt ud paa Natten.

FREDERIK VII

FREDERIK VII.

Kongens Aandstilstand. — Modsætningerne i hans Karakter. — Hans Uvilje mod Orla Lehmann og Krieger. — Hans Gavmildhed. — Besynderlige Passioner. — Livlige Fantasier. — Frits Blüchers Konduite. — Konge-Værdighed. — Kongens Tilbøjelighed for stærke Drikke. — Livsaddelknægt Anders Petersen.

Kongens Afhængighed af Grevinde Danner og Berling. — Grevindens Fortid. — Grevinden og Fru Heiberg. — Grevindens Stilling ved Hoffet. — Intriger. — Fensmark og Bardenfleth. — Grevindens Forhold til Kongens Omgivelser og til hendes Undergivne. — Frederiksborg Slots Brand.

Krigen 1848—1850. — De fire Spillemænd. — General de Meza. Feltmarskal Moltke. — Oppasseren Hans. — Slaget ved Isted. — General Krogh. — Hjemkomst.

Dagligt Liv ved Hoffet. — Kongens Lidenskab for Fiskeri. — Jagter. — Kong Carl XV og Fritz Blücher. — »En kold Hof-Kollation«. — Et Besøg paa Skydebanen. — Frederik VII bliver Fuglekonge. — Prins Ferdinands Død og Begravelse. — Arveprinsesse Caroline. — Den gamle Landgreve. — Uroligt Liv. — Udflugt til Hesselø. — Rejse til Odense. — Besøg i Sverrig. — Prins August. — Berling og Lods Frederiksen. — Kongens Eksaltation. — Borgerbal i Flensborg. — Kongens Død og Begravelse.

I det jeg skal til at nedskrive mine Erindringer fra Frederik VII's Tid, kommer jeg til at huske en lille Ordveksel, der en Gang fandt Sted mellem General *Fensmark* og mig. Da der en Dag var hændt noget særlig mærkeligt, lod jeg falde en Ytring om, at det egentlig var uforsvarligt, at man ikke nedskrev sine Oplevelser. *Fensmark* betegnede et saadant Forehavende som en stor Letsindighed, og da jeg bad om en nærmere Forklaring, sagde han:

»De har jo en Søn. Tror De, det vilde være ham behageligt, at man en Gang i Tiden skulde vise Folk hans Faders Gravsted med den Bemærkning, at her laa den danske *Münchhausen* begravet? . . . For De mener da ikke, at De fik nogen til at tro, hvad der stod i den Bog?«

Uagtet jeg ganske indrømmer det rigtige i denne Bemærkning, maa jeg dog sige, at naar jeg her indskrænker mig til kun at fortælle en ringe Brøkdæl af, hvad jeg har op-

levet i mit Samliv med Kong Frederik, er det ikke *alene* af *den Grund*.

Er der nogen Mand, som jeg har levet meget sammen med, og som jeg har gjort mig Umage for at lære at kende, saa er det Frederik VII. Skal jeg i Korthed udtrykke det Resultat, jeg er kommet til, saa maa jeg sige, efter min inderste Overbevisning var min Herre og Konge sindssyg med mange lyse — undertiden geniale — Øjeblikke. Professor *Eschricht*, der i Aaret 1860 nogle Gange ugenlig holdt Forelæsninger paa Slottet over naturvidenskabelige Emner, har en Gang udtalt sig i en noget lignende Retning. Da han en Aften efter et Foredrag om Caspar Hauser var fulgt med Fensmark, Moltke og mig ind i Konversationsværelset, og Fensmark opfordrede ham til at sige sin Mening om den Mands aandelige Evner, som han nylig havde holdt Foredrag for, svarede han:

»Kongen er en fra Fødselen ualmindelig begavet Dreng, hvis Forstandsevner, paa Grund af en sørgelig Tilbøjelighed fra Barndommen af, ikke ere udviklede fra hans 14de Aar.«

Jeg har aldrig truffet nogen, paa hvem det franske Ordsprog »les extrêmes se touchent« bedre kan finde Anvendelse end paa ham. Han kunde til sine Tider være i saa høj Grad elskværdig, at man med Fornøjelse kunde opofre sig for ham, medens hans Øjne til andre Tider kunde have saa ondt et Udtryk, at man kom til at tænke paa, at der var noget af Nero i hans Indre. Det ene Øjeblik var han Fritænkter, for det næste at være mere ortodoks end nogen Præst. Undertiden var han saa ligefrem, at han med Fornøjelse vilde give Haanden til en Sjøver, medens han andre Gange viste sig stolt i en ganske overdreven Grad. Ingen kunde f. Eks. formaa ham til at gøre et Genbesøg hos Prins *Napoleon*, da denne var her i Kjøbenhavn. »Jeg, som hører til det ældste Fyrstehus i Evropa,« sagde han, »jeg skulde gøre en saadan Parvenu Visit? Nej, saagu' om jeg gør!«

Had og Kærlighed vekslede ligeledes, og den, som han beundrede i Dag, var han gal paa i Morgen, og omvendt. Fra denne Regel var der dog Undtagelser, særlig med Hensyn til *Lehmann* og *Krieger*, for dem hadede han

altid. Jeg har engang været Vidne til et ret karakteristisk Udslag af denne Uvilje mod Lehmann, som han rimeligvis havde paa-draget sig ved det noget affejende Væsen, som han paatog sig lige over for Kongen.

Da Frederik VII kom paa Tronen, blev *Gyldenstjerne-Sehestedt* af Garden til Hest ansat som Adjutant hos ham. Han havde tidligere tilbragt flere Aar paa en Sindssygeanstalt og vedblev efter sin Helbredelse at være meget eksalteret. Denne Hædersmand, som var opdraget i den gamle Skole, kunde ikke finde sig til Rette i de forandrede Forhold. Da jeg en Dag tilfældigvis var i Forgemakket, hvor han havde jour, kom Orla Lehmann ud fra Kongen. Idet han passerede Sehestedt og gik hen imod Skrivebordet, sagde han henkastende:

»Vil De give mig Pen, Blæk og Papir.«

Sehestedt svarede straks ingenting, fordi han ikke kunde faa Luft; men paa en Gang udbrød han med en Stemme, der rungede mange Værelser igennem:

»Vil De skrive her?«

Lehmann blev noget betænkelig og sagde ja, hvorpaa Sehestedt vedblev:

»Jeg skal Satan gale mig bede Dem, Hr. Minister, hvis De vil skrive, at De da gaar over i den røde Kasse, hvor De hører til!« og han pegede med Haanden over mod Kancellibygningen. »Tror De, Hans Majestæt Kongens Forgemak er en Skrivestue?!«

Efter denne Overhaling tog Lehmann hurtig Flugten.

Men Nachspielet, som Holberg siger, er her det artigste. Kongen, som havde hørt det hele, stak Hovedet ud af Døren og spurgte, hvad det var.

»Hvad det er?« svarede Sehestedt. »Det er Deres nye Minister, som tror, at her er Skrivestue! Men jeg har Satan gale mig bedt ham om at gaa over i den røde Kasse, hvor han hører hjemme!«

»Det var udmærket!« sagde Kongen og trak sig fornøjet tilbage.

Krieger stødte fornemmelig an ved sine frie Manerer. Det var Kongen meget imod, at *Krieger*, naar han talte med ham, stod med Tommelfingrene stukket ind i Vestegabet

og saa paa ham over Brillerne. »I Dag har jeg talt med Stangrotten,« sagde Kongen en Dag til mig efter en Samtale med ham. Ogsaa flere af sine andre Ministre havde han Øgenavne til. Krigsminister *Thestrup* f. Eks., der altid var saa sød, kaldte han: »min Lakritsminister«, og *Madvig* gik under Navnet: »mit bornholmske Stueur«, fordi han, hvad enten det var varmt eller koldt, Regnvejr eller Solskin, bestandig, som Perpendiklen i et Stueur, gik i en og samme Marsch-Kadence.

Kong Frederik var meget godgørende og hjælpsom. Han afslog kun Bønner om Hjælp af tvingende Nødvendighed, det vil sige, naar han bogstaveligt ikke havde en Skilling tilovers af det maanedlige Gehalt, som Berling lod ham udbetale af Civillisten. Men havde han noget, har jeg aldrig forgæves bedt ham om en Gave til et eller andet fattigt Menneske i Forgemakket — at sige, naar Grevinden eller Berling ikke var til Stede. Med forbavsende Hurtighed bevægede han det svære Legeme hen til Pengeskuffen, idet han sagde til mig: »Hvor meget synes Du, han skal have?«

Han havde i det hele et overlegent Syn paa Penge, og mente, at saaledes sømmede det sig for en Konge. Jeg husker, at han engang havde tabt 35 Rdlr. til mig i Kortspil, og at jeg ikke kunde give tilbage paa den Halvhundrededaler-Seddel, hvormed han betalte mig. Næste Dag bragte jeg ham de 15 Rdlr. i en Konvolut.

»Hvad er det?« spurgte han.

»Det er de 15 Rdlr., som jeg skylder Deres Majestæt.«

»Jeg maa gøre Dig opmærksom paa, at en Konge tager aldrig tilbage.«

»Ja, det har jeg ikke vidst, Deres Majestæt; men jeg vil ikke have de Penge.«

»Ja, jeg s'gu heller ikke!« sagde Kongen.

Resultatet blev, at en fattig Enke fik de 15 Rdlr. mod en Kvittering, som jeg overleverede Kongen.

Det var en af Frederik VII's største Glæder at give bort. Jeg har modtaget mange baade smukke og værdifulde Gaver, hvor iblandt endogsaa en Hest med Tilbehør af Ridetøj. Engang paa en Jagt ved Jægerspris faldt Kongen pludselig paa at forære mig en dejlig

Dublet, som var fabrikeret af et berømt Firma i Bryssel. Mens jeg endnu stod med den i Haanden, gjorde Livskytte *Jørgensen* opmærksom paa, at det var en Present fra den hollandske Minister.

»Død og Pine!« sagde Kongen, idet han tog Bøssen fra mig igen. »Er han ansat her endnu?«

»Nej, Deres Majestæt.«

»Ja, saa blæser jeg ham et Stykke! Der har Du Geværet, Holten!«

Til Kongens Besynderligheder hørte hans Passion for Hovedtøjer. Han havde hele Skabe fulde af alle de Hovedbeklædninger, han havde baaret, siden han blev Officer, og han anskaffede bestandig nye til ikke ringe Plage for hans Omgivelser, der maatte følge Eksemplet. Hver Gang jeg rykkede fra mit Hjem til Tjeneste, førte jeg for min Part med mig ikke mindre end 10 forskellige Hjælme, Huer, Hatte o. s. v., der alle vare reglementerede.

Ogsaa for saadanne Dekorationer, som der hørte særegne Kvalifikationer til at erholde, havde han en levende Interesse. Han pyntede

sig undertiden med Vaabenbrødrenes Kokarde og bar bestandig lige fra den tidlige Morgenstund en høj svensk Frimurerorden. Da Helena-Medailen blev uddelt til Deltagerne i de napoleonske Krige, vilde han gerne have den, i hvilken Anledning Fensmark bemærkede, at han jo umuligt kunde have været med i den franske Armé i den Tid, eftersom han jo i 1814 kun var 6 Aar gammel. Kongen følte sig aldeles ikke generet af denne Indvending, men bemærkede, at han netop i 6 Aars Alderen var løbet bort fra sine Forældre og havde meldt sig til Tjeneste som Tambur.

Den Dekoration, som han mest af alle var begærlig efter, var Redningsmedailen, og hans levende Fantasi havde udklækket mange mærkelige Historier, der skulde godtgøre hans Adkomst til den. En af disse havde han fortalt saa ofte, at jeg ikke tvivler paa, at han virkelig antog den for sand. Den lød som følger:

»Paa Broen ved Lyngby Sø stod 11 Vaskemadammer i fuldt Arbejde, da Plankerne pludseligt gav efter, saa at de alle 11

gik paa Hovedet i Vandet. Jeg sprang straks ud og var saa heldig at redde de 10. Den 11te fik jeg ikke, da Vandet ved den megen Bevægelse var blevet saa plumret, at det var, som om jeg svømmede i et Blækhus.«

En anden Gang, da vi i Blæsevejr sejlede fra Kattegattet ind i Sundet, fortalte Kongen:

»Da jeg engang som Kronprins sejlede her med »Neptun«, fulgte en Skonnert ved Siden af os. Pludselig kom der en af disse Kastevinde, som er saa farlige tæt ved Land. Skonnerten kuldsejlede, og hele Besætningen, alle 6 Mand, faldt i Vandet. Jeg sprang straks fuldt paaklædt ud og reddede de 3 af dem.«

»Men Gud! hvorfor fik da Deres Majestæt ikke Redningsmedaillen?« spurgte Lodsens *Frederiksen*, til hvem Historien blev fortalt.

»Ja, det maa Du nok spørge om,« sagde Kongen, »det er lumpent, at jeg ikke blev indstillet til den.«

Den Raskhed, hvormed Kongen saaledes efter eget Sigende sprang i Vandet, staar just ikke i bedste Overensstemmelse med den Afsky, han ellers følte for at komme i Be-

røring med Vand. Hans Kammertjener havde ofte de største Besværligheder med at faa hans Ansigt og Hænder vaskede. Jeg har selv en Morgen paa Christiansborg Slot set Kongen vandre rundt paa Gulvet for at undgaa *Løjtved*, der fulgte bag efter med et Vandfad i Haanden.

Kongens Redningsvirksomhed foregik dog ogsaa undertiden paa Landjorden. Saaledes fortalte han engang *Fensmark* og mig, at da han en Dag som Dreng gik og legede i Slotsgaarden, hørte han pludselig høje Skrig, og ved at gaa efter Lyden opdagede han, at de hidrørte fra Hertuginde af Bevern, der var bleven hængende ved sine Pocher i den snævre Vindeltrappe, saa at Benene svævede frit i Luften. Han krøb da ind under hendes Skjorter og halede i hendes Ben, indtil hun igen fik Fodfæste. »Men jeg var nær bleven kvalt,« sagde han, »jeg var ganske sorteblaa i Ansigtet, da jeg kom ud.« Denne Begivenhed bliver ikke mindre forunderlig derved, at den omtalte Hertuginde var død flere Aar, før Kongen blev født.

Saadanne forbløffende Historier, hvori Kongens livlige Fantasi skaffede sig Luft, bleve ikke alene fortalte til hans vante Omgivelser, men undertiden ogsaa til fremmede, hvad der virkede meget generende. Prins *Heinrich* af Weimar, hvem han havde truffet paa en Udflugt, var en Gang Genstand for en saadan overraskende Meddelelse. Efter Taflet opvartede Kongen ham med Musik. Han havde nemlig af Kammermusikus *Hansen* lært at spille noget af en March med een Finger. Da dette besværlige Arbejde var til Ende, sagde han til Prinsen:

»Den March har jeg selv komponeret.«

»Den er meget smuk, Deres Majestæt,« svarede Prinsen, »kun forekommer det mig, at Kadencen er saa langsom.«

»Ja,« svarede Kongen, »jeg har ogsaa skrevet den som Sørgemarche i Anledning af min Faders Død.«

Til Trods for Kongens store Færdighed i Opfindelsen af den Slags Historier, fandtes der dog blandt hans nærmeste Omgivelser en, der næsten kunde gøre ham Rangen stridig. Det var en af hans Adjutanter, Kaptajn N. N.

Han havde ligesom Kongen oplevet de utroligste Ting og det i alle Retninger. Det var ikke muligt, at der kunde blive fortalt noget, uden at der var hændet N. N. noget lignende, kun med den Forskel, at det var meget mere interessant. Det var ganske underholdende at høre Kongen og ham overbyde hinanden i Beretninger om mærkelige Livsbegivenheder, og det maa siges, at Kongen kun sjældent blev ham Svar skyldig.

Dog gik det engang galt. Vi laa i en Baad paa Badstuedammen og fiskede, da N. N. blandt andet fortalte en Historie om, at han engang i Kina havde set et af disse mærkværdige Porcellænstaarne, der var saa gammelt, »at der ud af dets øverste Vinduer voksede et Egetræ, der var større og tykkere,« her saa han sig om og pegede paa et mægtigt Egetræ, »end det der henne.« Jeg saa straks, at Kongen arbejdede paa at finde en Historie, der kunde stikke N. N.s. Men forunderligt nok stod der ingen til hans Raadighed. Han blev da rasende og sagde:

»Jeg skal Fanden gale mig ha'e mig fra-

bedt, at Du fortæller saadanne Løgne til Holten og mig!«

Vi var kun os tre i Baaden, og Scenen var mig yderst ubehagelig.

Hvor meget eller hvor lidet Kongen troede paa Sandheden af de Historier, han fortalte, er vanskeligt at afgøre. At han i det hele havde svært ved at bedømme, om noget bar Sandhedens Mærke eller ikke, synes at fremgaa af en Ytring, han engang lod falde om Kaptajn *Irminger* af Sø-Etaten, der allerede ved Kongens Bryllup med Prinsesse Wilhelmine af Frederik VI var bleven ansat som Adjutant hos ham, og saaledes var den ældste blandt hans Omgivelser. En mere pligtopfyldende Mand end *Irminger* har jeg aldrig kendt. Baade i tjenstlig og moralsk Henseende var han Samvittighedsfuldheden selv. Af Frygt for at komme til at sige noget, der ikke var i den nøjeste Overensstemmelse med Sandheden, overvejede han sine Ord med en saadan Omhyggelighed, at en ganske almindelig Sætning i hans Mund syntes at indeholde en større Sandhed, end naar den fremkom fra andre. En Dag, da flere Herrer

samtidigt kom ind til Kongen, bad han os undskylde, hvis han skulde vise sig noget distræt:

»Thi,« sagde han, »Irminger har fyldt mig saaledes med Løgne, at jeg er ganske tummelumsk.«

Efter hvad her er fortalt, vil man forstaa, at det kom os noget overraskende, da Kongen en Dag ytrede:

»Jeg gør mig slet ikke til af min Sanddruhed; thi der er noget inden i mig, som vægrer sig, naar jeg vil slaa blot den mindste Bugt fra Sandhedens Vej.«

Da jeg den Dag gik hjem med Fensmark, sagde han til mig:

»I Fremtiden vil jeg ikke høre mere efter hans Historier. Det har tidligere været mig en stor Fornøjelse, fordi det interesserede mig at se, om det var muligt, at han kunde overgaa sig selv. Men nu har jeg ingen Glæde af det mere. Thi en større Løgn end den, han kom med i Dag, kan han minsæl ikke sige!«

Det er en Selvfølge, at der fra Kongens Omgivelser blev gjort, hvad der kunde gøres,

for at forhindre, at Kongen lige over for Fremmede gav sine Fantasier altfor frit Løb, og at man, naar det skete, søgte saa vidt muligt at afparrere Indtrykket. Blandt Hofmændene var vistnok Kammerherre *Fritz Blücher* den,

FRITZ BLÜCHER.

der i saa Henseende viste den største Konduite.

Han blev allerede i 1837, samtidig med at jeg kom ind i Garden, Adjutant hos Prins Christian, og Frederik VII arvede ham efter Faderen. Blücher, der tidligere havde været

ansat ved Kyradsererne i Horsens, var en smuk og kraftig Mand, bekendt for sin fysiske Styrke. Han havde aldrig lært noget og kunde ikke engang skrive sit Modersmaal ortografisk, men han var i øvrigt en veludstyret Mand med en god, sund Forstand, og han var ikke bange for at sige sin Mening, hvorfor baade Kong Frederik og Grevinden var bange for ham. Som Eksempel paa den høje Grad af Konduite, hvoraf han var i Besiddelse, skal jeg anføre et Tilfælde, hvor det lykkedes ham ved sin Aandsnærværelse at reparere det uheldige Indtryk, som Kongen med sine mærkelige Historier havde frembragt.

Det hvidfødte Stod paa Frederiksborg Stutteri var af Mangel paa frisk Blod nær ved at uddø, og der skete derfor en Udveksling med Hannover, idet vi afleverede en Hingst og fik tre Hopper i Stedet for. Dyrene bleve afleverede paa Frederiksborg af den hannoveranske Oberstallmeister Erlaucht Graf *Platen-Hallermund*, der var en Fætter til *Sehestedt-Juul* paa Ravnholdt, og som Blücher kendte noget. Ved Audiensen blev han meget længe inde hos Kongen, og da vi ved saa-

danne Lejligheder altid var noget ængstelige for, hvad Kongen kunde falde paa at sige, besluttede Blücher at gøre sig et Ærinde ind til Kongen for at afbryde Audiensen. Men ligesom han skulde til at gaa ind, kom Grev Platen farende ud og busede straks ud med følgende Sætning:

»Aber mein verehrter Hrr. Kammerherr, was habe ich doch heute erlebt! Ihr König ist ja völliç verrückt!«

Paa Blüchers Spørgsmaal om, hvad han mente med det, refererede Grev Platen, hvad Kongen havde fortalt ham, og det skal ikke nægtes, at der deriblandt var nogle ganske forskrækkelige Heltehistorier fra Krigen, som naturligvis hverken Blücher eller jeg kendte det mindste til.

»Men de Historier, Erlaucht,« sagde Blücher, »er nu Kongen ikke begyndt at fortælle Dem straks. De har bukket, smilet og sagt ja til alt, hvad Kongen fortalte Dem, ikke sandt? De er kommet med Ytringer som »höchst merkwürdig«, »die Möglichkeit«, »famos« o. s. v. Ikke?«

Jo, det havde han rigtignok.

»Ja, ser De nu, Erlauch,« fortsatte Blücher, »Kongen har gjort Nar af Dem. Han har villet se, om De var som andre Hofmænd, der smilende siger ja og Amen til alt, hvad han fortæller. Naar Kongen nu i Dag ved Taflet taler Dansk til os, saa kan De være sikker paa, at han meddeler os hele Samtalen.«

Den ulykkelige Erlauch svedte Angstens Sved ved Taflet og skævede fra den ene til den anden for at se, om vi lo af, hvad Kongen fortalte.

Til andre Tider kunde Frederik VII optræde saa værdigt og kongeligt, at man skulde forsværge, at det var det samme Menneske. Ved Prins Vilhelms Udnævnelse til græsk Konge var hans Optræden saaledes i den Grad ærefrygtindgydende, at den gjorde et ligefrem betagende Indtryk paa den græske Deputation. Da Audiensen kun varede ganske kort, vidste vi nok paa Forhaand, at alt var gaaet godt; men ingen af os havde ventet, at han skulde have vakt den Begejstring hos Deputationens Medlemmer, som han havde gjort. Ved selve Højtideligheden, der fandt

Sted den 6. Juni 1863 i Apartementssalen paa Christiansborg Slot i Overværelse af alle de kongelige Herrer, Hoffernes Kavallerer, og Skytsmagternes, Ruslands, Englands og Frankrigs Ambassadører, overtraf han alle Forventninger. Det var ved denne Lejlighed, at han holdt den berømte Tale til Kong *Georg* om hans fremtidige Pligter som Konge*), der blev refereret og lovprist i alle Verdens Blade, og som efterlod det dybeste Indtryk, ikke alene ved sit simple og hjertelige Indhold, men ogsaa ved den i Sandhed kongelige og skønne Maade, hvorpaa den blev holdt.

Ved Taflet havde Kong Frederik Kong

*) Frederik VII's Ord til Kong Georg lød saaledes: »Jeg vil endnu give Dig, forinden Du forlader dette Sted, et hjerteligt og velment Raad: Lad det stedse være din Stræben at vinde og bevare dit Folks Kærlighed. Jeg vil ikke rose mig dermed, — men det er af Erfaring jeg taler, naar jeg siger, at deri bestaar en Konges sande Lykke. Hold fast paa dit Lands Forfatning, stræb stedse at skaffe den Anerkendelse og sørg for, at den bliver overholdt. Naar Du gør Dig dette til Regel, vil det gaa Dig og dit Land vel.« Derefter overrakte Frederik VII Kong Georg Elefantordenen og tilføjede: »Modtag din gamle Konges Velsignelse! Gud være med Dig paa din Fremtids Vej!«

(»Berl. Tid.« for 6. Juni 1863.)

Georg til Bords. Prins Christian sad ved Sønnens højre Side, og Bedstefaderen, Landgreve Wilhelm ved Kongens venstre Side. Kongen var hele den Dag Konge i højeste Grad. Der var ingen, der var fornemme nok at tale med, undtagen hans »Broder«, Kongen af Grækenland. Efter Desserten tog han sit Glas for — som han i Reglen plejede — at ønske Selskabet »Velbekomme«. Han bukkede først dybt for Kong Georg og sagde: »Maa jeg saa ønske Deres Majestæt,« (her betragtede han haanligt alle de andre Prinser, idet han tilføjede): »og de øvrige Herrer« (her vendte han sig atter mod Kong Georg og bukkede dybt): »Velbekomme!«

Jeg tror nok, at den gamle Landgreve syntes, at der blev taget for lidt Notice af ham og for meget af hans Dattersøn.

Den virkelige Majestæt, der ved enkelte Lejligheder kunde være over Frederiks VII's hele Person og Holdning, stod i en underlig Modsigelse til den Lyst til at spille Konge, hvoraf han ikke sjældent blev greben. Det Indtryk, han gjorde, naar han saaledes stillede sig i Positur, var just ikke skikket til

at indgyde ublandet Ærefrygt. Jeg erindrer, at vi en Aften paa en af de mange Udflugter, som vi foretog om Bord paa Dampskibet »Slesvig«, gik til Ankers ved Stubbekjøbing, hvor der af Konsul *Benzon* til Ære for Kongen blev afbrændt et Fyrværkeri. Admiral Irminger, der som Jagt-Kaptajn førte Skibet, spurgte Kongen, om vi skulde svare. »Har Du noget at svare med?« »Ja, Deres Majestæt, jeg har Blaalys.« »Det var dejligt!« udbrød Kongen og fik straks uhyre travlt med at anbringe Matroser omkring paa Skibet med et Blaalys i den venstre Haand og en Lunte i den højre. »Der skal vist gøres et Nummer deraf,« sagde Fensmark til mig, og saa til med største Interesse. Ganske rigtigt. Efter at alt var i Orden, indtog Kongen en Stilling á la Christian IV paa »Trefoldigheden«, og lidt efter hørte man hans mægtige Stemme brøle Kommandoordene: »Brænd paa over alt!«

Mens Kongen i fuld Majestæt stod beskinnet af Blaalysene, sagde Fensmark: »Hvor Pokker bliver han af med Lommetørklædet?«

Frederik VII var ikke meget fordringsfuld med Hensyn til, hvad han spiste. • Der-

imod kan man ikke beskylde ham for Maadehold i Henseende til Drikkevarer. Han kunde taale en hel Del, navnlig af sin egen gode Vin, som han var vant til; men naar han var til Gæst, kunde det ofte gaa galt. I saa Henseende indtog de ulykkelige Borgerballer i Flensborg, hvortil han hvert Aar blev inviteret, en fremragende Plads. Kongen kørte der altid fast med sine Taler og blev bestandig syg bagefter, da han ikke kunde taale den Punch, som han blev opvartet med. Vi gjorde alt muligt for at forhindre, at Kongen deltog i disse Baller, men altid forgæves, da det var det eneste Bal, som Grevinden kom til hele Aaret rundt.

Men ogsaa naar han selv var Vært, kunde det gaa strengt til, navnlig naar Grevinden ikke var til Stede. Det værste, jeg har været med til, tror jeg nok var en Middag paa den ved Badstuen i Frederiksborg beliggende Ø. Af Frygt for at blive sigtet for Overdrivelse skal jeg ikke anføre det Antal Flasker, navnlig af Champagne, der ved denne Lejlighed blev forbrugt. Stemningen var for alles Vedkommende i højeste Grad løftet, og to af de

ni Herrer, der udgjorde Selskabet, var i den Grad ødelagte, at de hverken kunde gaa eller tale. Da den ene, der hørte til Kongens Omgivelser, ikke godt kunde transporteres til Vogns ind paa Slottet, uden at det vilde vække for stor Opsigt i Vagten og hos Skildvagterne, sørgede jeg for, at der blev henlagt en Baad i den Kanal, som fra Søen fører til Badstuen. Han blev baaret over Vejen, lagt i Baaden og roet hen til Slottet til den Trappe, som gaar lige ned til Vandet ved Arkaderne, der bærer Gangen til Konseilsalen, og blev ad denne baaret op paa sit Værelse. Efter 24 Timers Forløb var han rask igen. Men det var desværre ikke Tilfældet med den anden, en stedlig Embedsmand. Han blev kørt til sit Hjem og gik til Sengs for aldrig mer at forlade den. Hans Enke, der, medens jeg skriver dette, lever endnu, 92 Aar gammel, forvandt aldrig den Sorg, og har ikke kunnet tilgive Kongen, at han var Skyld i hendes Mands Død.

Grevinden kunde ikke lide, at Kongen drak for meget, og da hendes Magt over ham var stor, lykkedes hendes Bestræbelser for saa

vidt ogsaa, som han virkelig i hendes Nær-
værelse forsøgte at lægge en Dæmper paa sin
Tilbøjelighed. Men for dog at faa saa meget som
muligt, havde han lagt sig den Vane til, hver
Gang han vilde drikke, at sige et eller andet
som en Slags Motivering til, at han tømte sit
Glas, og denne Vane var gaaet ham i den
Grad i Blodet, at han, selv naar Grevinden
ikke var til Stede, fandt et saadant Paaskud
nødvendigt, og drak sit Glas med en Mine,
som om han opfyldte en Pligt, der var ham
meget imod. Han mindede ved saadanne
Lejligheder, som Fensmark en Gang bemær-
kede, om Sokrates, der tømmer Giftbægeret.

Jeg skal i Forbigaaende anføre et andet
Eksempel paa, hvorledes Kongen i Hemme-
lighed søgte at unddrage sig Grevindens Paa-
bud. Hun havde af en eller anden Grund
forbudt ham at spise Nødder. En Dag paa
Glücksborg Slot saa jeg Løjtved bringe en
Tallerken med store Nødder ind til Kongen,
som opholdt sig paa et vist Sted.

»Der kan han da ikke sidde og knække
Nødder,« sagde jeg.

»Jo, det er netop det, han kan,« svarede

Løjtved, »for der ved han, at Grevinden ikke kommer.«

Det var en vanskelig Sag for Kongens Omgivelser at forhindre ham i at tage Revanche, naar han ikke var under Grevindens umiddelbare Opsigt. Men til al Lykke kunde han jo taale meget, og naar han en Gang imellem overskred den tilbørlige Grænse, vare alle, fra den højeste til den laveste, meget omhyggelige for, at han ikke kom til at vise sig for andre.

Jeg kommer i denne Forbindelse til at tænke paa hans Livsadelknægt *Anders Petersen*, der var en af originaleste Personligheder ved Kongens Hof. Jeg har kendt ham lige fra den Gang, jeg som lille Dreng boede paa Slottet i Odense. Han havde frit Spas med Kongen, der havde Respekt for ham, fordi han aldrig var bange for at sige sin Mening lige ud. Han fulgte Kongen overalt paa Rejser, saavel til Lands som til Vands og havde en stor Hengivenhed for ham. Uagtet Anders selv holdt meget af at faa sig et Glas — i hvilken Anledning han til Berlings Ærgrelse hver Uge ekstra fik udleveret en Flaske gammel Rom

fra Vinkælderen — holdt han dog ikke af, at Kongen blev beruset. Paa en Ridetur fra Frederiksborg til Kjøbenhavn kaldte Kongen

ANDERS.

temmelig hyppigt paa Anders for at faa Portvin. Da vi kom til Lyngby, raabte Kongen igen paa Vin, men fik til Svar, at der ikke var mere.

»Hvad for noget! Er der ikke mere? Saa har Du Satan gale mig ogsaa drukket det!«

»Det har jeg ogsaa, Deres Majestæt,« svarede Anders, men tilføjede, saa at kun jeg hørte det: »Jeg skal dog ikke have noget af, at han kommer fuld ind til Byen.«

Om samme Tema var jeg en anden Gang Vidne til en Samtale mellem Kongen og Anders. Naar Frederik VII var paa Skodsborg, laa han altid i Telt, og da mit stod umiddelbart op til Kongens, kunde jeg ikke undgaa at høre alt, hvad der blev sagt derinde. Det var en af Anders' Bestillinger at hejse og stryge Flaget paa Kongens Telt. En Aften havde han glemt det, og Grevinden, der ikke kunde lide Anders, benyttede sig af Lejligheden til at ophidse Kongen imod ham.

»Der skal straks gaa Bud efter Anders!« raabte Kongen.

Anders kom og blev frygteligt skældt ud af Kongen, medens Grevinden opholdt sig i Baggrunden af Teltet for ikke at blive set. Da Kongen var færdig, hørte jeg Anders sige:

»Herregud! Er det nu noget at gøre et

saadant Væsen af? Jeg havde en Kæfer paa i Gaar Aftes; men det har Deres Majestæt jo ogsaa saa tit haft.«

»Ja, det har Du s'gu Ret i, Anders,« svarede Kongen, og dermed var den Sag klaret.

Anders var i det hele ikke fri for at være et ret fiffigt Hoved. Saaledes erindrer jeg en Gang, da Kongen var i Tidsvilde for at lede Udgravningen af Ruinerne af *Poul Laxmands* Gaard, at han blandt andet fortalte om et anstrengende Ridt paa 6 Mil, som han en Gang havde foretaget fra Vissenbjerg til Odense. Jeg tillod mig at bemærke, at Afstanden ikke var mere end tre Mil. Kongen blev ved sit, og Anders blev tilkaldt for at afgøre Strids-spørgsmaalet.

»Er der ikke seks Mil fra Vissenbjerg til Odense, Anders?« spurgte Kongen.

»Jo, der er, Deres Majestæt!« svarede Anders. »Frem og tilbage.«

Da vi kom hjem fra denne Udflugt fortalte *Levetzau*, at en af Ministrene havde været der og spurgt efter Kongen, men faaet til Svar, at Kongen var paa »Tidsspilde« for at rode mellem nogle gamle Ben.

Anders døde først mange Aar efter Kongen som en meget gammel Mand. Jeg har tilbragt mange Timer i Samtale med ham om gamle Dage.

Straks efter Frederik VII's Tronbestigelse blev jeg indbudt til en privat Diner paa Slottet. Der var kun nogle ganske faa til Stede, blandt hvilke jeg mindes *J. L. Heiberg*. Her saa jeg for første Gang *Berling*, der skulde spille saa stor en Fremtidsrolle, og Jomfru *Louise Rasmussen*, som jeg erindrede at have set som Figurantinde i Bournonvilles Balletter og i »Kalkeballen«.

Jeg har mange Gange i mit Liv faaet det Spørgsmaal, om jeg kunde løse den for alle ufattelige Gaade, hvorledes det var muligt, at dette Par, *Berling* og *Grevinden*, kunde have en saa absolut Magt over Kongen. Jeg tror nok, at jeg kunde angive Grunde, men da Gaadens Løsning kun beror paa mit subjektive Skøn, vover jeg ikke at betro den til Papiret. Det er min urokkelige Tro, at det var *Louise Rasmussen*, der fik Kongen til at underskrive Grundloven, hvad han kun mod-

stræbende gjorde, og at denne Paavirkning skete efter Berlings Tilskyndelse. Berling havde uindskrænket Magt over hende. Hun kunde ikke sige nej til ham, hvad det saa end angik. Og for ham var Underskriften af højeste Vigtighed, da han meget rigtigt forud-saa Kongens derved erhvervede uhyre Popularitet, der paa forskellig Maade kunde komme ham til Nytte.

I den lange Tid fra 1848, da jeg første Gang var sammen med Louise Rasmussen, og indtil d. 16. November 1863, da jeg sidste Gang talte med Grevinde Danner, har jeg saa at sige daglig vekslet Ord med hende, og hvis jeg vilde sammenlægge de forskellige Tidsrum, hvori jeg har levet under Tag med hende, vilde det udgøre adskillige Aar.

Louise Rasmussen er født d. 21. April 1815, og er en uægte Datter af Mægler Køppen og Halvsøster til den forhenværende Bibliotekar i Athen, Professor Køppen. Navnet Rasmussen fik hun efter sin Moders Pigenavn. Moderen blev senere gift med en Kontrollør ved Teatret, ved Navn Jensen. Efter Datterens Giftermaal med Kongen boede hun i Læderstræde, og

Portner *Resendahl* har fortalt mig, at Grevinden oftere, forklædt, om Aftenen bragte hende en Kurv med Kager. Jeg har kun set Moderen en eneste Gang. Det var en Dag, da jeg kørte med Kongen fra Kjøbenhavn til Skodsborg. Tæt ved Kroen gik en gammel krogrygget Kone over Vejen. Hun var barhovedet og temmelig simpelt klædt, med et stort blaåtærnet Sjal. Hun saa næppe op til Vognen, men Kongen hilste hende med Haanden:

»Ved Du, hvem det var?« spurgte han.

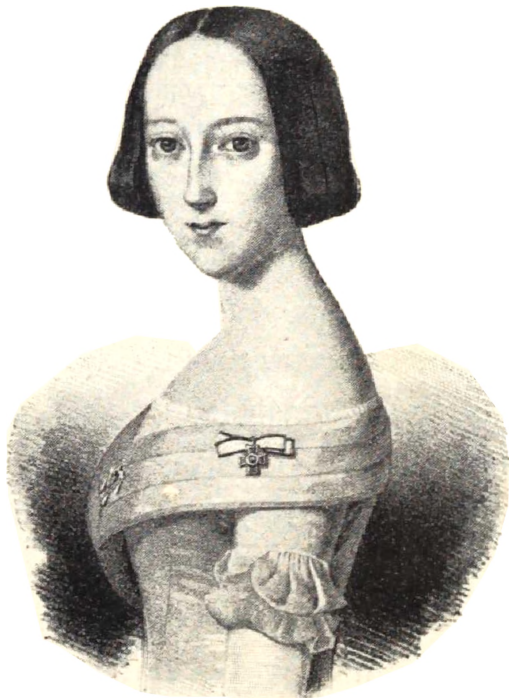
»Nej, Deres Majestæt.«

»Det var min Svigermoder.«

Paa Grund af Moderens Giftermaal med Teaterkontrolløren kom Louise Rasmussen allerede som lille Pige meget i Teatret og blev senere ansat som Elev ved Balletskolen. Som Følge af sit mindre gode Udseende, sin daarlige, kortlivede Figur og sine simple Anlæg for Dans, drev hun det aldrig til andet end en maadelig Figurantinde.

Teatret udmærkede sig i den Tid just ikke særligt ved Dyd og gode Sæder; men Louises Forhold var af den Natur, at Bour-

nonville fandt det rigtigst at fjerne hende fra Tjenesten, hvorfor hun siden efter hadede ham grundigt. Ved gode Venners Hjælp tog hun til Paris, for — som det hed — at per-

PRINSESSE MARIANE.

fektionere sig som Modehandlerinde. Om det var den eneste Retning, hvori hun der uddannede sig, skal jeg ikke kunne sige. Da hun senere vendte tilbage til Kjøbenhavn, etablerede hun sig først i Vimmelskiftet, hvor hun

i Vinduet havde en stor Dukke, der drejede rundt, og som vakte en vis Opsigt. Senere flyttede hun hen i en Stue-Etage i Vingaards-

GREVINDE DANNER.

stræde i det nuværende Hotel Tottenberg. I denne Periode kom hun ofte over i Besøg hos Kronprins Frederik i Fredericia, for hvem hun var blevet præsenteret af sin Veninde,

Jomfru Weiner fra det kongelige Teater. Hun bar altid Præget af sin simple Opdragelse og lærte aldrig at tale et dannet Sprog. Hun brugte f. Eks. bestandig Ordene skod i Stedet for skød, fros i Stedet for frøs o. s. v.

Den 7. August 1850 blev Louise Rasmussen paa Frederiksborg Slot af Sjællands Biskop viet til Danmarks Konge. Hendes Forlovere vare Kongens Adjutant, *P. M. Bülow*, og hans Livlæge, *Lund*. Nogen større Mod-sætning kan ikke godt tænkes, end den der var mellem hende og Kongens tidligere Gemalinde, Prinsesse *Mariane*, denne lille fine og smukke Skabning, der med sin spæde Stemme næsten gjorde Indtryk af et Barn, og som var opdraget i den strengeste Hof-Etikette.

Grevinden havde før sit Giftermaal med Kongen flere Børn. I Efteraaret 1848 saa jeg paa Slottet i Frederiksborg hendes omtrent 14-aarige Datter, som blev opdraget i Paris og var i Huset hos den danske Konsul *Delong*, der, efter hvad man sagde, af den Grund blev baroniseret. Hun var meget styg. Man paa-stod, at Grevinden havde endnu en Datter, der var gift med Restauratøren paa en af de

sjællandske Jærnbane-Stationer. Det eneste, jeg kan anføre til Bestyrkelse af denne almindeligt udbredte Tro, er det, at jeg en Gang, da vi holdt ved bemeldte Station, saa Kammer-tjeneren Løjtved gaa hen til Konge-Kupéen og modtage 200 Rdlr., som han gik ind for at betale Madammen. Da jeg senere spurgte ham, hvorfor hun skulde have de Penge, svarede han:

»Aah, det ved jo Kaptajnen meget godt.«

Da jeg flere Aar efter i en Samtale med Pastor *Harald Bojsen* paa Lolland bragte dette Forhold paa Tale, fortalte han mig til min store Forbavselse, at Grevinden ogsaa havde eller i alt Fald havde haft en Søn*). Om denne Søns senere Skæbne vidste Præsten intet at fortælle. Kun havde han rygtevis hørt, at han var sendt over til Skotland for at lære Landvæsenet.

Fra sin Teatertid var Grevinde *Danner* vant til at betragte Fru *Heiberg* som en saa højtstaaende Person, at hun ikke engang turde

*) I Følge Flakkebjergs Kirkes Ministerialbog Fol. 7, er denne Søn født i Flakkebjerg d. 15. Januar 1841 og døbt d. 22. samme Maaned og Aar i Flakkebjerg Kirke.

vove paa at tiltale hende. Da hun nu selv var kommet til Magt og Ære, var det hendes Ambition, at Fru Heiberg skulde komme op paa Slottet og aflægge hende en Visit. Der blev i den Anledning købt et Smykke, saavidt jeg mindes til en Værdi af 6—800 Rdlr., som ved Adjutanten, Kaptajn *Møller*, blev afsendt til Fru Heiberg, der den Gang boede paa Kvæsthuset paa Christianshavn. Meningen var nu, at Fru Heiberg skulde komme op til Kongen for at takke. Medens hun var der, vilde Grevinden saa komme ind i Gemakket, og det skulde da hedde sig, at Fru Heiberg havde gjort Grevinden en Visit. Men ganske saaledes gik det nu ikke. I Stedet for Besøget modtog Kongen et Brev, hvori Fru Heiberg takkede for den store Naade, der var overgaaet hende o. s. v., samtidigt med at hun udtalte sin Beklagelse over, at Kongen ikke modtog Damer (dette var nemlig forbudt ham af Grevinden), da hun naturligvis ellers straks personligt vilde have bragt Hs. Majestæt sin underdanigste Tak.

Da jeg samme Dag kom til Taffels paa Kristiansborg, mærkede jeg straks, at der var

noget i Vejen. Grevinden fnøs af Harmen og brugte de mest fornærmelige og ærerørige Udtryk om Fru Heiberg — »Pølsetøsen« kaldte hun hende blandt andet. Og det indskrænkede sig ikke til den Dag alene. I Maaneder uddelte hun daglig Hib til hende, især naar jeg var til Stede, da hun vidste, at det ærgrede mig. Jeg husker, at hun en Aften, da Kongen, Grevinden, Frøken Drejer og jeg kørte sammen fra Teatret efter Opførelsen af »Dronning Maguerites Noveller«, paa sin irriterende, sukkersøde Maade sagde til mig:

»Naa, Hr. Major! i Aften har De vel været ret fornøjet med Deres »evigunge« Frue?«

»Ja, det er Geniets Forret, Deres Naade, at være evig ung,« svarede jeg, »vi andre dødelige maa finde os i at følge med Aarene.«

Kongen betragtede først Grevinden for at se, hvad hun sagde dertil. Derpaa saa han beundrende paa mig. Han syntes, jeg havde lagt et stort Mod for Dagen*).

*) Den her fortalte Historie har jeg oplæst for Fru Heiberg.

Det var i det hele ikke ganske let for Grevinden at hævde sin Stilling, navnlig lige over for fyrstelige Personer. Under et kortvarigt Besøg, som *Karl XV* aflagde paa Kronborg, var det saaledes bestemt, at den svensk-norske Konge skulde føre Grevinde Danner til Bords. Men det blev der intet af. I det afgørende Øjeblik gav han sin Arm til Kong Frederik, og det var hende kun en ringe Trøst i Skuffelsen, at han ikke kunde slippe for at modtage en Gulddaase, der var prydet med Kongens og Grevindens Portrætter. Men selv af mindre højtstillede Personer blev hun ikke altid behandlet med den Agtelse, hun som Kongens Gemalinde kunde gøre Krav paa. Den franske Minister *Dotézac* f. Eks., hvem hun i øvrigt interesserede sig meget for at tale med, var just ikke synderlig respektfuld i sin Opførsel imod hende. Han sad ved Taflet og lorgnetterede hende, nikkede til hende, generede sig ikke for at fortælle hende tvetydige Historier med dertil hørende Gestus og Latter, og behandlede hende i det hele fuldstændig som en Demimonedame. Det grænsede virkelig undertiden til det ufor-

skammede, at en fremmed Magts Gesandt turde indtage en saadan Holdning lige over for en Person, som — hvor ringe hun end var — dog var ægteviet til Landets Konge.

Samme Dotézac var i øvrigt en underholdende Ironiker. Jeg mindes, at jeg engang saa ham staa paa Kongens Nytorv, hensunken i Betragtning af det gamle kongelige Teater, der lige var blevet forsynet med sin skrækkelige Tilbygning. Da jeg kom hen til ham, sagde han paa Fransk — thi uagtet han havde opholdt sig 31 Aar i Kjøbenhavn, havde han ikke lært at sige et eneste dansk Ord: — »Quand je regarde le théâtre, je sais tout de suite, que je suis dans le pays de Thorwaldsen.«

Det forstaar sig af sig selv, at Grevinden maatte være stærkt interesseret i, at de Personer, der stod Kongen nærmest, ikke vare altfor fjendtligt sindede imod hende, og hun var derfor ved indtrædende Vakancer i ivrig Virksomhed for at faa Pladserne besatte nogenlunde efter sit Ønske.

Da der i Begyndelsen af 1858 blev en Adjutantplads ledig, kom Kongens betroede

Kammertjener, den brave Løjtved, der tillige var Kongens Ven, en Morgen hjem til mig og spurgte, om jeg ikke vilde ansøge om Posten. Jeg svarede at jeg hverken kunde eller vilde søge om en personlig Post; vilde Kongen have mig, kunde han jo tage mig, og han vidste jo, hvad han fik, da han kendte mig bedre end nogen anden Officer i den danske Armé. Løjtved meddelte mig da i Fortrolighed, at det var efter Kongens Ordre, at han kom til mig, og at det var Kongens Ønske at faa mig til Adjutant, men at jeg selv skulde bede om det:

»Og De ved nok,« tilføjede han, »at naar Kongen ønsker noget, skal det være straks. Han venter Dem allerede i Formiddag Kl. 11.«

Da jeg vidste, at min Stilling som Kaptein i Garden vilde være uholdbar, hvis jeg ikke opfyldte Kongens Vilje, havde jeg intet Valg. Jeg gik altsaa op til ham. Samtalen mellem os var ikke lang. Jeg sagde, at jeg kom efter Hs. Majestæts udtrykkelige Ønske, og han svarede ganske naivt: »Jeg haaber, at dit og mit fælles Ønske skal blive opfyldt.«

En Uges Tid efter mødte jeg en Dag, da jeg gik til mit Hjem, Krigsministerens Adjutant, der fortalte mig, at Major *Lasson*, som kommanderede en Bataillon i Lauenborg, efter Kongens Ordre var bleven forespurgt, om han ønskede Posten, og at det bejaende Svar var modtaget og sendt til General-Adjutanten.

Efter hvad der var gaaet i Forvejen, var min Forbavselse over denne Efterretning stor. Men min Overraskelse blev endnu større, da jeg næppe to Minutter efter modtog en Skrivelse, der meddelte, at jeg var udnævnt til Adjutant hos Hs. Majestæt, og straks havde at melde mig paa Kristiansborg Slot. Forklaringen ligger deri, at da General-Adjutanten, *Schøller*, blev udnævnt til kommanderende General i Holsten, vilde Kongen have, at *Bülow* skulde rykke op i hans Plads, medens jeg i *Bülow*s Sted skulde ansættes som Adjutant. Men denne Ordning passede ikke Grevinden, der arbejdede paa at faa *Hegermann-Lindenchrone* (mærkelig nok den samme, der senere skulde detronisere hendes Ven *Berling*) til General-Adjutant, og *Lasson* til Adjutant.

Da nu imidlertid Bülow blev styrtet af Berling, blev der indgaaet et Kompromis, ifølge hvilket Kongen fik sin Vilje med Hensyn til mig, og Grevinden sin med Hensyn til Hegermann-Lindencrone.

Efter Udnævnelsen blev jeg modtaget med stor Hjertelighed af Kongen, der sagde, at han haabede, at vi fremtidigt skulde leve et ligesaa lykkeligt Liv sammen som hidtil:

»Du vil faa en Del Udgifter til din Ekvipering,« tilføjede han, »her har du noget til Hjælp.« Og i det samme trak han en Skuffe ud og leverede mig en Konvolut med 500 Rdlr. i.

»Dersom Deres Majestæt tillader,« sagde jeg, »ønsker jeg at tilbagebetale disse Penge af min bouche en cour.«

»Du faar hverken mer eller mindre,« svarede han, »end nogen af de andre. Det er nu en Gang et Reglement.« Samme Dag kørte jeg med Kongen til Frederiksborg, og da jeg kom ned i Vognen, laa der en overordentlig smuk og kostbar Pels til mig.

Da jeg en Maaned efter vilde hæve min bouche en cour, sagde man mig paa Kontoret,

at den ikke var anvist, og det samme Svar fik jeg de to paafølgende Maaneder. Da jeg saa en Dag mødte Berling i en af Gangene paa Frederiksborg Slot, spurgte jeg ham om Grunden, og fik til Svar, at jeg først skulde tilbagebetale de 500 Rdlr., som jeg havde faaet af Kongen. Jeg blev da højrrøstet og sagde temmelig alvorligt til ham:

»Jeg indlader mig ikke paa nogen Tilbagebetaling; jeg har en Gang anmodet Kongen derom, men han har nægtet det. Jeg er kommanderet af Krigsministeriet til at gøre Tjeneste her. Jeg ved godt, at Kongen ikke behøver at betale mig nogen bouche en cour, — men gør han det ikke, saa er jeg den eneste af alle Hoffets Kavallerer, som er udelukket fra denne Naadesbevisning.« — Berling forandrede straks Taktik, og sagde til mig:

»Kongen er forliebt i Dem, ja han formelig elsker Dem! Han har sagt mig, at De skulde have bouche en cour paa hans Fødselsdag, — og nu maa De virkelig ikke gøre noget, som vilde spolere den Glæde for Kongen.«

Den 6. Oktober fik jeg da et Reskript om, at jeg havde faaet bouche en cour. Men Berling var dog saa smaalig, at han for de første 5 Dage strøg 10 Rdlr.

I det første halve Aar af min Adjutanttid var Grevinden meget elskværdig imod mig for at lokke mig over paa sit Parti; men da hun mærkede, at det ikke vilde lykkes, saa chikanerede hun mig overalt, hvor hun kunde komme af Sted med det, og satte ondt for mig hos Kongen. Jeg førte saaledes det første halve Aar en meget ubehagelig Tilværelse. Men efter den Tids Forløb havde hun faaet andet Afløb for sin Galde, saa at vi de sidste 5 Aar levede et ret behageligt Samliv, idet vort Mellemværende hovedsageligt indskrænkedes til, at hun sagde God Dag til mig, og jeg til hende.

Nogle Aar senere blev der atter ved Kaptajn Mallings Død og Kaptajn Møllers Afsked to Adjutantpladser ledige, og Intrigerne kom straks i fuld Gang. Fra sin Teatertid var Grevinden nøje bekendt med *Kammermusikus Hansen*, med hvem hun stod paa en særdeles fortrolig Fod. Hansen protegerede Ritmester

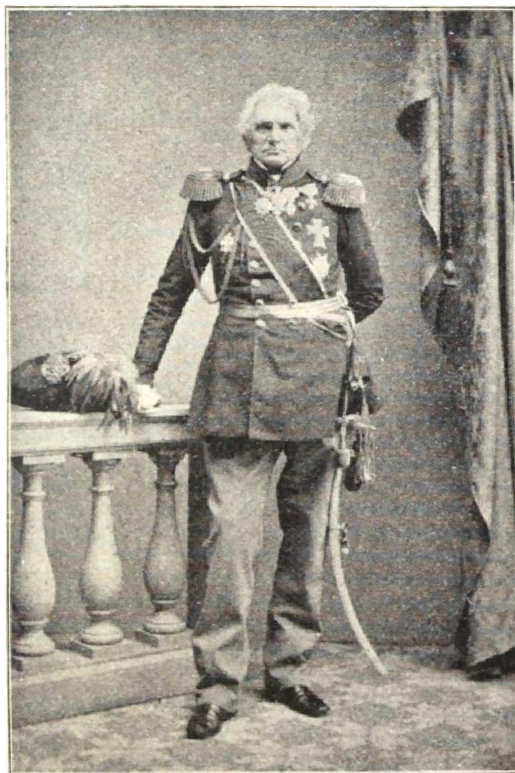
Cetti ved Gendarmeriet, en Søn af Sangeren *Cetti*, der havde været i Virksomhed ved Teatret samtidigt med Grevinden. Men ikke saa snart rygtedes det, at Hansen arbejdede paa at faa *Cetti* til Adjutant, før alle kom i Fyr og Flamme og af al Magt søgte at forhindre det. Jeg tror ikke, det var fordi man havde noget imod *Cetti*, der i enhver Henseende var en hæderlig og brav Mand, men fordi man ikke mente at burde finde sig i, at Kammermusikus Hansen i en Sag, der ikke vedkom ham, skulde sætte sin Vilje igennem ved Hjælp af Grevinden. Om det saa var Landgreve Frederik, saa kom han selv til Jægerspris for at gøre Modforestillinger, og Trap gik endogsaa saa vidt, at han sagde til Grevinden, at hvis *Cetti* fik Ansættelsen, vilde Folk antage, at det var Afbetaling paa en Gæld, som Grevinden fra Teatertiden stod i til *Cettis* Fader.

Ivrigheden sagtnede imidlertid efterhaanden, og Sagen syntes at være ved at dø hen. Vi havde intet hørt om den i en 8 Dages Tid, da Hansen en Morgen kom til Jægerspris og fik Audiens hos Grev-

inden. Da vi samledes inden Taflet Kl. 5, kom Hansen ind ad den ene Dør, meget rød i Ansigtet, medens Grevinden samtidigt traadte ind fra den modsatte Side med det samme echaufferede Ydre. Fensmark saa først paa Hansen, dernæst paa Grevinden og sagde saa paa sin tørre Maade: »Holten! i Dag er Cetti bleven Adjutant.« Det viste sig at være ganske rigtigt. Efter Bordet blev Reskriptet om hans og Bardenfleths Udnævnelse udfærdiget.

At *Bardenfleth* fik Posten havde udelukkende sin Grund i, at han skulde bruges som Afleder for Cetti. Enhver, der kendte ham, var ganske paa det rene med, at han, der ellers i Ordets fulde Betydning var en Hædersmand, aldeles savnede de Egenskaber, der udfordredes til at beklæde en saadan Post. Han kunde ikke bruge sin Konduite, fordi alle de Forhold, han kom til at leve under, var ham ganske ukendte, og han lærte aldrig Kongen at kende, saa at han ved mange Lejligheder forløb sig. Jeg skal anføre en Scene, jeg engang var Vidne til, og som i saa Henseende er ret oplysende.

En Formiddag var jeg paa Kristiansborg Slot inde hos Fensmark, der just var beskæftiget med hvad han kaldte sit »kæreste

FENSMARK.

Legetøj«, sin Frokost. Han sad med et Par store Hornbriller paa og pillede Rejer, da vi hørte en stærk Støj ude i Entreen.

»Det er Bardenfleth,« sagde Fensmark.

»Hvorfor tror Generalen det?«

»Jo, det er kun en Kavalleriofficer, der kan gøre et saa umenneskeligt Spektakkel.«

Lidt efter traadte Bardenfleth, som kun havde været nogle faa Dage i Tjeneste, ind og afgav med stram militær Holdning en Melding fra Kongen, en af disse Flyveideer, der ofte kom over ham, og som vi andre, der kendte ham, aldrig tog Notice af:

»Ja, det bliver der nu ikke noget af, lille Bardenfleth,« sagde Fensmark.

Bardenfleth gentog Meldingen og bad Generalen meget undskylde, at han ikke stærkt nok havde accentueret, at det var Hs. Majestæt Kongens allerhøjeste Befaling. Fensmark vendte sig imod ham, saa paa ham over Brillerne og sagde:

»Nu vil jeg sige Dem noget, lille Bardenfleth: Det kan ikke gaa an, at De gaar her oppe og gør Tjeneste og ikke ved, at Manden er gal.«

Bardenfleth var nær gaaet bagover af Forskrækkelse. Da han var gaaet, bemærkede Fensmark til mig, at det jo var hans Pligt

som General-Adjutant at gøre den nye Adjutant bekendt med Forholdene.

Grevinden gjorde intet for at søge at vinde Kongens Omgivelser ved et behageligt Væsen, og vi var aldrig gladere, end naar hun var saa stærkt optaget af et eller andet, at hun ikke fik Stunder til at beskæftige sig synderligt med os. Saaledes havde vi Kavallerer en gylden Periode, da den østerrigske Maler *Jung* under Paaskud af at skulle male forskellige Ting, opholdt sig ved Hoffet. Det var en ung, elegant og smuk Mand. Men det kraftige Ydre han havde, da han kom, tabte sig efterhaanden mere og mere, til Trods for at Grevinden sørgede for rigelig Forplejning med Østers, Trøfler og gammel Rosenborgvin.

Heller ikke hos sine Undergivne tænkte Grevinden paa at skaffe sig et godt Omdømme. Hun kunde saa let have vundet deres Hengivenhed ved, naar Lejlighed tilbød sig — f. Eks. ved en Daabs- eller Konfirmationsakt — at give dem en lille Pengehjælp. Men slikt faldt hende aldrig ind. Det hang maa-ske sammen med hendes Syn paa Penge.

Grevinden var nemlig i visse Retninger højst økonomisk. Saaledes vidste hun overmaade godt, at naar hun skulde købe Hægter og Maller, saa skulde hun købe paa en Gang for 8 Sk., for saa fik hun to Par i Tilgift. Ligeledes vidste hun, at man skulde gemme de Alluns-Skindlapper, der ligger over Pomadekrukkerne, da de er gode til at pudse Sølv-tøj med. Men om større Pengesummer havde hun ikke Begreb. Tusinder og Millioner var for hende et og det samme. De, der vilde slaa hende Plader, kunde lettere faa hende til at rykke ud med flere tusinde Rdlr. end med nogle faa Skilling, og jeg kender flere, som med Held har benyttet sig heraf til at erhverve ikke saa ringe Summer.

Men selv om hun ikke vilde hjælpe sine Undergivne med Penge, kunde hun have vundet dem for sig ved blot en Gang imellem at tale lidt venligt til dem. Men heller ikke det gjorde hun. Hun sjoflede dem og satte ondt for dem hos Kongen og var derfor ogsaa grundigt hadet af alle, der ikke netop var hendes Kreaturer.

Derimod blev hendes to store danske Hunde, »Dina« og »Holger«, i høj Grad forkælede. Jeg tror, at Grevinden følte en Slags Betryggelse i disse glubske Dyrs Nærværelse. Den ene af dem overfaldt en Gang Blücher, i hvilken Anledning Grevinden sagde til ham: »Jeg vil da ikke haabe, Kammerherre Blücher, at den bed Dem?« — »Nej, Deres Naade,« svarede Blücher, »det bedste Bevis derfor er, at Hunden endnu er levende.«

En betroet Mand hos Grevinden var Tjener *Mortensen*. Ham behandlede hun saaledes, at han endte med at blive sindsforvirret. Han beklagede sig flere Gange til mig over, at han ikke kunde finde Ro, hverken Dag eller Nat. Blandt andet fortalte han mig om en Slange med 7 Hoveder, der alle havde Grevindens Ansigt, og som uafsladeligt forfulgte ham. Selv naar han sad bag paa Vognen, saa han Slangen bugte sig langs ad Vejen for at indhente ham. Engang kom han meget bleg farende ind til mig og vrøvlede en hel Del om et hvidt Pulver, som han havde været henne at hente paa Hauserplads, og som han havde kastet fra sig.

Endelig en Formiddag brød Galskaben frem i sin fulde Styrke. Han skældte Grevinden ud og sagde, at hun var en Tyv, og at hun hørte hjemme i Rasphuset.

Mærkeligt nok blev Mortensen ikke afskediget, men sendt ud paa Landet, hvorfra han efter et halvt Aars Forløb vendte tilbage og blev ansat som Lakaj hos Kongen.

Det vil, efter hvad her er fortalt, være forstaaeligt, at Grevinden ikke altid følte sig ganske sikker blandt sine Omgivelser. Navnlig efter Frederiksborg Slots Brand følte hun Grunden vakle under sine Fødder.

Slottet brændte den 17de December 1859. Nogle Dage forinden var jeg rejst til Kjøbenhavn, men da jeg straks efter skulde derned igen, lod jeg en Del af mine Klæder blive dernede. De brændte naturligvis allesammen. Kl. 3 $\frac{1}{2}$ om Eftermiddagen forlod Kongen Slottet og ankom Kl. 7 til Kristiansborg Slot, hvor jeg var til Stede for at modtage ham. Dineren begyndte Kl. 8 og Stemningen var i højeste Grad trykket. Befolkningen i Kjøbenhavn var den Gang alt andet end velvillig stemt mod Kongen og Grevinden. Min Kollega,

Moltke, og jeg blev beordrede op paa Slottet og var der, foruden de to Jourhavende, Dag og Nat. Grevinden var yderst betænkelig. Hun havde anskaffet sig en Nøgle til den saakaldte Mejers Port ud mod Ridebanen for i paakommende Tilfælde at kunne flygte ad denne Vej. Kongen talte om Revolution, men blev beroliget af Fensmark, der sagde:

»Nej, Revolution kommer Deres Majestæt aldrig til at opleve . . . Ja, det forstaar sig — hvis Deres Majestæt vil tage Tivoli fra Sørensen, saa vil jeg ikke indestaa for noget.«

Nytaarsaften vare vi alle forsamlede paa Slottet. Kammermusikus Hansen indledede Aftenen med at spille paa et Orgel, der var opstillet ved Siden af Kongens Værelse. Kongen var rørt og greben, og for at trøste sig drak han det ene Glas Punch efter det andet, indtil han til sidst blev ganske fuld. —

Den 5te April 1848 indskibedes Garden for at afgaa til Sønderborg, hvor den ankom Dagen efter, samtidigt med Kongen. Da man ingenting vidste, vare de nærmeste Dage meget uhyggelige, indtil Efterretningen om Slaget

ved Bau indtraf og opvakte en højst animeret patriotisk Stemning. Dagen efter rejste Kongen til Flensborg, eskorteret af Garden, og holdt i Spidsen for den sit Indtog under Befolkningens uhyre Jubel. Efter to Dages Forløb marcherede vi til Slesvig og fik Kvarter paa Gottorp Slot. Slaget ved Slesvig og den derpaa følgende Retræte til Als er saa bekendt, at jeg ikke skal indlade mig paa nogen Beskrivelse deraf. Brigaden, hvortil jeg hørte, afgik faa Dage efter til Fyn; men efter at alle Mangler saa hurtigt som muligt vare afhjulpne, blev den dirigeret tilbage til Als, hvor Korpset blev indkvarteret i Kjær By. I Slaget den 28. Maj var Garden i Reserve og kom ikke i Ilden.

Om Morgen den 5. Juni overgav Oberst Juel Kommandoen til Oberstløjtnant Kirchhoff, der i den Anledning havde inviteret Officererne til Middag, hvor vi skulde gøre os til Gode med adskillige Sager, som han havde ladet komme fra Kjøbenhavn. Men det blev der intet af. Op ad Formiddagen begyndte en levende Geværild i Sundeved og Kl. 11 bragte en Ordonnans Ordre til, at Garden ufor-

tøvet og i Ilmarch skulde afgaa til Sønderborg. Ti Minuter efter var Ordren udført.

Efter at have passeret Broen fik vi Befaling til at besætte Brohovedet, da Fjenden endnu bestandig var i Fremrykning. Men et Øjeblik efter blev Fægtingen staaende, og Garden fik Ordre til at rykke frem. Ved Dybbøl Mølle blev Bataillonnen under Deployeringen heftigt beskudt, men stormede straks frem, tog det ene Hegn efter det andet og fortsatte Forfølgningen til Indgangen af Dybbøl By. Her fik de tre Kompagnier Ordre til at gaa udenom, hvorimod Liv-Kompagniet, hvortil jeg hørte, i sluttet Kolonne skulde gaa igennem Byen. Da jeg bestandigt havde set Fjenden trække sig ind i Dybbøl By, ansaa jeg det for givet, at vi der vilde finde stærk Modstand, og var derfor meget forundret over kun at træffe nogle gamle Folk, der underrettede os om, at Byen allerede var forladt. Vi forfulgte med saa stor Hidsighed, at vi næsten var kommet en Fjerdingvej forud for de øvrige Kompagnier, da vi ved Mørkets Frembrud standsede ved Satterup By.

Da Løjtnant *Zepelin* var blevet saaret, fik jeg Befaling til at overtage Kommandoen over 3. Kompagni. Jeg begav mig straks tilbage og fandt efter lang Søgen mit Kompagni ved Dybbøl Kirke.

Da vi var gaaet glip af Middagsmaden og slet intet havde faaet at spise, er det ikke saa underligt, at vi var ved at omkomme af Sult og Tørst. Saa sent det var, sendte jeg derfor en Ordonnans til Sønderborg for at skaffe Fødevarer. Han kom tilbage Kl. 5 om Morgenen med Bøfsteg og blev hilst med et Hurra. Denne Bøfsteg staar som noget uforglemmeligt blandt mine gastronomiske Erindringer; aldrig mindes jeg, at noget har smagt mig som den. Jeg blev takket for min Konduite af Officererne, og min Skaal blev drukken i dansk Brændevin. Samme Morgen gik Garden tilbage til Als, men vort Haab om at redde noget af Middagsmaden fra Dagen forud blev sørgeligt skuffet, da vi ikke fik vort gamle Kvarter. Senere blev Garden overført til Heilsminde og laa indkvarteret forskellige Steder, indtil vi endte i Vejle og paa Tirsbæk Slot. Under Opholdet her blev

Krogh udnævnt til General en chef og jeg til Kaptajn.

General *Krogh* holdt meget af mig, og vi vare ofte sammen. Maaske med Undtagelse af Frederik VII har jeg aldrig kendt nogen, der havde saa stort et Orienterings-talent som han. Fra Vejle og Tirsbæk gjorde jeg Rideture med ham paa flere Mil; men uagtet vi aldrig holdt os til Vejen, men bestandig red i Skovene og op og ned ad Bakker i det meget kuperede Terræn, vidste han altid nøjagtigt, hvor vi var. Naar vi nærmede os en Udsigtsplads, markerede han i Forvejen, hvor de forskellige Punkter skulde findes, og det slog altid til paa en Prik.

Med Mandskabet kom jeg udmærket ud af det. Men jeg havde fire Spillemand ved Kompagniet, og disse fire kjøbenhavnske Dreng gjorde mig mere Besvær, end alle de øvrige tilsammen. De infame Dreng troede, at de kunde tillade sig alting lige over for Bønderne. En Dag kom en gammel Kone og fortalte mig, at Drengene saa dybt havde krænket hende, idet de alle fire splitternøgne, som de kom fra Badet, havde gjort Volter

om hende, mens hun sad og malkede en Ko. Jeg besluttede nu at benytte Lejligheden til at statuere et Eksempel. Ved Appellen om Morgenens lod jeg Drengene give 6 over Nakken hver med en tynd Stok. Men da Turen kom til den fjerde, raabte han saa højt, saa hele Mandskabet kunde høre det:

»Jeg vil gøre Kaptajnen opmærksom paa, at jeg er fyldt 18 Aar.« — Efter Reglementet kunde han saa ingen Prygl faa; men da Disciplinen vilde tage Skade, hvis en given Befaling ikke blev udført, sagde jeg til ham:

»Du skal have Tak, fordi Du sagde mig det, Lassen; for den Stok er skaaren til en Dreng. Nu skal jeg lade skære en, der er dobbelt saa tyk og dobbelt saa lang, saa den passer til en voksen Ryg.«

Da han havde faaet sine 6 Slag, vilde han træde af. Men jeg underrettede ham om, at 6 Slag var kun til en Dreng, og at en voksen Karl maatte have mindst det dobbelte Antal. Og det fik han.

Ejeren af Tirsbæk var den Gang en Baron *Brockdorff*, som Bønderne uden videre havde jaget fra Gaarden, fordi de antog ham for en

Slesvig-Holstener. Mine Spillemand, som vidste dette, troede sig derfor ligefrem forpligtede til at stjæle og ødelægge saa meget som muligt i Haven, og da jeg mærkede det, forbød jeg dem at komme derind. Mens jeg en Aften spadserede i Haven med General *Krogh*, borte jeg et Brag, og lidt efter faldt Spillemand Hansen ned i et Aspargesbed sammen med en stor brækket Kirsebærgren. Da Kompagniet næste Morgen stod opstillet til Parade, saa jeg Hansen staa med et Papir i Haanden, og da han og de andre Spillemand saa saa tilfredse ud, tænkte jeg nok, at der skulde spilles mig et Puds. Straks efter traadte Drengen foran Fronten og leverede mig Papiret, hvorpaa der stod:

»Da Spillemand Hansen har klaget over Smerter i Brystet, maa jeg fraraade Anvendelse af Rottingslag paa Ryggen.

Thornam,
Underlæge.

»Hvorfor har Du faaet den Attest?«
spurgte jeg.

»Jo, fordi jeg nok tænkte, jeg skulde have Prygl.«

»Men her staar jo kun, at Du ikke kan taale Prygl paa Ryggen. Derimod staar der ikke noget om din Bagdel,« — og til Mandskabets store Fornøjelse blev han lagt over en Savblok og fik nogle Slag Ris.

Efter den store Revu paa Lerbæk Mark blev Garden indskibet til Kjøbenhavn, hvor jeg straks efter Hjemkomsten blev udkommanderet til Frederiksborg. Her saa jeg for første Gang den 12aarige *Molly Arboe*, som jeg fire Aar efter ægtede, og med hvem jeg har ført et langt og lykkeligt Samliv.

I Marts Maaned 1849 bleve Rekrutterne indkaldte, og jeg blev udnævnt til Chef for Skolen. Da det var mig meget om at gøre at afgaa i Felten samtidigt med Garden, tilbød jeg Krigsministeren. uagtet jeg kun havde een Officer til min Assistance, at gøre Skolen nogenlunde færdig paa fire Uger. Men mit Tilbud blev afslaaet. Jeg skulde bruge mindst 42 Dage dertil, hvorfor jeg først ankom til Als 14 Dage efter Bataillon.

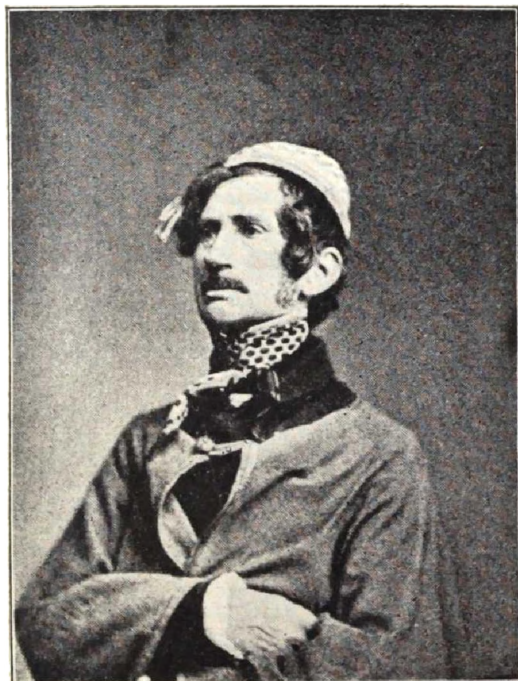
Jeg marcherede saa hurtigt som muligt til Odense, hvor jeg skulde melde mig ved General-Kommandoen, og fik der Ordre til at afgaa til Assens og derfra paa 3 Skuder til Als.

Midt i Lillebælt blev det blikstille, og Skibene drev med Strømmen, hvorfor der blev kastet Anker. Henimod Middag fik vi imidlertid Blæst, der efterhaanden voksede til en halv Storm, hvorfor Skipperen erklærede det for en Umulighed at landsætte Tropperne paa den aabne Strand ved Momark. Han foreslog at lade Skibene gaa igennem Als-sund til Sønderborg; men da Sundeved-Siden var besat af Fjenden, frabad jeg mig den Tur, som rimeligvis ingen var kommen levende fra, og befalede ham at landsætte os ved Holin paa den nordlige Side af Øen. Jeg marcherede straks videre til Nordborg, hvor jeg ankom om Aftenen til stor Forbavselse for Beboerne. Dagen efter naaede vi efter en anstrengende March Sønderborg, hvor Rekrutterne straks bleve afgivne til de forskellige Kompagnier.

Opholdet Sommeren over i dette skønne Land var overordentlig behageligt, med Undtagelse af de to Bombardementsdage. Fra det gamle Sønderborg Slot var det et interessant Syn at se Fjendens Bomber, der vare bestemte til at ødelægge Broen, eksplodere i Vandet. En stor og stærk Garder, der hed *Haurbjerg*, stod Skildvagt midt paa Broen. Uden tilsyneladende at lade sig genere af Kuglerne vandrede han rolig op og ned, som om han havde staaet paa Post paa Amalienborg.

Den første svenske Officer, der ankom til Sønderborg med en Del af Armeens Træn, der skulde overføres til Slesvig, var en Artilleri-Løjtnant *Stjerngranat*. Han blev indkvarteret sammen med mig hos Bager Johansen, og da han vel af Alder næsten kunde være min Fader, generede det mig en Del, at han ved hvert andet Ord titulerede mig Hr. Kaptajn. Straks efter sin Ankomst iførte han sig en fin Uniform med stor Plumage, der stak svært af mod vore luvslidte Uniformer, og ilede op til General *de Meza*, der var Højstkommanderende, for at mælde sig.

Da han kom ind, fandt han en Mand siddende i Stuen, iført en graa Hue med nedfaldende rød Fløjels Pul, lang blaa civil Frakke, rødt Halstørklæde, røde Safians Sko

DE MEZA.

og et Slag af Guttaperka, der naaede ham til Albuerne. Da det ikke kunde falde ham ind, at denne Skikkelse var de Meza, spurgte han, om Generalen var hjemme, og var meget forbavset, da han hørte, at det var ham.

Generalen er vist en flink Soldat, sagde han til mig, da han kom hjem, men en »utåm-ordentlig Original«.

Naar de Meza viste sig offentligt, var han sædvanligt meget pertentlig i sin Klædedragt, med krusede Manchetter og snehvide Allunshandsker. Der var i Sønderborg en halv-offentlig Have, der kaldtes Thomsens Have, hvor Generalen ofte spadserede. Der havde jeg engang en Samtale med ham, som han førte i den Blanding af Fransk og Dansk, som han gerne yndede:

»Bonjour mon cher capitaine,« sagde han, idet han kastede et Blik paa mine mindre propre Handsker. »Excusez que je vous donne la main avec un gant malpropre.«

Jeg spurgte til hans Befindende:

»Jeg befinder mig meget slet, for jeg gaar og ærgrer mig over, at alle Folk føler sig forpligtede til at give mig gode Raad. Endnu i Dag har jeg modtaget et Brev fra en obskur Herre, nommé Sommer. Jeg gemmer alle disse Udgydelser i et eget Departement af min Sekretær, som har til Udskrift: »Harlequin Patriot«. Men hvad der mest ærgrer

mig, er at hans Excellence Krigsministeren ogsaa underretter mig om, at vi skal angribes med saa stort et Antal Tropper. Ser De, mon cher capitaine, det er mig ganske ligegyldigt, om vi bliver angrebet med 10,000 eller med 40,000 Mand, da jeg stiller med hvad jeg har — hverken een Mand mindre eller een Mand mere. Og den gode Krigsminister, der selv har beordret mig herover, maa jo bedre end nogen anden vide, at jeg er her netop af den Grund, at jeg kan blive angrebet. Thi det vilde dog være altfor naivt at tro, at jeg godvilligt skulde tage Stade i dette af Sønderborgs Spids-Bourgeois ilde lugtende Tobak opfyldte Hul.«

Efter Slaget ved Fredericia returnerede de Meza til Als, hvor han blev modtaget med stor Højtidelighed. Til en Middag for samtlige Officerer, som han gav hos Reimuth, kom Kaptajn *van Dockum* for sent, og da han ikke havde nogen Undskyldning, eftersom hans Skib laa fortøjet ved Bolværket, fik han en Reprimande i følgende Form:

»Undskyld, Hr. Kaptajn, at vi gik til Bords, inden De kom, men jeg vilde ikke

have, at Værten til Undskyldning for sin slette Mad skulde kunne paaberaabe sig Uakkuratesse fra vor Side.«

Og med et sødt ironisk Smil tilføjede han:

»Jeg ved jo nok, at de Herrer af Sø-Etaten ikke kan være saa præcise som vi af Land-Etaten. De er saa afhængige af Vind og Vejr!«

Ved Bordet skrev han smaa Sedler, som han sendte over til sin Stabschef, Oberstløjtnant *Bülow*, senere Minister i England. Paa en af dem stod:

»Mon cher colonel! tout est mauvais comme à l'ordinaire, archi-mauvais.

de Meza.«

Han holdt i det hele meget af at skrive, var en stor Kaligraf og meget stolt af sin Færdighed. Feltpostmesteren viste mig engang et Brev fra de Meza til General Hansen. Adressen paa Konvolutten var prentet med 3—4 Slags Skrift, og rundt omkring var der anbragt Fugle, der fløj i Luften, medens Navnet Hansen var omgivet med Skyer, hvor-

paa der var placeret to Engle, der med skæv Kæbe blæste paa Dommedags-Basuner.

General de Meza var latterlig bange for Træk og aabne Vinduer, men lige over for Kuglerne var han en Dødsforagter af første Klasse. Et Par Spioner havde bragt Efterretning om, at der havde fundet store Troppe-Dislokationer Sted, og at et Angreb var nær forestaaende. Adjutanten, der skulde bringe Meddelelsen, traf de Meza liggende i en Seng med store Gardiner omkring. Af Frygt for Træk aabnede han dem akkurat saa meget, at Ansigtet kunde komme frem, og spurgte hvem det var:

»Det er Eskadrechefens Adjutant, Løjtnant Hedemann, som kommer for at melde Generalen, at vi skal angribes.«

»Skal det være straks, Hr. Løjtnant?«

»Det ved jeg ikke.«

»Er De saa god at sige til den jourhavende Adjutant, naar De gaar forbi Kontoret, at han skal komme op til mig, naar det begynder.«

Jeg skal her anføre en Dom om de Meza, som jeg hørte mange Aar senere, og som kom

fra en meget kompetent Autoritet, nemlig Feltmarskal Moltke.

Saa vidt jeg erindrer var det i Aaret 1877, at Feltmarskal *Moltke* meldte sin Ankomst hertil fra Skaane. Han kom Kl. 12 og rejste samme Aften. Han havde anmodet om at faa Audiens hos Kongen, men gjorde særligt opmærksom paa, at han kun havde civile Klæder med. Kl. 2 kom han, iført gule Benklæder, hvid Vest og sort Kjole. Med lange Skridt og stram Holdning gik han hen til mig sagde:

»Ich bin der Hr. Feltmarschal Graf von Moltke.«

Da han kom ud fra Audiensen, som omtrent varede en halv Time, var hans Holdning en ganske anden. Han var som tørt op. Han fortalte om sine Pagedage, viste, hvor Kælderen var, hvor Omklædningen havde fundet Sted, og var yderst tilfreds over, at jeg havde kendt Pagetjeneren Vindekilde: »Saa har vi jo haft samme Tjener!« udbrød han. Han bad mig, om han maatte se mit private Værelse ved Siden af Forgemakket. Der hang et Portræt af de Meza, som Kongen senere

forærede til Frederiksborg. Efter længe at have betragtet det, sagde han: »Er det ikke de Meza?« Da han forlod Værelset for at vende tilbage til Forgemakket, sagde han ligesom til sig selv: »En modigere Soldat har den danske Armé ikke haft.«

At han dermed tænkte paa det Mod, de Meza havde udvist ved at forlade Stillingen ved Dannevirke, anser jeg for givet.

Efter Sommerens Forløb returnerede Gardenerne til Kjøbenhavn, og kort Tid efter blev jeg atter udkommanderet til Frederiksborg.

I Maj Maaned 1850 fik jeg Ordre til med mit Kompagni uopholdeligt at marchere fra Frederiksborg til København for at træffe Forberedelser til straks at gaa i Felten.

De foregaaende Aar havde vi haft Tilbud til at udtage Gardere til Oppassere, men dette blev nu forbudt, og Dagen før Afmarchen mødte der 3 Trænkuske paa Eksercerpladsen og meldte sig til Tjeneste ved mit Kompagni. Da de alle tre ikke alene vare Undermaalere, men tillige havde flere legemlige Fejl, var der ingen Grund til at fore-

trække den ene for den anden, og jeg udbrød derfor i en Slags Fortvivelse: »Hvem vil være Oppasser hos mig?« — »Det vil a nok,« sagde den ene. Han hed *Hans*, hørte hjemme paa Vestkysten af Jylland, var umaadelig mager og paa Størrelse som en Skoledreng. Jeg forklarede ham med det samme, at hans vigtigste Forretning bestod i at pakke Kufferten og nøje at paase, at alt, hvad der blev taget ud af den, blev pakket ind i den igen.

»Du gør bedst i at gaa med hjem straks,« tilføjede jeg, »saa kan min Tjener vise dig, hvordan det skal gøres.«

»Jo, Hr. Kaptajn, men a skulde først hente min Tornyster paa Kristianshavns Kaserne.« For Hans var det, som om hele Felttoget drejede sig om denne Tornyster, der indesluttede hans kære Ejendele. Han fik da Lov til at gaa, men maa have været længe om at finde Vejen, eftersom han først kom tilbage den næste Dags Morgen. Vi skulde lige af Sted, saa der var ikke Tid til at lære ham noget, hvorfor han blot fik Ordre til at tage Kufferten og bringe den ned i Vognen:

»Jo, — men min Tornyster, Hr. Kaptajn?«

»Aah Sludder! Tag Tornysteren i Haanden og lad mig være fri for at høre mere om den.«

Vi afgik med Jærnbanen til Roskilde for straks at fortsætte Marchen til Ringsted, hvor jeg om Aftenen blev indkvarteret hos Distriktslæge *Krebs*.

»Her skal vi bo, Hans. Tag nu Kufferten fra Vognen og bring den ind i Huset.«

»Ja! . . . men min Tornyster, Hr. Kap-tajn?«

»Hvis du en eneste Gang endnu nævner den Tornyster, saa vil jeg sige dig, at du faar Prygl.«

Om Aftenen holdt jeg endnu en Gang et Foredrag for ham om Nødvendigheden af at pakke alt, hvad der havde været i Brug, ned i Kufferten.

Næste Nat laa vi i Slagelse og kom derefter til Nyborg, hvor jeg vilde benytte Rastdagen til at gøre Hans bekendt med de forskellige Sager, jeg havde med. Men hvorledes skildre min Forbavselse, da jeg efterhaanden traf paa en hel Del Genstande, som ikke tilhørte mig, saasom et Par Tøfler, en

Skobørste o. s. v., ja endogsaa en gammel Porcellæns Dukke, forestillende en Jomfru, der bar et Lam paa Armen, — altsammen Ting, som Hans havde annekteret fra mine respektive Værter i Ringsted og Slagelse, til hvem jeg straks maatte skrive Undskyldningsbreve, for at de ikke skulde tro, at de havde haft en Røverkaptajn i Kvarter.

Den 23de Juli ankom vi efter en meget anstrængende March til Harritslev By, og den 24de om Formiddagen Kl. 10 tog Slaget sin Begyndelse. Samme Dags Aften blev jeg detacheret ned til en Ambulance for at modtage en Mængde saarede Fanger og stødte først til Bataillonnen igen straks efter Midnat. Den 25de brød vi op Kl. 2 om Morgen. De sørgelige Efterretninger indløb nu Slag i Slag. *Schleppegrell* var falden, *Læssø*, *Trepka* og *Kranold* ligeledes. Stemningen i Armeen begyndte at blive temmelig trykkende, saa at det var paa høje Tid, at vi fik andet at tænke paa.

Kl. 10 kom vi i Kanonild og Kl. 11 $\frac{1}{2}$ blev Stormkollonnere formerede af Garden i første Træfning, og af 4de Forstærknings-

bataillon i anden. Før Stormen gik løs, sagde jeg til Hans, at han skulde blive tilbage, for at han kunde være mig behjælpelig, hvis jeg blev saaret. Under Fremrykningen vendte jeg mig endnu en Gang om for at sige noget til Mandskabet, og i samme Øjeblik strejfede et Projektil min Overfrakke — uden at jeg selv egentlig mærkede det mindste dertil — og rev to Knapper af. I det samme Nu blev jeg grebet af en Haand og hørte en Stemme, der sagde: »Kaptajnen er saaret!« — Det var min kære Hans. Jeg kunde aldrig glemme dette Bevis paa hans Troskab imod mig.

Første og andet Kompagni var til højre af Landevejen, de to andre til venstre, og da mit Kompagni havde Front-Angrebet paa Fjendens Batterier, var det ikke saa underligt, at det led forholdsvis betydeligt. Af Kompagniets 142 Mand blev i den korte Tid af 20 Minutter 31 saarede, deriblandt min Premierløjtnant *Nægler*.

Jeg glemmer ikke det sørgelige Syn, der mødte vort Øje, da vi kom op til Plateauet ved Isted Kro, hvor Fjenden havde efterladt 3 Kanoner. Lemlæstede Heste, der sparkede

i Seletøjet, og et stort Antal af saarede og døde Mennesker laa mellem hverandre, deriblandt en Artillerist, der var ganske sort og næsten nøgen. Han havde staaet paa en Forstilling og langet Karduser ud, da en Granat sprang, bragte Ammunitionen til at eksplodere, flængede Munderingen af ham, og slyngede ham højt op i Luften.

Ved denne Lejlighed slog det mig, hvor underlig den menneskelige Karakter kan være beskaffen. Da Kavalleri-Angrebet, der hovedsageligt var rettet mod mit Kompagni, var tilbageslaaet, hørte jeg en Garder raabe: »Der er Ræven!« — medens han samtidigt spændte Hanen paa sit Gevær. Havde han skudt, var der al Sandsynlighed for, at han havde truffet en af sine Kammerater, saa det var heldigt, at jeg stod saa nær, at jeg kunde forhindre det ved at drive ham en over Nakken med min Stok. Den samme Mand, der midt imellem sine saarede og døende Kammerater havde Lyst til at skyde efter en Ræv, hulkede faa Dage efter ved Takke-Gudstjenesten som et Barn over Præstens Tale.

Straks efter at den egentlige Stilling var taget, fik jeg Ordre til at passere Vejen tæt ved den brændende Isted Kro for at trænge nogle fjendtlige Vedetter, der opholdt sig i Udkanten af Skoven, tilbage. Jeg kom derved til at passere ganske tæt forbi General Krogh, der holdt til Hest med en stor Regalia i Munden og iført en lang, lysegraa Frakke. — »Nu er De vel glad, Holten!« — raabte han. Havde det ikke været stridende mod Disciplinen, havde jeg raabt igjen: »Men du er vist meget gladere endnu, Christoffer!« — I det mindste havde han god Grund til at være det. — Han fik senere et uhyre stort Brev fra sin Ven *Blücher*, hvori der kun stod de to Ord: »Skaal Stoffer!«

Garden fortsatte Forfølgningen indtil hen imod Schuby, hvor vi gjorde holdt, og hvor vi skulde kampere Natten over. Jeg afsendte en Lap Papir til mine Forældre med Underretning om, at jeg levede og var usaaret. Saa faldt jeg om paa Pletten, hvor jeg stod, og sov ud i eet til Kl. 7 næste Morgen,

Da jeg senere en Gang talte med General Krogh, fortalte han mig, at han havde været

oppe for at komplimentere General de Meza for hans udmærkede Tjeneste under Slaget. Da han traadte ind, blev de Meza ved at vende Ryggen mod Døren, indtil den var lukket, og da han vendte sig, saa Krogh, at han gik med en stor Papmappe med Ringe under til at stikke Armen i som et Slags Skjold, paa hvilken der var placeret et Skriveapparat med Tilbehør.

»Hvad skal det sige?« sagde Krogh.

»Det er min Fodbadsdag, Deres Ekscellence,« — svarede han — »og den Dag sidder jeg ikke. Derfor har jeg indrettet mig dette portative Skriveapparat.«

Hele Efteraaret og Vinteren gik hen med Vagttjeneste, dels i Ellingstedt, dels i Dannevirke-Skansen, hvorfra jeg hørte Kanonaden fra Frederiksstad (7de August) og Drønet fra Laboratoriet, som sprang i Luften i Rendsborg, og der var ikke megen Afveksling i vort ensformige Liv. Først henimod Slutningen af Oktober Maaned fik jeg for første Gang Tilladelse til at tage ind til Slesvig By, hvor jeg havde gjort Aftale med min tidligere Garderkammerat, senere Ingeniørofficer *Bauditz*, om

at mødes hos Madam Esselbach. Til min Skuffelse kom han først halvanden Time efter den fastsatte Tid, og han var da i en temmelig forfrossen Tilstand. Han var nemlig i Følge med en anden Officer gaaet over Dæmningen, som skiller Slien fra Gottorp Slot. Efter at hans Ledsager havde givet Feltraabet til den Skildvagt, der var posteret ved Indgangen, vendte han om, medens Bauditz fortsatte sin Vej. Midt paa Dæmningen ved den lille Bro stod atter en Skildvagt, der raabte ham an, men da han uheldigvis havde glemt Feltraabet, blev han anmodet om at tage Plads, indtil han kunde blive afhentet af en Patrouille. Da han havde siddet nogen Tid, begyndte han at fryse og sagde til Skildvagten:

»Nu gaar jeg!«

»Nej, det gør Løjtnanten ikke.«

»Men naar jeg nu alligevel gaar, hvad vil Du saa gøre mig?«

»Ja, det ved Løjtnanten nok.«

»Du vil da ikke skyde mig?«

»Jo Dælen æde mig vil jeg saa!« svarede Sjællænderen, og det med en saa determineret

Mine, at Bauditz fandt det raadeligst at blive siddende.

Det var under de daværende Forhold nødvendigt at leve nogenlunde godt, og det gjorde vi ogsaa. Jeg havde gjort den Aftale med en ved Intendanturen ansat Slagter, at han hver anden Dag skulde levere mig en Skank. Naar Suppen var kogt, ansaa Hans det for sin Pligt at æde Skanken, og det var en Fornøjelse at se det Velbehag, hvormed han skeletterede den med sin Kniv. Han brugte flere Timers daglige Anstrengelser for at faa Skanken ned, og da dette Maaltid var ganske ekstra, er det jo ikke saa underligt, at Hans efterhaanden blev saa tyk af den gode Kost, at det var ham en Umulighed, da han skulde hjemsendes, at komme i sit eget Tøj igen. Undertiden gjorde jeg Fest i Barakken paa Østers, Bøfsteg og Ale, som jeg lod komme fra Flensborg, og 250 oplukkede Østers blev da paa en Gang bragt ind paa Sidestykkerne af en Vogn til stor Fryd for de af mine Kammerater, som jeg havde indbudt til at deltage i denne Smaus.

I Slutningen af Januar Maaned 1851 fik vi, efter en afholdt Revu, Ordre til at afgaa med Dampskibet til Korsør, for derfra at marchere gennem Sjælland til Roskilde, hvor vi ankom den 31. Januar. Dagen efter afgik vi pr. Jærnbane til Frederiksberg Slot, og holdt derfra den 1. Februar under Befolkningens uhyre Jubel vort Indtog i Hovedstaden.

Paa Eksercerpladsen tog jeg en hjertelig Afsked med Mandskabet, der havde døjet saa meget ondt uden nogensinde at knurre eller tabe Humøret. Det var mig ligefrem, som om jeg tog Afsked med kære Børn.

Hans tog ganske ukendelig hjem til sit kære Jylland i mine aflagte Klæder. —

Efter min Hjemkomst fra Felten tilbragte jeg en Del Aar dels i Kjøbenhavn, dels paa Skodsborg, Frederiksborg, Fredensborg og Jægerspris, og levede i denne Tid lige saa meget sammen med Frederik VII, som senere, da jeg blev Adjutant hos ham.

Det var undertiden vanskeligt — især for Grevinden — at faa Tiden til at gaa i de

lange Vinteraftener baade paa Landet, hvor vi sædvanligt opholdt os, og i Kjøbenhavn,

KONGEN OG GREVINDEN VED SKAKBORDET.

hvor vi tilbragte Vinteren efter Frederiksborg Slots Brand. Kongen plejede gerne at spille Kort om Aftenen; men naar han i længere

Tid havde været i Uheld og tabt en Del Penge, blev det ham forbudt, og Grevinden anbragte ham saa i Stedet for ved Skrivebordet, hvor han efter en Fortegning skulde kopiere et eller andet Stykke inden en vis Tids Forløb.

Om Sommeren derimod gled Tiden ulige lettere.

Kongens Lidenskab for at fiske var saa overvældende, at den undertiden bragte mig, der ingenlunde delte denne Passion, til Randen af Fortvivlelse. Han kunde undertiden fiske flere Dage i Træk fra Morgen til Aften, hvad der ikke var synderligt underholdende, i Særdeleshed naar Fiskeriet foregik fra Baad, saa det var umuligt at røre sig. Jeg har engang tilbragt fire Dage i Rad i en Baad paa Esrom Sø. Vi begyndte om Morgenen Kl. 6, gik i Land Kl. 4¹/₂ for at spise til Middag, tog straks efter Taflet ud igen og blev da saa længe paa Søen, at der maatte tændes Lys ved Skibsbroen, for at vi kunde se at lande. Det var Kongen ganske ligegyldigt, hvad der blev fanget, selv om det kun var smaa Skaller paa en Fingers Længde.

Jagterne vare selvfølgelig langt at foretrække. Det var Garderne en stor Glæde at blive udkommanderede til Klappning. De bleve saa anførte af Kongen selv, der sad paa Ryggen af en Islænder og var ledsaget af en Hornblæser til Hest — hvis han da ikke — hvad undertiden skete — selv blæste Signalerne.

Da vi en Dag paa Jægerspris efter endt Jagt samledes paa Paradepladsen, laa der en Del Ræve. *Fritz Blücher*, som gerne vilde prale lidt med sin fysiske Styrke, lod en Skovrider binde Rævene sammen, hvorpaa han løftede dem fra Jorden op over Hovedet og spurgte, om nogen af Jægerne kunde gøre ham det efter. Da vi gik bort, vendte jeg mig tilfældigvis om og saa da en Garder, en kolossal Jyde, staa med alle Rævene i stiv Arm. Jeg gjorde opmærksom derpaa, og han maatte for Kongen og Jægerne gentage denne Styrkeprøve, der ikke faldt videre i Blüchers Smag. Kongen betragtede beundrende denne Herkules og sagde til ham:

»Din Fader maa have været en dygtig Mand.«

»Ja og min Moder« — svarede Garderen —
 »for hun var 50 Aar, da jeg blev født.«

Jeg kommer ved denne Lejlighed til at mindes en Begivenhed fra en langt senere Tid, som foregik under en Lejrøvelse i Sverig, og som kan tjene til Bevis ikke alene paa Blüchers Styrke, men ogsaa paa hans Konduite.

Om Aftenen i Lejren legede *Karl XV* ofte med Soldaterne, og det morede ham da at vise sin fysiske Styrke og sin store Smidighed.

»Nu skal vi to tage Tag sammen!« — sagde Kongen. Blücher vægrede sig, men det hjalp ikke. Kongen tog ham om Livet, saa han blev nødt til at væрге for sig, hvad han dog kun ugerne gjorde. Flere Gange løftede han Kongen op fra Jorden, men dog ikke anderledes, end at han hver Gang kom ned igen paa Benene. Men tilsidst mærkede Blücher, at han begyndte at blive træt. Og da han ikke som dansk Officer og Adjutant hos Kongen vilde lade sig kaste til Jorden, samlede han sine Kræfter, løftede Kong Karl op i Luften, vendte ham om, og lagde ham paa den Maade ned paa Jorden.

Som et Lyn var Kongen paa Benene igen. Det franske Blod var kommet i Kog. Huen tog han af, kastede den paa Jorden og sagde:

»Nu, for Satan, for Alvor!«

Blücher stod med blottet Hoved og vægrede sig ved at genoptage Kampen. Kongen vendte sig da om til de Tusinder af Tilskuere og sagde:

»Er der da ingen af eder, Gosser, der kan binde an med den danske Mand?«

De flestes Øjne rettede sig imod en stor og svær Skikkelse, der stod med opsmøgede Skjorteærmer. Det var Stedets Smed.

»Kom herhen!« raabte Kongen, »og lad mig se, hvad du duer til!«

Blüchers Konduite svigtede ham ikke i dette kritiske Øjeblik. Med imponerende Værdighed nærmede han sig Smeden og sagde:

»Er det dig, der siger, at du er stærkere end din Konge? Prøv paa, om du kan bøje min Arm.« — I det samme strakte han sin Arm ud imod Smeden, der prøvede paa at bøje den, men ikke kunde. — »Ræk nu din

ud!« sagde Blücher. Derpaa gav han ham et Stød i Albuen, medens Benet blev sat bag ved Smeden, der våklede et Øjeblik ved det voldsomme Slag, og derpaa faldt om i Græsset saa lang, som han var. Blücher vendte sig derpaa til de tilstedeværende og sagde, at de i Fremtiden ikke skulde stole paa, hvad Smeden sagde: »Han vil bilde jer ind, at han er stærkere end jeres Konge, og det er ingen af jer.«

Kong Karl var imidlertid blevet ganske rolig. Han spændte sit Gehæng og sin Sabel af og bad Blücher modtage og bære samme som et Bevis paa, at der intet Nag fremtidigt skulde finde Sted fra hans Side. —

Om Sommeren foretog Frederik VII ofte med hele Selskabet Køreture i Omegnen. Paa disse Aften-Udflugter i Nordsjællands under-skønne Skove eller i Glücksborgs smukke Omgivelser kom Kongens Orienteringsevne og hans Øje for Naturens Skønheder til sin fulde Ret. Da vi ved saadanne Lejligheder plejede at drikke Te ude, fulgte der i Almindelighed en Vogn med, pakket med Feltstole, Borde og alt, hvad der hørte til en hyggelig Te-

Anretning. Vi spiste sent til Middag og altid meget godt, og der blev derfor sjældent nydt noget til Aften, hvorfor den medførte Proviant i Reglen var reduceret til en lille Tallerken med tyndt skaaret Franskbrød og en Kurv med de uundgaaelige smaa Tvebakker, kaldet Kammerjunkere.

Fra Jægerspris kom vi en Aften til den skønne Færgelund-Skov lige over for Frederikssund. Kongen fik nu et af disse pludselige, ganske uberegnelige Indfald, og vilde have, at der straks skulde gaa ridende Bud til Frederikssund for at tilsige alle der boende Embedsmænd med deres Koner til The. Kl. 8 ankom Præsten, Postmesteren, Toldforvalteren, Doktoren, Byfogden o. s. v. med deres respektive Fruer, der alle, da man i Frederikssund spiste til Middag Kl. 2, medbragte en fortræffelig Appetit til Aftensmaden.

Alt var parat til deres Modtagelse, og vi gik straks til Bords. Med en vidunderlig Hurtighed, som om det var sket ved en Taskenspillerkunst, forsvandt Maden paa en eneste lille Tvebak nær, som *Levelzau* med sit sædvanlige

Galanteri bød til den Dame, der sad ved Siden af ham, idet han sagde:

»Ikke en lille Tvebak endnu, min naadige Fru Postmesterinde?«

Efter Souper'en gik Levetzau rundt fra den ene til den anden og ønskede »Velbekomme«. Til sidst kom han til mig og sagde:

»Nu har jeg opfyldt den ved denne Lejlighed særdeles overflødige Ceremoni at sige »Velbekomme«. Tror De, Hr. v. Holten, at de indfødte Herrer og Damer fra Frederikssund har følt dem synderlig tilfredsstillet ved denne kolde Hof-Kollation? Jeg skammede mig som en Hund ved at marskallere.«

Jeg hørte senere, at der den Aften efter Hjemkomsten var blevet indtaget svære Maaltider i Frederikssund.

Grevinden deltog i Reglen i disse Udflugter, og Kongen havde ikke ret ofte Lejlighed til at være ude paa egen Haand, undtagen naar han var til Fugleskydninger eller sligt, hvor kun Herrer var til Stede. Fra Gilderne paa Skydebanen erindrer jeg blandt andet en Begivenhed, der kan tjene til Bevis

for den Aandsnærværelse, hvoraf Frederik VII undertiden kunde være i Besiddelse.

Den gamle Justitsraad H., der var Dommer paa Skydebanen, havde Dagen før Konge-Fugleskydningen haft den Sorg at miste sin Svigersøn. Straks efter Taflets Begyndelse takkede Kongen ham med et Par smukke Ord, fordi han uagtet sin store Sorg dog var kommet ud for at varetage sine Pligter, og for ikke at lade en saadan Lejlighed gaa ubenyttet hen, henvendte Kongen sig atter til ham ved Slutningen af Maaltidet, da Dampen var oppe, og sagde:

»Nu skal vi to paa gammel oldnordisk Vis drikke et Mindebæger for den Afdøde, og De skal se, at jeg mener Dem det ærligt!«

Disse Ord ledsagedes af en Iskænkning af mindst en halv Flaske Champagne i den store Pokal, som Kongen derpaa tømte med et Ansigt, som om han opfyldte en smertelig Pligt.

Foran paa Bordet, hvor Pokalen havde staaet, laa der en Krans af Laurbær og Egeblade. Da vi forlod Bordet for at begive os til Skydningen, tog Kongen Kransen med sig

i Haanden for at gøre Løjer med den. Pludseligt, mens Processionen bevæger sig gennem Haven, sætter Kongen Kransen over Hovedet paa den Mand, der gik foran ham, og venter med et glad Ansigt paa at se, hvem det nu kunde være. Til al Ulykke viste det sig, at det var den sorgfulde gamle Justitsraad. Men med stor Aandsnærværelse forandrede Kongen øjeblikkelig Udtrykket i sit Ansigt fra Glæde til højtidelig Vemodighed, greb Justitsraadens Haand og sagde:

»Denne Krans har jeg taget til dig. Læg den paa din Svigersøns Kiste, naar du kommer hjem: den er fra hans Konge!«

Og saa græd de begge to.

Engang paa Skodsborg, da vi sad ved Taflet ude i Haven i den saakaldte Grotte, modtog jeg omtrent Kl. 5¹/₂ et Telegram, der anmodede mig om at meddele Kongen, at han var blevet Fuglekonge, og erkyndige mig, om han vilde deltage i Brødrenes Middag samme Dag, i hvilket Tilfælde to af Brødrene, som Reglementet bød, vilde komme ud og afhente Hs. Majestæt.

»Gaa straks ned og telegrafer, at jeg modtager Indbydelsen,« sagde Kongen.

Jeg tillod mig at gøre opmærksom paa, at inden Telegrammet kunde naa Skydebanen, og inden de to Brødre kunde blive valgt og naa ud til Skodsborg, vilde der hengaa saa lang Tid, at vi rimeligvis ikke vilde komme til at spise til Middag den Dag, hvortil Kongen svarede: »Naa, ja! saa spiser vi i Morgen i Stedet for.«

Til den Logik var der jo intet at svare. Jeg telegraferede, og Kl. 8¹/₂ kom Etatsraad *H. P. Holst* og Instruktør *Wilhelm Holst* for at afhente Kongen. Kl. 11¹/₂ om Aftenen gik vi for anden Gang til Middagsbordet. Arveprins *Ferdinand* anmodede mig om at tage Plads ved Siden af sig.

»Jeg takker Deres kongelige Højhed for Naaden« — svarede jeg — »men jeg er langt fra saa fornem, at jeg kan indtage den Plads.«

Kongen, som havde hørt Prinsens Anmodning, sagde:

»Holten! Du sætter dig ved Siden af min Onkel.«

Prinsen var overordentlig fornøjet og tog

levende Del i Bordets Glæder. Paa en Gang
hører jeg Kongen sige:

ARVEPRINS FERDINAND.

»Arveprinsen vil udbringe en Skaal!«
Arveprinsen rejste sig da op, viskede sig
om Munden med Servietten, rømmede sig

flere Gange, og fik endelig i forskellige Repriser følgende Ord fremstammet:

»Mine Brødre! Jeg vil bede Dem fylde deres Glas for jeg vil udbringe en Skaal for dem som vi ikke alene skylder Livet men ogsaa vore bedste Fornøjelser. Mine Herrer! *Fruentimrene leve!*«

»Var det godt?« — hviskede han til mig, da han havde sat sig igen.

»Brillant, Deres kgl. Højhed! Det er noget af det smukkeste, jeg har hørt.«

Vi kom ikke fra Bordet før Kl. 1, og naaede, efter nogle Smaaforhindringer paa Vejen, til Skodsborg Kl. 4¹/₂.

Nogle Dage efter var jeg med Kongen til Taffels paa Sorgenfri i Anledning af Enkedronningens Fødselsdag, hvor jeg traf Prins Ferdinand, der endnu engang vilde have, at jeg skulde rose hans Tale. Det var den sidste Gang, jeg talte med den godmodige og elskværdige Arveprins. Da jeg ikke ret mange Timer efter kørte med Kongen til Byen, var han død.

I Frederik VII's Dagbog staar denne Begivenhed anført med følgende Ord:

»Mandagen d. 29. Juni 1863 indgik min højtelskede Onkel, Arveprins Frederik Ferdinand af Danmark, til det evige Østen. Han udgav Parolen og var mausetodt.«

I Midten af Juli Maaned blev Arveprinsen begravet i Roskilde. Efter at Ceremonien var til Ende, var der for Deltagerne arrangeret en Frokost paa Jærnbstationen. En større Skandale har jeg sjældent været Vidne til. Vinen flød paa Dug og Gulv, og alle raabte og skreg i Munden paa hverandre, saa at der virkelig, som General *Thestrup* bemærkede, i høj Grad var Grund til at istemme Salmen: »Med Sorgen og Klagen hold Maade.«

Efter Kongens Hjemkomst til Kjøbenhavn tog han straks til Arveprinsessen, som opholdt sig i Havestuen. Da hun saa de opheidsede Ansigter, udbød hun:

»Det har nok været en varm Dag!«

Kongens Svar var noget utydeligt. Men Ordet »Gravøl« forekom deri. —

Arveprinsesse *Caroline*, Frederik VI's ældste Datter, var en af de originaleste Personligheder, jeg har kendt. Hun var født paa det gamle Kristiansborg Slot d. 28. Oktbr. 1793,

PRINS FERDINAND OG PRINSESSE CAROLINE.

og var altsaa ganske spæd, da Slottet Aaret efter brændte. Under den almindelige Forvirring og Panik havde man rent glemt hende, saa at hun først blev reddet i yderste Øjeblik.

Ved Nytaarstid 1830 var hun for anden Gang i Brandfare, idet der gik Ild i hendes Kappe. Hun forbrændte ved denne Lejlighed sit Underansigt i høj Grad, navnlig paa Hagen og Underlæben, hvad der for bestandig vansirede hendes i Forvejen ikke meget skønne Udseende. Endnu en Gang, i en langt senere Alder, havde hun den samme Skæbne. Der gik Ild i hendes Kjole, hvorved hun fik meget svære Brandsaar paa den ene Arm.

Jeg har engang hørt Kong *Christian IX* sige til hende: »Naturen maa have taget fejl af dig; du var bestemt til at være Mand og ikke Kvinde.« Jeg blev slaaet af disse Ord, fordi de virkelig indeholdt en stor Sandhed. Baade hendes Karakterstyrke og hendes hele Maade at være paa havde langt mere af Manden end af Kvinden.

Hun lignede Faderen meget, ikke alene i det Ydre, men i hele sit Væsen. Hun udtalte sin Mening kort og bestemt, uden at tage personlige Hensyn, hvorfor ogsaa alle mer eller mindre følte Frygt for hendes Bemærkninger. Hun søgte ikke efter fine Ord, men sagde lige ud hvad der laa hende paa Sinde,

altid i et meget bredt Sprog, og undertiden i saa kraftige Udtryk, at de knap kan gentages. Ligesom Faderen stødte hun Ordene ud paa en kort Maade, der kunde gøre Indtryk af Haardhed. Men hvor haardt hun saa havde tiltalt en, var det straks glemt, og hun bar aldrig Nag. Hun havde arvet Faderens Nøjagtighed og Hængen i Klokkestrengen, og jeg tror aldrig nogen har oplevet, at hun er kommet hverken før eller efter den berammede Tid. At hun kunde indfinde sig paa Amalienborg paa Slaget $5\frac{1}{2}$ er forstaaeligt; men det maa næsten betragtes som et Kunststykke, at hun kunde møde paa Bernstorff i den Grad præcis, at man kunde stille Urene efter det Øjeblik, da hendes Vogn holdt for Stentrappen.

Prinsesse Caroline var meget konservativ, og naar hun først havde faaet en Person i sin Tjeneste, var Vedkommende sikker paa aldrig at faa sin Afsked. Skønt hun selv kunde skælde sine Folk ud, taalte hun ikke, at nogen Uvedkommende klagede over dem, og havde en af dem begaaet en eller anden

Forseelse, skulde den saa meget som muligt skjules for andre.

Hun havde en gammel Kammerjomfru, der hed *Mejer*. Hun var i høj Grad drikfældig og var navnlig om Aftenen ved Sengetid i Reglen fuld. Men ingen maatte vide, at hun led af denne Svaghed, hvorfor den gamle Arveprinsesse slæbte alene omkring med hende for at faa hende bragt til Sengs. Jeg erindrer, at *Storfyrstinde Dagmar*, da hun en Aften paa Fredensborg havde fulgt Prinsesse Caroline over til hendes Sovekammer, paa Tilbagevejen hviskede til mig: »Gud bevares, Holten, hvor Mejer var fuld i Aften! Hun formelig osede af Brændevin.«

Da Arveprinsessens Omgivelser med Grund befrygtede, at hendes Døvhed i Forbindelse med Mejers Fuldskab kunde give Anledning til en større natlig Ulykke, blev der lagt Raad op om, paa hvad Maade man lettest kunde faa Prinsessen til at gaa ind paa, at Mejer fik sin Afsked. Resultatet blev, at Kammerherreinde *Rømeling* henstillede til Prinsessen, om hun ikke mente, at Mejer havde fortjent at leve Resten af sine Dage i

Ro og Mag, saaledes at der i Betragtning af hendes lange og tro Tjeneste blev bevilget hende fuld Løn og Godtgørelse for Logis. Prinsessen indvilgede naturligvis straks heri, idet hun dog tilføjede:

»Det kan nu være møjet godt! Men hvem skal saa passe hende, naar hun ikke har mig?«

Prinsessen elskede sin Mand over al Beskrivelse, skønt denne Kærlighed ofte gav sig Udtryk paa en højst aparte Maade. Saaledes opmuntrede hun f. Eks. Prinsen til at besøge Kasino-Maskeraderne og spurgte ham saa gerne om Morgenen: »Var der kønne Tøser, Ferdinand?« for ellers vidste hun, at han ikke havde moret sig.

I den kongelige Familie gik Arveprinsessen under Navnet »Tante Line«, og selv Kong Christian IX, der dog var hendes kødelige Fætter, kaldte hende saaledes. Mod Kongen var hun aldrig ubehagelig, men de andre Medlemmer af Familien havde ondt ved at gøre hende tilpas. Kronprinsen morede sig overordentligt over Tantens Ejendommeligheder og usminkede Svar. Engang da

hendes Hofchef, Rømeling, var kommet paa Hospitalet for at underkaste sig en Operation, maatte jeg efter Taflet paa Charlottenlund gaa med ham hen til hende. Paa Kronprinsens Spørgsmaal om, hvorledes det gik med Rømelings Arm, svarede hun:

»Arm? fejler den noget?«

»Ja, jeg troede det var der, han blev opereret.«

»Vist ikke nej! Naar du vil vide, hvor det er, saa er det der,« sagde hun, idet hun pegede bagud forneden.

Det hørte i øvrigt med til hendes Besynderligheder, at hun tog Folk ilde op, at de var syge. Da Hertug Carl skulde rejse til et Bad for sit Helbreds Skyld, ønskede han, at Hertuginde Wilhelmine skulde tilbringe Tiden, mens han var borte, i Kjøbenhavn hos Søsteren. Det blev overdraget Prins Hans at indlede Forhandlinger derom, men da han følte sig noget ængstelig derved, anmodede han Prinsessens Kæledægge, Kronprins *Frederik*, om at assistere sig. Jeg fik senere en Beretning om, hvorledes det var løbet af. Først havde hun været vred, ikke alene fordi

Svogerens var syg, men ogsaa fordi Søsteren var døv. Prins Hans forklarede hende, at Hertugen led af Sukkersyge, men at han dog ikke troede, at det var farligt:

»Vist saa!« sagde Prinsessen. »Han er Sukkerp, og naar man har den Sygdom, saa har man fire Maaneder at leve i.«

Hun var senere ikke lidt stolt af, at hendes Spaadom var gaaet i Opfyldelse.

Om Sommeren forlod hun aldrig Kjøbenhavn, men opholdt sig Dagen igennem i det saakaldte Havehus. For ikke at gaa over Gaarden, gik hun gennem Kælderen og op i den tilstødende Port. Da hun var meget nærsynet og aldrig vilde tillade nogen at hjælpe sig, styrtede hun en Dag i sit 75 Aar, da hun vilde gaa over til Taflet, ned ad Trapperne og brækkede den ene Arm. Men saa stor var hendes Viljekraft, at hun blev siddende ganske rolig ved Bordet uden at tale til nogen om den Ulykke, der var sket, og først senere paa Aftenen lod sin Livlæge, Professor Schytz, hente.

Da jeg Dagen efter gik op paa Palæet for at høre til hendes Befindende, mødte jeg paa

Trappen Kongen og Prins Valdemar. Sidstnævnte saa noget betuttet ud, og da jeg spurgte om Grunden, sagde han, at Prinsessen havde kaldt ham en dum Dreng, fordi han havde spurgt hende, om hun havde sovet om Natten. »Hvad er man i Sengen om Natten for uden for at sove?« havde hun sagt.

Jeg mødte mindst hver anden Maaned til Audiens hos hende og da altid Kl. 10 om Formiddagen. Blev jeg længere Tid borte, blev jeg skældt ud og sigtet for, at jeg nok ikke længere brød mig om hende. Den sidste Gang jeg talte med den kjære gamle Arveprinsesse, var to Dage før hun blev syg. Ved min Bortgang sagde hun: »Kom snart igen, kjære. Vi er saa faa tilbage af dem fra Papas Tid.«

Det var ligesom de Folk i hendes Øjne var af et finere Papir end andre dødelige.

Jeg skal ved samme Lejlighed omtale en anden original Personlighed, der ligesom Arveprinsessen i høj Grad bar Præget fra »den gode, gamle Tid«. Jeg sigter hermed

til den gamle *Landgreve Wilhelm*, Dronning Louises Fader. Han staar for min Erindring som en ualmindelig retskaffen og elskværdig

PRINS WILHELM AF HESSEN.

Karakter. Men han havde flere Besynderligheder, der, set i Afstand, nok kunde give Anledning til en fejlagtig Dom om hans Karakter. Det var saaledes med Urette, at man beskyldte

ham for Nærighed. For det første var han langt fra saa rig, som man i Almindelighed antog. Der blev talt saa meget om hans mange Millioner, men ved hans Død viste det sig, at hans private Formue ikke engang beløb sig til een. Dernæst var der i den Maade, han levede paa, mangfoldige Ting, der tydede paa alt andet end Gerrighed. Han gav saaledes meget ofte store Tafler, hvortil jeg mange Gange har været indbudt, og ved de Lejligheder var alt, baade Maden, Opvartningen, Borddækningen og Vinen af første Sort. De Cigarer, der bleve budte ved Herreselskaberne, vare af de dyreste og bedste, der var at faa; men det var rigtignok en Umulighed at faa mere end een. Det var dog ikke af Nærighed, men fordi han mente, at saaledes skulde det være. Det var et Reglement, og fra Reglementer turde der ikke afviges. Jeg spurgte engang min gamle Ven, *Grev Valdemar Holck*, om han aldrig i den lange Tid, han havde fungeret som Hofchef, havde faaet en ekstra Cigar. Jo, svarede han, det var sket en eneste Gang. Det var paa en Rejse til Rumpenheim. Klokken var blevet

saa mange, at Cigaren maattes tændes; men da Kassen skulde lukkes op, viste det sig, at den var gaaet i Baglaas. Holck spurgte da, om Hs. Højhed vilde gøre ham den Ære og Fornøjelse at modtage et Bundt Cigarer i Foræring, hvilket Tilbud efter megen Snakken frem og tilbage blev modtaget. Af disse Cigarer forærede han Holck een.

Alt i Landgrevens Hus gik efter Reglement. Han var en stor Samler, fornemmelig af Daaser og Brystnaale. Han ejede Daaser i Hundredevis, ja saa mange, at der var reglementeret to for hver Dag. Den daarligere Halvdel blev brugt om Formiddagen, og den bedre om Eftermiddagen. Afløsningstiden var bestemt til Kl. 5. Naar han skulde paa Rejse, var det nødvendigt for Daasernes Skyld at bestemme nøjagtigt, hvor længe den skulde vare. Kammertjeneren havde da at medtage saa mange Daaser, som skulde bruges i den Tid, og naar der ikke var flere Daaser, maatte Rejsen være endt. Det samme var Tilfældet med Naalene. De bleve indstukne i lange dertil indrettede Puder, de ubrugte fra oven nedefter, de brugte fra neden opefter.

I Aarets Løb blev Inventariet eftersat, og hver Art af Ting, Bøgerne i Biblioteket, Beklædningsgenstandene o. s. v., havde sine bestemte Dage. Engang da det var Lommetørklæde-Eftersyns-Dag, kom en Lakaj over til Grev Holck for at anmode ham om at mægle mellem Landgreven og hans Kammertjener Heinemann. Holck fandt dem begge to meget eksalterede. Det havde nemlig vist sig, at der var et rødt Tørklæde for lidt og et gult for meget. Endelig lykkedes det Holck at finde Gaadens Løsning: et oprindeligt rødt Tørklæde var ved stadig Brug af Snustobak og tilhørende Vask i Aarenes Løb falmet saa meget, at det var blevet gult. Landgreven var meget glad ved, at Fejlen blev opdaget, og under almindelig Tilfredshed blev der straks i Bogen noteret et gult Tørklæde mere og et rødt mindre.

En anden Gang blev Holck kaldt til Landgreven, som han fandt ivrigt beskæftiget med at studere i en Regnskabsbog:

»Hvad staar der?« spurgte Landgreven.

Holck saa i Bogen:

»Der staar: Lotte 3 Rdlr.,« svarede han.

»Ja, det siger jeg ogsaa. Det staar der. Men hvad betyder det? For jeg kan da umuligt have givet Landgrevinden (Lotte) 3 Rdlr.«

Ved nøje Granskning blev det endelig opdaget, at der ikke stod Lotte, men »Lotto«.

Ogsaa hans daglige Beskæftigelser vare reglementsmaessigt ordnede. Biblioteket blev aarligt forøget for en vis bestemt Sum, og Bøgerne skulde læses i den Orden, hvori de vare indkøbte, af hvilken Aarsag Landgreven ofte havde meget travlt med at læse de gamle Bøger, inden de nye bleve købt.

Han holdt 3 Rideheste, og da han red hver anden Dag, nemlig Tirsdag, Torsdag og Lørdag, saa havde hver af Hestene sin bestemte Dag: Den Røde Tirsdag, den Sorte Torsdag, og Skimmelen Lørdag. Det var den ufravigelige Regel. Nu traf det sig en Lørdag, at Skimmelen var halt. Heraf blev Følgen ikke alene, at Rideturen maatte opgives, fordi ingen af de to andre Heste maatte gaa om Lørdagen, men tillige, at der hverken kunde rides den førstkommende Tirsdag eller Torsdag, eftersom det var Lørdagen, der stod

for Tur. Først da Skimmelen blev meldt rask, kom alt i den gamle Gænge.

At en Mand, der i den Grad gjorde sig til Slave af en Ordning, som han selv havde truffet, i Egenskab af Militær maatte holde strengt paa, at Reglementerne blev fulgt, forstaar sig af sig selv. I Anledning af sit Guld- bryllup havde han faaet i Foræring et Maleri af Simonsen, der forestillede det 2det jyske Infanteri-Regiment (for hvilket Landgreven var Chef), der passerede Revu for Frederik VI. Da jeg engang roste Stykket, indrømmede han vel, at det var godt malet, men tilføjede, at han dog kunde paavise flere betydelige Fejl, saasom at General-Adjutanten havde lange, lyseblaa Benklæder paa, medens Kongens var hvide o. s. v. Til Slut sagde han:

»Men hvad der ærgrer mig mest, er at jeg ikke selv har Rem under Chakot'en. Jeg har gjort Maleren opmærksom derpaa, men han svarede, at det vilde ødelægge Kindskægget, hvortil jeg naturligvis sagde, at jeg brød mig Fanden om Kindskægget, — men reglementeret vilde jeg være.«

Saaledes har Landgreven rimeligvis tilbragt adskillige Timer foran dette Maleri, medens han i Tankerne uddelte de tilbørlige Snydere for Forsyndelser mod Reglementerne.

Selv er jeg i saa Henseende heller ikke gaaet ganske fri. Da en Del af min Tjeneste var inden Døre, hvor mine Sporer let kunde komme til at gøre Ulykker ved at rive itu eller hage sig fast i Damernes lange Slæb, havde jeg faaet en stiltiende Tilladelse af Kongen (Christian IX) til at gaa uden Sporer. Denne Afvigelse fra Reglementet kunde Landgreven ikke finde sig i, og han var af den Grund efter mig ved alle Lejligheder. Undertiden, naar jeg vidste han kom, tog jeg derfor Sporer paa for at behage ham, og saa nikkede han meget tilfreds. Denne Spøg med Sporerne var almindelig kendt af Hoffets Personale og gav Anledning til megen Moro.

Engang i Januar Maaned skulde Residensen forlægges fra Fredensborg til Kjøbenhavn, og da der altid ved saadan Lejlighed var stor Modtagelse i Kjøbenhavn, var Paaclædningen i Uniform. Ved Familiefrokosten før Afrejsen bad Landgreven Kongen meget

om at undskylde, at han ingen Sporer havde paa:

»Det er jo ganske ligegyldigt,« sagde Kongen.

»Nej, det er ikke,« svarede Landgreven, »det er ureglementeret, og jeg kan ikke lide det; men jeg kan ellers ikke faa mine Fødder ind i Fodposen . . . Og saa er jeg ogsaa bange for, at denne Holten skal opdage det.«

Indstigningen i Vognen gik for sig i den lille, mørke Port. Kongen kom først ned ad den mørke Trappe, og idet han gik forbi mig, hviskede han til mig:

»Landgreven har ingen Sporer paa!«

Straks efter kom Landgreven med Holck under Armen. Da han skulde stige op i Vognen, hændte det, at han snublede, men blev holdt oppe af Holck:

»Hvilken Lykke,« udbrød jeg, »at Deres Højhed ingen Sporer har paa!«

Han svarede ingenting, men inde i Vognen hørte jeg ham sige til Kongen:

»Sagde jeg det ikke nok, at jeg straks vilde blive opdaget af denne Holten!«

Da vi kom ned i Ventesalen, kastede han et Blik nedad til mine Støvler, hvorpaa han, pegende paa mig, vendte sig mod Kongen og sagde, idet han knapt kunde faa Ordene frem af Forbavselse:

»Og saa har han min Salighed ingen Sporer paa selv!«

»Jeg havde Sporer paa,« svarede jeg, »men da jeg saa, at Deres Højhed ingen havde, tog jeg straks mine af.«

Jeg tror nok, at denne Opmærksomhed faldt i hans Smag; men da jeg ikke kunde holde mit Ansigt i de tilbørlige Folder, blev jeg opdaget:

»Aah, det er Løgn!« sagde han.

Al den Spore-Passiar havde til Følge, at jeg til Erindring om Landgreven af Dronningen modtog et Par riflede Sølvsporer, som han havde brugt til Galla ved Frederik VI's Hof.

I Slutningen af August Maaned 1867 blev den gamle Landgreve alvorligt syg, og den 5te September om Morgenen tidligt tog Dronningen, Storfyrstinden, Storfyrsten og Prinsesse Thyra fra Bernstorff ind til Amalienborg for at se til Patienten. Kl. 11 kørte jeg

med Kongen til Kjøbenhavn. Da vi kom til Amalienborg, saa jeg Dronningen og Storfyrstinde Dagmar staa grædende i det aabne Vindue, viftende til Kongen med deres Lomme-tørklæder. Jeg sagde til Kongen, at vi vistnok kom for sent, og at Landgreven sandsynligvis allerede var død, og vi kørte da ind paa Palæ'et, hvor jeg blev Vidne til Landgrevens sidste Øjeblikke. Alt gik til med en saadan Regelmæssighed og Orden, at man skulde tro, at denne Mand, der havde ført et saa strengt reglementeret Liv, selv havde affattet et Reglement, der skulde efterkommes i hans sidste Time.

Liggende i Sengen, der stod i Stue-Etagen i det inderste Værelse, tog han en for en Afsked med sine Folk, sine Omgivelser og med samtlige Medlemmer af den kongelige Familie:

»Jeg havde ikke troet, at det var saa let at dø,« sagde han til Kronprinsen.

Derefter sendte han Bud til Arveprinsessen, der straks kom, gav Besked om, hvad der skulde siges til Enkedronningen, der opholdt sig paa Sorgenfri, og modtog af Pastor

Theobald Alterens Sakramente efter reformert Ritus. Derpaa modtog den kongelige Familie knælende hans Velsignelse.

Og da saaledes alt var færdigt og i Orden, lagde han sit Hoved paa Pudren og døde. —

Der har ofte været opkastet det Spørgsmaal, hvorledes det var muligt, at Frederik VII kunde slide saa mange Mennesker op, som det hyppige Personskifte viste, at han gjorde. Forklaringen ligger i, at han helst bestandigt vilde have alle sine Folk omkring sig, og at han førte et overordentlig uroligt Liv. Der hørte et godt Fond af fysiske Kræfter til for at kunne holde alle de Anstrengelser ud, som Kongen uden Gene kunde byde sit kraftige Legeme, hvortil endnu kom, at det for hans Omgivelser var en ikke ringe aandelig Anstrengelse altid at maatte holde sig parat og en garde lige over for Kongen, Grevinden og Berling.

For at anskueliggøre, hvorledes han saaledes tumlede rundt med os, skal jeg efter Jour-Protokollen anføre Rejserne fra et enkelt Aar, 1861.

I Vinter-Maanederne havde vi været dels paa Jægerspris, dels paa Fredensborg. Midt i Maj ankom vi til Skodsborg. Herfra rejste vi:

8de Juni: Over Korsør til Aarhus og videre til Moesgaard, der ejedes af Stiftamtmand Dahl.

10de Juni: Fra Moesgaard over Balsløv og Kalø til Ebeltoft.

11te Juni: Til Hjelman og Helgenæs.

12te Juni: Over Rugaard og Katholm til Grenaa.

13de Juni: Retur til Moesgaard.

14de Juni: Til Benzon.

15de Juni: Til Rosenholm og tilbage til Moesgaard.

19de Juni: Til Skanderborg.

20de Juni: Til Silkeborg, hvorfra der daglig blev gjort Udflugter.

5te Juli: Fra Silkeborg til Nørre-Vosberg.

10de Juli: Fra Nørre-Vosberg til Holstebro.

11te Juli: Til Viborg.

13de Juli: Til Løgstør for at aabne Frederik VII's Kanal.

16de Juli: Til Jellinge.

19de Juli: Over Vejle til Fredericia.

23de Juli: Til Odense.

28de Juli: Over Holstenhus til Faaborg.

29de Juli: Til Sønderborg.

31te Juli: Besigtigelse af Dybbøl Skanser.

3die August: Med »Falken« til Augustenborg.

8de August: Med »Falken« til Fænø, hvor der blev kastet Anker.

9de August: Over Vejle til Jellinge og Retur til »Falken«.

11te August: Til Sønderborg.

12te August: Til Nordborg.

13de August: Med »Slesvig« over Flensborg til Dannevirke, hvor Kongen besaa Fortifikationerne. Kl. 11 Aften Retur til Sønderborg.

15de August: Fra Sønderborg til Stubbebjerg.

16de August: Til Kjøbenhavn.

17de August: Til Skodsborg.

23de Septbr.: Til Jellinge over Korsør.

27de Septbr.: Retur til Skodsborg, hvor Kongen forblev Maaneden ud.

1ste Novbr.: Residensen blev forlagt til Jægerspris.

4de Decbr.: Residensen blev forlagt til Fredensborg.

Det vil heraf være forstaaeligt, at man, naar man vaagnede om Morgen, formelig maatte besinde sig paa, hvor man var, om man var paa Sjælland, Fyen eller i Jylland, paa Frederiksborg, Fredensborg, Jægerspris, Glücksborg, Skodsborg eller Kristiansborg, eller om man ikke, naar man saa sig om, skulde finde sig selv liggende om Bord paa et eller andet Dampskib.

Jeg skal ikke indlade mig paa nogen detailleret Beskrivelse af, hvorledes Ankomsten til eller Afrejsen fra de Byer, vi besøgte paa disse utallige Udflugter, gik for sig. Den var overalt den samme. Autoriteterne mødte, Militæret og Borgerne paraderede, der var Fakkeltog, Illumination, Æreporte o. s. v. o. s. v. Fra en af de jyske Smaabyer erindrer jeg et ganske morsomt Transparent, der samtidigt var til Ære for Kongen og til Reklame for vedkommende Gæstgiver. Det lød saaledes:

»Her gives Mad og Drik
 Og store Soprianer,
 Længe leve Kong Frederik
 Og Grevinde Daner!«

Paa en af disse jyske Rejser var Kongen ledsaget af Gehejme-Arkivar *Wegener*. Da det ved Afrejsen fra Grenaa regnede en Del, foretrak Grevinden at køre i lukket Vogn, og Wegener blev da placeret ved Siden af Kongen i den aabne Droske. Kongen kørte nemlig som bekendt aldrig i lukket Vogn, undtagen i Kjøbenhavn naar han skulde i Teatret. Til denne Ekspedition blev Wegener iført en lysegul Olietøjs Regnfrakke med en stor Hætte i Nakken og forsynet med en Færøerhue, som Kongen altid havde store Oplag af. Ved en Æreport en Milsvej uden for Grenaa blev Kongen modtaget af Stedets gamle Præst. Efter at have endt sin Tale til Kongen, traadte han et Skridt tilbage og sagde:

»Men ogsaa for dig, hulde Kvinde ved hans Side, nedbede vi Himlens Velsign«

Længere kom han ikke. Han blev afbrudt af Kongen, der udbrød:

»Det er jo ikke Grevinden! Det er Konferensraad Wegener!«

Wegener lignede virkelig ogsaa Grevinden noget, og det er ikke saa underligt, at hun blev rasende, da hun hørte, hvad der var passeret. Han fik aldrig mere Lov til at sidde ved Siden af Kongen.

Blandt de mange interessante Smaature, som jeg om Bord paa »Falken« foretog med Kongen, staar navnlig en Rejse til Hesselø for min Erindring med ualmindelig friske Farver. Den lille Ø, der ikke er større end Frederiksberg Have og Søndermarken tilsammen, hæver sig, omkranset af store Stene, temmeligt højt op af Vandet, fire Mil nord for Sjælland. Der findes af Bygninger ikke andre end et Fyrtaarn og en Gaard, og der lever ikke mere end ni Mennesker med deres lille Flok af Husdyr. Men paa Stenrevet, der strækker sig ud fra Øen, ligger der Masser af Sælhunde, der vrimler af Harer i dens Indre, og den er paa alle Kanter omflagret i Tusindvis af Søfugle af alle Arter. Øen ejedes i Begyndelsen af Aarhundredet af den for sine store Rigdomme bekendte Kaper-Kaptajn *Lars*

Robbert, der solgte den til Staten, hvorefter den i mange Aar blev benyttet til vildt Stutteri. Nu ejes den af en Bonde.

Kong Frederik befandt sig saa vel ved dette Rejseliv, at han med Iver greb enhver Lejlighed, der tilbød sig. Etatsraad Schlegel, der i 1862 blev ansat som Lecteur hos Kongen, fik ved sin Afrejse fra Odense et Par elegante lakerede Ridestøvler med Broderier af Blomster i hvid Silke, som blev overleveret ham af Oldermænden for Skomagerlavet med en ærbødig Anmodning om, at han vilde søge at formaa Kongen til at komme til Odense for at nedlægge Grundstenen til en Bygning for fattige Skomagere. Kongen gik villig ind paa Forslaget og bestemte, at Rejsen skulde vare i 3 Dage, hvad dog ikke blev til noget, da Grevinden kun bevilgede ham én.

Vi afrejste da Kl. 6 $\frac{1}{2}$ med Ekstratog til Korsør, og fra Nyborg pr. Vogn til Odense. Uagtet vi undervejs havde spist Frokost to Gange, indtog Kongen dog ved Ankomsten til Slottet en lille Forfriskning, hvorefter den højtidelige Indvielse fandt Sted. Efter Kuren var der stort Taffel hos Stiftamtmand Uns-

gaard, og vi kørte derpaa tilbage til Nyborg, hvor der var anrettet Souper i Kommandantboligen hos den gamle Oberst Mejer.

Da Kongen fik Lyst til at skænke sin Vært en Gave, bad han Trap om Nøglen til Presentkassen, hvoraf han udtog en Guld-daase, som han forærede Mejer. Denne Presentkasse blev medført paa alle Rejser. Den var forsynet med Skuffer, hvoraf den øverste indeholdt pragtfulde Daaser til Gesandter og lignende Rangspersoner, medens Presenterne efterhaanden blev ringere og ringere, indtil den sidste Skuffe, der kun indeholdt Naale og deslige Ting til underordnede Personer. Da Kongens Indfald vare noget uberegnelige, var det strengt forbudt af Berling, at Kongen selv maatte have Nøglen til Kassen, der paa denne Rejse var betroet til Kabinetssekretæren, Trap, der imidlertid ved denne Lejlighed glemte at faa den tilbage.

Efter Souper'en, hvor Kongen drak saa flittigt med sin Vært, at det svimlede for den gamle Oberst, gik de andre Herrer i Forvejen for at gaa om Bord, medens jeg blev tilbage for at køre med Kongen. Ved Afskeden havde

Obersten noget vanskeligt ved at komme op af Stolen, hvori han sad, hvorfor vi, efter at Kongen havde bemærket: »Lad du bare være med det, Mejer; det er du altfor fuld til,« sans adieu steg i Vognen og kørte ud paa Torvet forbi Æresvagten, der kommanderedes af Kaptajn Thalbitzer. Det var en af mine gamle Kadetkammerater, der paa Akademiet blev kaldt »parent«, fordi han engang havde faaet »mg« paa Grund af, at han udtalte dette Ord saa godt gennem Næsen. »God Aften, Parent!« raabte jeg til ham, idet vi rullede forbi, mens Vagten præsenterede, og Thalbitzer med stor Højtidelighed svingede Sværdet til Salut.

Da vi vare komne om Bord paa Dampskibet og vare i Nærheden af Sprogø, opdagede Trap, at han havde glemt at faa Nøglen til Presentkassen, og vilde straks hente den hos Kongen, der havde faaet en Bolle Punch ned i Kahytten og sad og drak med Politimesteren fra Odense og Toldforvalteren fra Nyborg, der begge havde faaet Lov til at gøre Rejsen med til Kjøbenhavn. Men han kom for sent. Paa Trappen mødte

han Føreren af Skibet, Kaptajn Petersen, der i Haanden holdt en Gulddaase, hvorpaa det kongelige Navnechiffer prangede i Brillanter. Nu var Fanden løs. Der blev straks holdt Raadslagning paa Dækket for at udfinde, hvorledes man bedst kunde faa Daasen fra ham igen og ombyttet med en anden. Fensmark endte imidlertid Diskussionen med den sunde Bemærkning, at da man ikke kunde faa den fra Manden uden at sige til ham, at Kongen enten havde været fuld eller gal, da han gav ham den, var der ikke andet at gøre end at lade ham beholde den. Kaptajn Petersen blev senere Toldforvalter paa Kristiansø, hvor han med Stolthed fremviste Daasen til de faa Fremmede, der gæstede Øen.

Ved Ankomsten til Korsør fik jeg med stort Besvær Politimesteren over Gaden og ind i Konge-Kupeen. Ved Ringsted, hvor vi skulde skifte Lokomotiv, var Embedsmændene mødte paa Perronen for at hilse paa Kongen, som det imidlertid ikke var mig muligt at faa ud af Morpheus' Arme. Kl. 12¹/₂ kom vi til Kristiansborg Slot, og dermed var den

Rejse sluttet. Dagen efter blev Kongen liggende i Sengen.

Til de Udflugter, der har indpræget sig stærkest i min Erindring, hører et Besøg, som Kongen efter Karl XV's Indbydelse aflagde i Lejren ved Bonarp i Skaane. Vi kom henad Kl. 5 og bleve modtagne med al skyldig Honnør af den svensk-norske Konge, der holdt i Spidsen for sin Stab, og var omgivet af alt til Lejren hørende Mandskab. Der blev anvist Kongen og hans Følge en Træbarak, bestaaende af to mindre og to større Værelser, de første for Kongen, de sidste for os. Attacherede var Grev *Lewenhaupt* og den for sine komiske og satiriske Bemærkninger bekendte Baron *Louis Wrede*.

Dagen efter blev det skaanske Husar-Regiment, som Frederik VII var Oberst for, præsenteret for ham, ved hvilken Lejlighed han forærede Underofficererne en smuk, gammel og værdifuld Sølvkande med 1000 Rdlr. i. Da vi vare komne tilbage til Lejren, kom Wrede ind til mig og spurgte, om det ikke var mig, der havde jour, da Prins *August* var kommen for at aflægge en personlig

Melding til Kongen. Jeg gik straks ind for at sige det til Kongen, hvem jeg traf i en Stilling, som mindst af alle egnede sig til at modtage fremmede Prinser i.

»Død og Pine!« raabte han, »mit Tøj! — Lassen! Christian! Vil du hente min Sabel, Holten! og mine Stülphandsker og min Hjælm!«

Endelig blev Toilettet færdigt; Kongen indtog en vis martialske Stilling og sagde: »Lad ham nu komme!« Prins August kom da ind og sagde nogle enkelte Ord, som Kongen besvarede. Hele Audiensen varede maaske $\frac{1}{4}$ Minut.

»Er der noget vigtigt paa Færde?« spurgte jeg Baron Wrede.

»Ja, Død og Pine er der saa!« svarede han. »Han var inde for at melde, at vi skulde møde med Møsser paa til Middag.«

Et Par Dage efter skulde der være stor Manøvre, og vi havde Rendez-vous Stilling $\frac{1}{2}$ Mil udenfor Lejren. Det blev der bestemt, at Kongerne skulde manøvrere imod hinanden.

»General Fensmark!« raabte Frederik VII
 »Vil De paase, at ingen af min danske Stab
 kommer i Nærheden af mig. Jeg gør i Dag
 Tjeneste i den svenske Armé.«

»Det skal blive ganske nøjagtigt efterkommet, Deres Majestæt,« svarede Generalen.
 »Det kan vi s'gu saa godt tjene ham i,« tilføjede han, da han kom hen til os andre.

Da Tropperne vare rykkede bort, spurgte Fensmark Wrede om, hvor vi skulde spise til Middag, og om han ikke kendte en Vej til Stedet, som ikke alene var smuk, men tillige førte saa langt udenom, at vi ikke kunde øjne Soldaterne. Efter Wredes Anvisning spadserede vi derpaa ganske langsomt af Sted, indtil vi Klokken henad fire om Eftermiddagen naaede en lille Herregaard, der hed Gustavsborg, hvor Taflet skulde være. Jeg stod just ude i Gaarden ved Siden af Fensmark, da et Musikkorps, der skulde spille ved Middagen, med en Tambur-Major i Spidsen kom svingende ind. Næppe var det kommet inden for Porten, førend Prins August for hen og tog Stokken fra Regiments-Tam-

buren og svingede den efter alle Kunstens Regler, idet han samtidigt med høje Tilraab opmuntrede Musikanterne, navnlig Trommerne og Bækkenslagerne. Fensmark, der havde den Ejendommelighed, at han under stærkere Indtryk ikke straks kunde skaffe sig Luft i Ord, stod en Tid og saa paa dette; men pludselig greb han mig i Armen, pegede paa Prins August og sagde: »Han er lige saa gal som vores!«

Efter at Øvelserne vare afsluttede med en Revu, afrejste vi til Lund, hvor Domkirken blev beset, og derfra videre til Malmø, hvor vi spiste til Middag hos Landshøvdingen. Derpaa gik vi om Bord paa »Falken«, der skulde føre os til Kjøbenhavn. Da vi paa denne Dag foruden den store Middag i Malmø havde spist to Gange Frokost og desforuden indtaget adskillige Forfriskninger, og da Rejsen fra Malmø til Kjøbenhavn jo kun er ganske kort, havde Berling ikke forsynet Dampskibet med Proviant. Hvorledes Kongen havde faaet dette at vide, ved jeg ikke. Men da han — noget animeret af de mange Maaltider — kom om Bord, fik han Lyst til at chikanere Berling,

hvad han ofte gjorde, naar Grevinden ikke var til Stede, og forlangte øjeblikkelig noget at spise.

»Der er ingenting, Deres Majestæt,« sagde Berling.

»Det bryder jeg mig ikke om,« svarede Kongen. »Mad vil jeg have, og det straks! Hvad er du for en Rejssemarskal, der ikke sørger for, at her er noget om Bord?«

»Men det er jo umuligt, at Deres Majestæt kan spise igen?«

»Det kommer ikke dig ved! Skaf Mad, og det straks!«

Derefter blev jeg Vidne til følgende Scene paa Dækket. Berling henvendte sig i sin Fortvivlelse til Lodsens Frederiksen og spurgte ham, om han havde noget Mad om Bord.

»Jo, jeg har,« sagde Frederiksen.

»Vil De saa sætte den frem.«

»Nej, jeg vil ikke.«

»Ja, men det er til Kongen.«

»Det bryder jeg mig ikke noget om. Maden er min private Ejendom.«

»Vil De da sælge den?« spurgte Berling.

»Ja, jeg vil,« svarede Frederiksen.

»Hvad vil De have for den?«

»50 Rdlr.«

»Maa jeg saa se, hvad De har?«

»Nej De maa ikke. De skal købe Varerne ubesete.«

Berling indsaa, at han ingen Vegne kunde komme med Frederiksen, og da man paa ny — som flere Gange før under Samtalen — hørte Kongen raabe nedenfra: »Hvad bliver det til med Maden?« gik Berling nødtvungent ind paa at give de 50 Rdlr. og bad om Nøglen til Skabet.

»Pengene paa Bordet!« sagde Frederiksen, »før udleverer jeg ikke Nøglen.«

Berling vandrede saa ned, lukkede en Blikkasse op og udtog en Halvhundrededaler-Seddel, som han gav til Frederiksen. Skabets Indhold viste sig at bestaa af $\frac{1}{4}$ Rugbrød, nogle Beskøjter, en Krukke med daarligt Smør og en Gnalling Ost, der altsammen blev sat frem for Kongen. Berling klagede meget indigneret over, at dette Traktement havde kostet den uhyre Pris af 50 Rdlr., men Kongen lo hjerteligt og sagde:

»Der har du funden en, der kan pudse dig.«

Da vi kastede Anker paa Kjøbenhavns Red, kaldte Frederiksen Mandskabet paa Dækket og forærede dem Sedlen til lige Deling.

Lods Frederiksen var en stærk og kraftigt bygget Mand med en uafhængig Karakter, og

FREDERIKSEN.

ikke forknyt for at sige sin Mening rent ud. Han havde en høj Stjerne hos Kongen, der ikke vovede at foretage nogen som helst nok saa lille Rejse til Søs, uden at Frederiksen var om Bord. Jeg er ganske overbevist om, at selve Grevindens Indflydelse ikke vilde

være stor nok til at faa Kongen til at gaa i en Baad og sejle fra Kjøbenhavn til »Tre-kroner«, uden at Frederiksen var med i Baaden. Han var sig sin Magt fuldkomment bevidst og brugte den uden Skaansel lige over for Berling.

Frederiksen var heller ikke uden Lune. Jeg hørte engang om Bord paa »Falken« følgende Samtale mellem Kongen og Frederiksen:

»Du kender vel Matroser fra alle Lande?« sagde Kongen.

»Ja, Deres Majestæt, eftersom jeg som Lods har været om Bord paa alle Slags Skibe.«

»Sig mig, er der ikke en eller anden Retning, hvori den danske Matros staar over de andre?«

»Jo, der er, Deres Majestæt. Der er i alt Fald een Retning, hvori han ganske bestemt staar over de andre.«

Dette Svar syntes Kongen godt om, og han rettede formelig lidt paa sig af Stolthed, idet han sagde:

»Naa, lad mig saa høre, i hvilken Retning det er?«

»Det er i Retning af at æde, Deres Majestæt. Der er ingen anden Nations Matroser, der er saa præcis til at søge Truget, naar der bliver pebet til Skafning, som den danske.«

Jeg tror just ikke, det var den Forklaring, Kongen havde ventet.

Den 11te September 1863 afrejste vi fra Bellevu med Dampskibet »Slesvig« til Vordingborg, hvorfra Rejsen den næste Dag fortsattes til Hollingsted og derfra til Glücksborg. Armeen var samlet ved Dannevirke, og det er næsten utroligt, at Kongen kunde udholde hver Dag uden Undtagelse fra den 13de til den 21de at køre fra Glücksborg til Flensborg, derfra pr. Jærnbane den lange Vej over Klosterkro til Dannevirke og samme Vej tilbage, efter daglig at have tilbragt mange Timer paa Hesteryggen ved Manøvrene. Som en Følge af disse anstrengende Ture blev Kongen mere og mere eksalteret. Uagtet han bestandigt søgte at bilde sig selv og os ind, at Forsvars-Stillingen ved Dannevirke var udmærket, er det min Overbevisning, at han betragtede den med Mistillid, hvad der yderligere bidrog til at

forværre hans Sindsstemning. Hans Tilstand var i det hele en saadan, at vi Kavallerer ofte indbyrdes talte om det uforsvarlige i at lade Kongen blive længere paa Glücksborg, og endelig, for at være ansvarsfri, besluttede os til at henlede Ministeriets Opmærksomhed herpaa. Efter at flere Underhandlinger havde fundet Sted, blev det af Konseilspræsident Hall bestemt, at Kongen skulde komme til Kjøbenhavn, hvor hans Nærværelse erklæredes for nødvendig.

Kongen maatte modstræbende adlyde. Den 15de Oktober rejste han til Hovedstaden, kun medtagende ganske faa af sine Omgivelser, da han agtede snarest muligt at vende tilbage til Glücksborg. Saa vidt jeg ved, var det en bestemt Aftale mellem Trap og Grevinden, at hun skulde rejse til Kjøbenhavn; men den ulyksalige Omstændighed, at der i Flensborg skulde afholdes et Borgerbal, hvor hun ønskede at være med, bevirkede, at hun ikke holdt sit Ord. Den 18de Oktober gav Kongen paa Kristiansborg Slot Ordre til, at der skulde gøres Forberedelser til hans Afrejse. Trap prøvede paa at gøre Modforestillinger, og da

de ikke frugtede, rykkede han til sidst frem med, at det var en Aftale mellem Grevinden og ham, at hun vilde komme til Kjøbenhavn. »Saa, er det det?« sagde Kongen og trak et Telegram op af sin Lomme, hvori Grevinden bad ham om for Ballets Skyld at komme tilbage til Glücksborg.

Det er min Overbevisning, at da hun satte sit »Louise« under det Telegram, underskrev hun med det samme Kongens Dødsdom.

Den 20de vendte Kongen tilbage til Glücksborg, og det blev bestemt, at Ballet i Flensborg skulde afholdes den 23de. Vejret var over al Beskrivelse daarligt. Det var en fuldstændig Storm med Slud og Sne. Da Kongen aldrig vilde køre i lukket Vogn, blev han og jeg udstyrede med alle mulige Slags Overstykker for at holde os tørre paa den ingenlunde korte Vej mellem Glücksborg og Flensborg. Hele det øvrige Selskab kørte bagefter i 6—7 lukkede Vogne. Alle, der hørte til Følget, skulde samme Aften vende tilbage til Glücksborg, hvorimod jeg fik Ordre til at blive hos Kongen i Flensborg Natten over, da han ikke holdt af at køre i Mørke.

Begyndelsen af Ballet, som Kongen selv aabnede med en Polonaise, gik meget godt. Da Dansen var endt, sagde han til mig: »Jeg gaar ned i mit Værelse i Messaninetagen. Vil du tilsige (her fulgte Navnene paa 3 Herrer) til at møde der og samtidig sørge for Cigarer og Punch.«

Da jeg af tidligere Aars sørgelige Erfaring vidste, at Kongen ikke kunde taale at nyde andre Drikkevarer end dem, han førte med sig fra sin egen Kælder, havde jeg sørget for at tage en Flaske Portvin med og sagde derfor til ham:

»Jeg har ladet Jæger Christensen tage Portvin med ind, som jeg beder Deres Majestæt drikke, da jeg med Bestemthed erindrer, at Deres Majestæt klagede over, at De ikke befandt Dem vel efter Nydelsen af Punchen.«

»Du giver mig meget slette Raad,« svarede Kongen.

»Det gør mig meget ondt, Deres Majestæt. Maa jeg allerunderdanigst spørge om, hvori de slette Raad bestaar?«

»Jo, du raader mig til at haane mine saa gæstfrie Værter.«

»Jeg beder meget at undskylde min Mangel paa Fatteevne, men jeg forstaar ikke, hvad Deres Majestæt mener.«

»Det vil paa Dansk sige,« svarede Kongen, »at deres Punch ikke duer, og at saadant noget Skidt kan være godt nok til dem, men ikke til mig.«

De sidste Ord blev sagt meget højt og vakte de omkringstaaendes Opmærksomhed. Jeg trak mig derfor straks tilbage, ordnede det fornødne og underrettede Kongen om, at alt var i Stand. Da vi vare komne ned i det for Kongen reserverede Værelse, begyndte han straks at fylde Glassene af Punchebollen og bød ogsaa mig et Glas, som jeg dog afslog at modtage.

Medens Kongen af sin egen Punch, der var lavet af den berømte Konditor Seebach, godt kunde drikke 10—15 Smaakruse, uden at man kunde mærke det mindste paa ham, blev han her fuldstændig perialiseret efter kun at have nydt 3 smaa Glas. Han kunde kun gaa med Besvær og talte paa en læspende Maade. Ved Bordet holdt han en Tale, der var i den Grad uudholdelig at høre paa, at

jeg forlod Taflet, og da Dansen efter Bordet begyndte igen, var han i allerhøjeste Grad oplagt til at gøre Spektakler med den første den bedste.

Det gik denne Gang ud over Trap, som han aldeles umotiveret ligefrem overfaldt med Brutalitet. Stemningen var i højeste Grad uhyggelig. Kongen raabte saa højt, at Dansen og Musiken hørte op, saa at alle de tilstedeværende kunde høre de Ukvemsord, hvormed han overfusede Trap.

Alt faar Gud ske Lov en Ende og saaledes ogsaa dette Bal.

I Entreen tog Kongen Afsked med Byraadsmedlemmerne, med Grevinden og med Hoffets Herrer og Damer, der skulde vende tilbage til Glücksbørg. Grevinden vilde som rimeligt var have, at Kongen skulde iføres Overfrakke; men det vilde han ikke. Jæger Christensen kastede den om ham, og jeg vilde knappe den, men han rev sig løs og raabte: »Lad være!«

Endelig satte Vognen sig i Gang. Han vendte sig imod mig og spurgte mig, om jeg vilde sige ham, »om han var Konge af Dan-

mark, eller om han ikke var Konge af Danmark?»

»Jeg ved ikke, hvorfor Deres Majestæt gør mig det Spørgsmaal?»

»Jo, fordi jeg ingen Kappe vil have paa, og saa siger Grevinden, at jeg *skal* have den paa, og saa kaster Christensen den om mig, og du vil knappe den!»

Straks efter saa han op paa Christensen, der sad ved Siden af Kusken, og sagde:

»Han skal Satan gale mig halshugges!» og i det samme greb han fat i sin Sabel, som han til al Lykke ikke kunde faa mere end halvt ud, da Armen blev standset af Fangsnorene, der hang ned fra den lodne Hue.

Medens alt dette gik for sig, kørte vi gennem de stærkt illuminerede Gader og under den danske Befolknings Hurraraab hen til Præsident Stemanns Bolig, hvor en Afdeling af Frederiks-Garden under Kommando af Slagtermester Partsch paraderede.

I den aabne Vogn fandtes i Midten en Bom af vel omtrent et Kvarters Højde, som Kongen ved Udstigningen skulde over. Jeg tog da fat i hans Arm for at hjælpe til. Men

da jeg var bange for, at han skulde faa Overballance og gaa bagover, beordrede jeg en Garderobebetjent til at krybe op i Vognen og støtte Kongen ved det næste Forsøg, som ligeledes mislykkedes. Han blev rasende og skældte sin gamle Livkusk, Jens Eriksen, frygteligt ud, fordi han ikke holdt stille, som han sagde. Endelig kom Kongen da ned af Vognen, understøttet af Kammertjeneren og mig. Jeg fulgte ham ind i Sovekammeret og sørgede for, at han blev afklædt.

»Har Deres Majestæt mere at befale?« sagde jeg.

»Nej!« brølede han, saa det rungede gennem hele Huset.

Endelig Kl. 3¹/₂ om Morgenen kom jeg til Ro. Men det var mig ikke muligt at falde i Søvn, dels af Ærgrelse, dels ligefrem af Skamfuldhed.

Klokken 6 om Morgenen kom Jægeren styrtende ind til mig og anmodede mig om øjeblikkelig at komme til Kongen.

»Er han syg?« spurgte jeg.

»Det ved jeg ikke,« svarede Christensen,

»men Kammertjeneren har bedt mig om straks at hente Majoren.«

Uden at gøre Toilette, blot iført Benklæder og Uniformsfrakke, ilede jeg ind til Kongen, som sad ved Vinduet i en sort Fløjels Slobrok. Ved Lampens Skin saa jeg, at han var ligbleg.

»God Morgen Holten.«

»God Morgen Deres Majestæt.«

»Hvad var det der var i Gaar?«

»Der var Bal, Deres Majestæt.«

»Ja, det ved jeg nok. Men kom nu hen til mig, lille Holten . . . Nej, kom helt hen til mig.«

Da jeg var kommet hen til ham, sagde jeg:

»Jeg vil appellere til Deres Majestæts Retfærdighedsfølelse, om det var muligt, at jeg kunde gøre mere end jeg gjorde, for at forhindre Deres Majestæt i at drikke den Punch.«

»Nej,« svarede Kongen. »Men nu er jo Ulykken engang sket . . . Er du vred paa mig fra i Gaar?«

»Nej, Deres Majestæt.«

. . . »Og saa vilde jeg nok ogsaa have Christensen halshugget?«

»Han sad paa Bukken, Deres Majestæt; han har ingenting hørt.«

. . . »Men var der saa ikke noget med Trap ogsaa?«

»Jo Deres Majestæt. Og det var værre.«

»Men hvad skal jeg da gøre ved den Sag?«

»Deres Majestæt maa tilsige Værterne til Taffel paa Glücksborg og i deres Nærværelse gøre Trap en Undskyldning.«*)

Paa en Gang for Blodet ham op i Hovedet. Han slog i Bordet og sagde:

»Jeg er syg som en Hund, Holten! Jeg er sygere, end nogen af jer troer!«

Jeg blev blød om Hjertet. Jeg tændte hans Pibe og skænkede ham et stort Glas, halvt med Portvin, halvt med Vand. Da han havde drukket Glasset, var han ganske tilfreds, og jeg higede og tragtede nu kun efter at komme tilbage til Glücksborg, da jeg i den Tilstand, hvori Kongen befandt sig, ikke holdt af at være ene med ham uden Læge.

*) Dette skete ogsaa senere.

Kongen vilde nødtigt klædes paa. Men da der i Baggaarden til Stemanns Hus laa en interessant gammel Baad, rimeligvis fra Vikingetiden, som nyligt var funden i Sønderbrorup Mose, smigrede jeg hans Forfængelighed med Hensyn til hans Dygtighed som Oldgransker og opfordrede ham til at tage Baaden i Øjesyn. Da han først var kommen ned i Gaarden, lod jeg spænde for, og han var da ogsaa villig til straks at tage ud til Glücksborg Slot, hvor vi ankom allerede Kl. 8¹/₂.

Kongens Eksaltation tog bestandig mere og mere til, hvad der ikke var behageligt for hans Omgivelser. Selv Grevinden kunde ikke mere staa imod, dels fordi hun ikke havde Berling til Assistance, dels fordi hendes Nerver ikke mere vare saa stærke som tidligere. Hun begyndte ved enhver Lejlighed, hvor Kongen og hun var af forskellig Mening, at græde, og denne Svaghed benyttede han til bestandig at blive mere og mere urimelig.

Kongens ophidsede Tilstand skyldtes, tror jeg, for en væsentlig Del Dannevirke-Stillingen, som han i Grunden meget godt vidste var Humbug, skønt han ved alle Lejlig-

heder, opildnet af den offentlige Mening og de national-liberale Blade, udtalte sig om dens Fortrinlighed. En Morgen kom jeg ind til ham i Tjeneste-Anliggender og fandt ham liggende over et Kort, paa hvilket han med Knappenaale markerede forskellige Ting. Han var saa rød i Hovedet, at jeg blev ganske ængstelig, og jeg forsøgte derfor paa ved at rose Vejret at faa ham ud paa en lille Ridetur.

»Tror du, jeg har Tid til at ride?« svarede han. »Kom her, skal du se! Her har jeg markeret, hvor der skal være Ulvegrave, spanske Ryttere o. s. v.«

Da han under den paafølgende Samtale mærkede, at jeg forholdt mig noget kølig, da jeg hverken kunde eller vilde bestyrke ham i hans efter min Mening fejlagtige Syn paa Forholdene, udbrød han:

»Ja, jeg ved nok, at du er ingen Patriot!«

»Det er en haard Beskyldning,« svarede jeg, »i Særdeleshed mod mig, der hører til Deres Majestæts nærmeste Omgivelser,« og jeg sagde ham nu lige ud, at jeg ingenlunde delte hans Tro paa Dannevirke-Stillingens Fortrinlighed, svenske Tropper o. s. v. Kongen

nedstemte straks den Tone, hvori han havde talt, og efter at vi endnu havde vekslet nogle faa Repliker, skiltes vi som meget gode Venner.

Efter en Udflugt til Kappel og Mysunde vendte vi d. 7de November Kl. 11 om Aftenen tilbage til Glücksborg, hvor vi en halv Time efter gik til Bords. Kongen var i meget ondt Lune og var vred over alting. Taflet blev hævet Kl. 12^{1/2}, og netop som Kongen vilde begive sig til sit Værelse, kom der et Telegram, som jeg overrakte ham. Det indeholdt Kejser Napoleon III's Indbydelse til Kongen om at deltage i den europæiske Kongres. Det var det sidste, han læste i denne Verden.

Dagen efter blev Kongen liggende. Det hed sig, at han var syg, men da vi vidste, at han saa ofte efter anstrengende Ture blev liggende i Sengen den næste Dag, ænsede vi det ikke videre. Det var bestemt, at Residensen om Lørdagen d. 14de November skulde forlægges til Kjøbenhavn, og der var allerede afsendt en Del Gods tillige med nogle af Betsjeningen; men da Lægen om Onsdagen erklærede Kongens Sygdom for at være Rosen,

blev selvfølgelig Rejsen opsat. Da jeg i flere Maaneder ikke havde været i mit Hjem, gik jeg samme Dags Morgen op for at udbede mig fire Dages Permission. Det var sidste Gang, jeg saa Kongen, som jeg trods alle hans svage Sider dog holdt saa meget af.

Da jeg Torsdag Morgen Kl. 6 skulde køre fra Glücksborg, kom Kongens Livlæge, Bock, just over Slotsgaarden. Jeg spurgte ham, hvorledes Kongen havde det:

»Det er den sædvanlige Rosen,« svarede han, »men dog ikke i højere Grad, end Kongen ofte har haft den.«

Da man altid, naar man er fraværende, er mere ængstelig, bad jeg ham til min Beroligelse have den Godhed at sende mig et Telegram.

»Hvis Sygdommen,« svarede han, »hvad Gud forbyde, skulde tage den Vending, at Kongen ikke kan leve, skal De faa mit Navn i et Telegram.«

Om Fredagen kom jeg til mit Hjem. Søndag Morgen Kl. 6 kom min Kone ind til mig med et Telegram. Jeg bad hende stryge en Svovlstik og se, om det havde Stempel fra

Glücksborg (den Gang havde man endnu Stempel paa Telegrammer), og paa det bejaende Svar udbrød jeg: »Saa er Kongen død!« I Telegrammet stod kun Navnet »Bock«. Jeg klædte mig straks paa og ilede til det gule Palæ, hvor Tronarvingen boede. Prinsen kom ud til mig i dyb Negligé og spurgte, om Kongen var død.

»Naar jeg vover at komme herud saa tidligt om Morgenen,« svarede jeg, »er det fordi jeg ved, at Kongen ikke kan leve. Deres kgl. Højhed maa forberede Dem paa i Løbet af Dagen at modtage Efterretningen om Kongens Død.« Efter at have forklaret Prinsen, hvorpaa jeg grundede min Viden, anbefalede jeg mig, da jeg havde i Sinde øjeblikkelig at rejse til Glücksborg.

Mandag Morgen ankom jeg til Slottet og blev til min Forundring anmodet om straks at komme til Grevinden. Hun var klædt helt i hvidt. Hendes Sorg forekom mig at være dyb og sand. Var det Komedie hun spillede, var det i ethvert Tilfælde godt gjort. Jeg blev en Time hos hende. Det var sidste Gang jeg talte med Grevinden, og den eneste

Gang jeg har forladt hende, medtagende et ublandet godt Indtryk.

Kongen døde d. 15de November Kl. 2¹/₂ om Eftermiddagen i Værelset paa første Sal straks tilhøjre. Efter at Blykisten var ankommen til Slottet, blev han i alle Kavallerernes Nærværelse nedlagt i denne. Konferensraad Lund afskar en Del af Kongens Haar, hvoraf enhver af de tilstedeværende fik en lille Lok. Derpaa blev Kisten tilloddet, og der blev optaget en Protokol, hvori vi med Navns Underskrift attesterede, at denne Kiste indeholdt de jordiske Levninger af Danmarks Konge, Frederik den Syvende.

Den nærmeste Tid var meget anstrengende for os Adjutanter, idet to af os bestandig, Nat og Dag, havde Vagt ved Liget. For at forebygge en Sprængning af Kisten ved den stærke Gasudvikling blev der boret Huller i den, som imidlertid bestandig maatte gøres større, indtil de tilsidst blev saa tykke som en Finger. Uagtet Vinduerne bestandig stod aabne ud til Søen, var det dog ikke muligt for os at udholde Liglugten, hvorfor der blev paaskruet Guttaperka-Slanger, hvis Ender

naaede ud ad Vinduet. Saa stærk var denne Lugt, at den endnu Maaneder efter blev hængende ved Floret, som jeg bar om min Arm og min Porte-épée. *

Fredagen d. 2den December afrejste vi til Flensborg, hvor Liget blev ført om Bord og stillet paa en Katafalk. Dagen efter landede vi ved Arsenalet, hvorfra Lig-Kondukten med Kong Christian IX i Spidsen gik til Kristiansborg Slot. Her laa Kongen paa castrum doloris indtil d. 18. December, paa hvilken Dag han højtideligt blev ført fra Slottet over Holmens Kanal, Østergade, Vimmelskafte og Frederiksberggade til Roskilde, i hvis Domkirke han Dagen efter blev bisat.

Paa Aarets næstsidste Dag tiltraadte jeg for første Gang Tjenesten hos Danmarks første Gentleman og ridderlige Konge:

Christian IX.

